

Ալվարդ Բարխուդարյան

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΤΤΑ

10.09.2018

ԴԱՍ 1

Ա. Այբուբեն

Բ. Չայնավորներ

Գ. Երկբարբառներ

Դ. Բաղաձայններ

ALPHABETUM
ԱՅԲՈՒԲԵՆ

Հին հունարենն ունի 24 տառ:

A	α	ալֆա	ա	N	ν	ն(յ) ու	ն
B	β	բետա(վիտա)	բ (վ)	Ξ	ξ	քսի	քս
Γ	γ	գամմա	գ	O	ο	օմիկրոն	օ
Δ	δ	դելտա	դ	Π	π	պի	պ
E	ε	էփսիլոն	է	P	ρ	ռո	ռ
Z	ζ	ձ(զ)ետա	ձ	Σ	σ, ς	սիգմա	ս
H	η	էտա	է	T	τ	տաու	տ
Θ	θ, θ	թետա (ֆիտա)	թ(ֆ)	Υ	υ	յու(ի)փսիլոն	յու (ի)
I	ι	յո (ի)տա	ի	Φ	φ, ϕ	ֆի	ֆ
K	κ	կապպա	կ	X	χ	խի	խ
Λ	λ	լամբդա	լ	Ψ	ψ	փսի	փս
M	μ	մ(յ)ու	մ	Ω	ω	օմեգա	օ

Հին հունարենում մեծատառերն օգտագործվում են նոր տողով սկսվող նախադասություններում, կամ ուղղակի խոսքում, ինչպես նաև հատուկ անուններում, աշխարհագրական եւ ազգերի անվանումներում:

Հին հունարենում բառը կարող է ավարտվել ցանկացած ձայնավորով, իսկ բաղաձայններից միայն ν , ρ , ς բաղաձայններով:

Բերված աղյուսակում ներկայացված է հին հունարենի տառերի արտասանությունն ըստ Էրազմ Ռոթերդամացու (լատինական) եւ դրա հայերեն համարժեքները, փակագծերում ներկայացված է ըստ Ռեյխլինի (բյուզանդական) արտասանությունը:

VOCALES ՉԱՅՆԱՎՈՐՆԵՐ

Հին հունարենն ունի յոթ ձայնավոր՝ a , ϵ , η , o , ω , i , u : Չայնավորները կարող են լինել երկար եւ կարճ: Երկար ձայնավորներն են η , ω , կարճ ձայնավորներն են ϵ , o , մնացած երեք ձայնավորները՝ a , i , u կարող են լինել երկար եւ կարճ:

η	ϵ	a
երկար	կարճ	երկար եւ կարճ
ω	o	i
		u

Ներկայումս հունարենի երկար եւ կարճ ձայնավորների արտասանության մեջ տարբերություն չի դրվում:

DIPHTONGES ԵՐԿԲԱՐԲԱՌՆԵՐ

Մեկ ձայնավորի պես արտասանվող երկու ձայնավորներ կոչվում են երկբարբառ կամ երկհնչյուն: Հին հունարենում երկբարբառների երկրորդ ձայնավորը i կամ u ձայնավորն է: Երկբարբառների i ձայնավորը արտասանվում է հայերենի y ձայնավորի, իսկ u - ն՝ հայերենի $-ու$ ձայնավորի կամ $-վ$ բաղաձայնին մոտ հնչյունով: Երկբարբառների u ձայնավորի արտասանությունը մոտ է անգլերենի w - ին ձայնավորից առաջ դիրքում՝ *cow* – կով: Երկբարբառները միշտ երկար են, բացառությամբ բառավերջին ai , oi երկբարբառների:

i	καιρός	կայրոս	ժամանակ
oi	οἶκος	օյկոս	տուն
ei	εἶρήνη	էյրենե	խաղաղություն
i	σίος	հյույոս	որդի

αυ	σταῦρος	ստաու(վ)րոս	խաչ
ευ	βασιλεύς	բասիլե(վ) ու ս	թագավոր
ηυ	προσηυχόμενη	պրոսէուխումէն	աղոթում էի

Հունարենում ου (ու) տառը հայերենի պես արտահայտվում է երկու տառով՝ օ եւ ս:

οὐρανός	ուրանոս	երկինք
δούλου	դուլու	ստրուկի
οὐκ	ուկ	ժխտական չ, ոչ

Եթե երկբարբառի երկրորդ ձայնավորի վրա դրված է երկու կետ (··) ապա այդ ձայնավորը կարդացվում է առանձին կամ ս - ի հետ վ:

ἀ·ι·διως	աիդիոս եւ ոչ թե այդիոս	հավիտենական, հավերժ
Μω·υ·σῆς	Մոյուսես, Մովսես	Մովսես

CONSONANTES ԲԱՂԱԶԱՅՆՆԵՐ

Հունարենի բաղաձայնները արտասանվում են այնպես, ինչպես որ գրվում են՝

- β - բ
- μ - մ
- π - պ
- κ - կ եւ այլն

Սակայն կան որոշ կանոններ մի քանի բաղաձայնների վերաբերյալ, որոնք անհերաժեշտ է իմանալ:

Ա. γάμμα (γ) տառը γ, κ, χ, ξ տառերից առաջ արտասանվում է իբրև ն՝
γγ - նգ, γκ - նկ, γχ - նխ, γξ - նքս

ἄγγελος	անգելոս	հրեշտակ
ἄγκυρα	անկյուրա	խարիսխ
ἀνάγκη	անանկէ	ճակատագիր
λογχή	լոնխէ	նիզակ
σαλπίγξ	սալպինքս	փող (շեփոր)
σφίγξ	սֆինքս	սֆինքս

Բ. Բառակզբում եւ բառամիջում գրվում է σ (սիգմա) եւ բառավերջում ς (ստիգմա) տառերը:

σοφία	իմաստություն
κόσμος	աշխարհ, տիեզերք
σταῦρος	խաչ
σεῖσμος	ցնցում
ἄστρο	աստղ
ἐκκλησία	ժողով, եկեղեցի

Գ. Հին հունարենում ξ եւ ψ բաղաձայնները արտահայտվում են մեկ տառով եւ արտասանվում են համապատասխան ξ եւ ψ բարդ բաղաձայններով՝

ψυχή	փայուխե	հոգի, անձ
ψευστής	փսեուստես	խաբեբա
ἄξιος	աքսիոս	արժանի, համապատասխան
νύξ	նյուքս	գիշեր
Ξερξής	Քսերքսես	Քսերքսես
δόξα	դոքսա	կարծիք, տեսակետ, Նոր Կտակարանում՝ փառք

Դ. Հունարենի ζ տառը արտասանվում է հայերենի δ կամ $զ$ տառերին, իսկ θ տառը հայերենի $\թ$ տառին համապատասխան: Հունարենի ρ տառը արտասանվում է ռուսերենի ρ տառին համապատասխան:

θεάτρον	թեատրոն	թատրոն
ἄνθρωπος	անթրոպոս	մարդ
γάζα	գաձա	գանձ
ζωή	ձոէ կամ զոէ	կյանք

ԴԱՍ 2

Ա. Շունչ

Բ. Շեշտ

Գ. Կետադրության նշաններ

SPIRITUS

ՇՈՒՆՉ

Հին հունարենում ձայնավորով, երկհնչյունով, կամ ը տառով սկսվող բառերում պարտադիր դրվում է շունչի նշանը: Շունչը կարող է լինել թեթել՝ (´) *ἀγρός* (ագրոս) դաշտ եւ թանձր՝ (´) *ἥλιος* (**հելիոս**) արեւ եւ դրվում է բառասկզբի ձայնավորի կամ երկհնչյունի վրա:

Թեթել շունչը չի արտասանվում, թանձր շունչը արտասանվում է եւ համապատասխանում է հայերենի **հ** հնչյունին:

Հունարենում *ρ, υ* տառերով սկսվող բառերում դրվում է միայն թանձր շունչ՝ *ῥήτωρ* (հռետոր) հռետոր, *ῥῆμα* (հյուդոր) ջուր: Բառամիջում երկու *ρρ* ունեցող բառերում դրվում է երկու շունչ՝ թեթել եւ թանձր՝ *ἐρρώμενος* (է ռումենոս) ուժեղ, այն արտասանվում է հայերենի **ռ** հնչյունի պես: Երկհնչյունով սկսվող բառերում շունչը դրվում է երկհնչյունի երկրորդ ձայնավորի վրա՝ *αἷμα* (հայմա) արյուն, *οἶκος* (ոյկոս) տուն:

Մեծատառով սկսվող բառերում շունչը դրվում է ձայնավորի ձախ կողմից՝ *Ἰησοῦς* (Իեսուս) Հիսուս: Երկհնչյունով սկսվող անձնանուններում շունչը դրվում է երկրորդ ձայնավորի վրա՝ *Αἴγυπτος* (**Այգյուպտոս**) Եգիպտոս:

<i>ἀγρός</i>	ագրոս	դաշտ
<i>ἥλιος</i>	հելիոս	արեւ
<i>ῥήτωρ</i>	հռետոր	հռետոր
<i>ῥῆμα</i>	հյուդոր	ջուր
<i>ἐρρώμενος</i>	էռումենոս	ուժեղ
<i>οἶκος</i>	ոյկոս	տուն
<i>αἷμα</i>	հայմա	արյուն
<i>Ἰησοῦς</i>	Իեսուս	Հիսուս
<i>Ἱεροσολήμ</i>	Իերուսալեմ	Երուսաղեմ
<i>Αἴγυπτος</i>	Այգյուպտոս	Եգիպտոս
<i>Ἱεροσόλυμα</i>	Հիերոսոլյումա	Երուսաղեմ

ACCENTUS

ՇԵՇՏ

Նոր Կտակարանի հունարենի վերջին տարիներին լույս տեսած դասագրքերում Շեշտի թեման երբեմն չի ուսումնասիրվում: Պատճառաբանությունները այն են, որ կանոնը դժվար է, ընթերցվող տեքստերում շեշտը դրվում է եւ այլն: Դասավանդման տարիներին մենք էլ ենք համոզվել դրանում եւ ուսանողներից պահանջում ենք միայն Շունչի կանոնների գիտելիք: Սակյան մնում ենք այն համոզման, որ Շունչի կանոնը շատ կարեւոր է, իսկ որոշ բազմիմաստ բառերի համար՝ անհրաժեշտ, ուստի համառոտ ներկայացնում ենք այդ կանոնները:

Հունարենում գրեթե բոլոր բառերը ունեն շեշտ, որը դրվում է ձայնավորով կամ երկինչունով վանկերի վրա եւ այն խիստ կանոնակարգված էր: Շեշտի վերաբերյալ կան ընդհանուր եւ հատուկ կանոններ:

Ընդհանուր կանոններ

Ա. Հին հունարենում շեշտը կարող է լինել

սուր (´)	λόγος	-	բան, բառ
երկար (~)	δῶρον	-	նվեր, ընծա
բութ (`)	ἀδελφός λέγει	-	եղբայրը ասում է

Բ. Շեշտը կարող է դրվել վերջին երեք վանկերից մեկի վրա:

ա. սուր շեշտը կարող է դրվել վերջին, նախավերջին եւ վերջից երրորդ վանկի վրա՝

σίος	որդի
κόσμος	աշխարհ
γίνομαι	լինել, դառնալ

բ. երկար շեշտը կարող է դրվել միայն նախավերջին կամ վերջին վանկի վրա՝

δοῦλος	ստրուկ, ծառա
ὄδῳ	ճանապարհին, ճանապարհով

գ. վերջին վանկի վրա դրված սուր շեշտը դառնում է բութ շեշտ, եթե նրան, առանց կետադրական նշանի, հաջորդում է մեկ այլ բառ՝

σίος	Θεοῦ	Աստծո որդին,
ἀδελφός	λέγει	եղբայրը ասում է

Բացառություն են կազմում հարցական դերանունները. այստեղ սուր շեշտը չի փոխվում բութի՝ τίς εἶ; ո՞վ ես:

Գ. Սուր շեշտը կարող է դրվել ինչպես երկար, այնպես էլ կարճ վանկերի վրա՝

ὥρα	ժամ
φόβος	վախ
ἀρχή	սկիզբ

Իսկ երկար շեշտը՝ միայն երկար վանկերի վրա՝

δῶρον	նվեր, ընծա
δοῦλος	ստրուկ, ծառա
αἷμα	արյուն

Դ. Վերջից երրորդ վանկի վրա կարող է դրվել միայն սուր շեշտ, ընդ որում միայն այն դեպքում, եթե վերջին վանկը կարճ է՝ διδάσκαλος ուսուցիչ: Երկհնչյունները համարվում են երկար վանկ, սակայն վերջին վանկի *οι եւ αι* երկհնչյունները իբրև կանոն համարվում են կարճ:

Ե. Եթե վերջին վանկը երկար է, իսկ շեշտը դրված է նախավերջին վանկի վրա, ապա այն կարող է միայն սուր լինել՝

λόγου	խոսքի
ἀνθρώπου	մարդու

Զ. Եթե վերջին վանկը կարճ է, իսկ շեշտը դրված է նախավերջին վանկի վրա, որը երկար է, ապա շեշտը կարող է միայն երկար լինել՝ αἷμα արյուն:

Հատուկ կանոններ

Հատուկ կանոն բայերի համար

Եթե շեշտադրության կանոնները թույլ են տալիս, ապա բազմավանկ բառերում շեշտը դրվում է վերջից երրորդ վանկի վրա:

Հատուկ կանոն գոյականների եւ ածականների համար

1. Եթե ընդհանուր կանոնները թույլ են տալիս, ապա բառը պահպանում է եզակի թվի՝ ուղղականում դրված բառի շեշտադրությունը:

PUNCTUATIO

ԿԵՏԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ

Ստորակետ (,) ինչպես հայերենում, ռուսերենում:

Վերջակետ (.) ինչպես ուսերենում:

(.)

Կոլոն դրվում է տողի վերելում, համապատասխանում է հայերենի բութ կամ միջակետ նշաններին:

Հարցական (;)

Հունարեն ՆԿ- ի կետադրության նշանները միշտ չէ, որ համընկնում են գրաբար բնագրի հետ, հունարեն բնագրերում դրանք նույնպես երբեմն տարբեր են:

Վարժություններ

Ա. Կարդացեք բառերը հունարենի շունչին համապատասխան

ἀγρός	ագրոս	դաշտ
αἰρέομαι	հայրեոմայ	ընտրել. որոշել
ἐλπίς		հույս
εὕρισκω		գտնել, հայտնաբերել
ἔργον		գործ
Ἑρμῆς		Հերմես
ἐρρώμενος		ուժեղ
ἥλιος		արև
ἡμέρα		օր
Ἰταλία		Իտալիա
ἰκανός		արժանի
ὄνομα		անուն
ὄραω		տեսնել, նայել
ῥῆμα		խոսք
ῥήτωρ		հռետոր
Ῥώμη		Հռոմ
ὔδωρ		իուր
υἱός		որդի
ὠφέλεω		օգնել
ώρα		ժամ, ժամանակ

Բ. Կարդացեք, համեմատեք հունարեն եւ գրաքար բնագրերի կետադրութեան նշանները:

Մկ. Ա.24 Դί ἡμῖν καὶ σοὶ Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶπδά σε τίς εἶπ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ.

Զի կայ՞ մեր եւ քո՝ Յիսուս Նազովրեցի, եկիր կորուսանել զմեզ. գիտեմք զքեզ, ով ես, սուրբ Աստուծոյ:

Մկ. Ա.27 Դί ἐστὶν τοῦτο; διδαχὴ καινὴ κατ' ἐξουσίαν καὶ τοῖς πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ.

Զի՞նչ է այս նոր վարդապետութիւնս, զի իշխանութեամբ եւ այսոց պղծոց սաստէ, եւ հնազանդին նմա:

ԴԱՍ 3

- Ա. Սահմանական ներկա
- Բ. *Լինել* բայի խոնարհումը
- Գ. Ժխտականը

VERBUM ԲԱՅ

Հին հունարենում բայն ունի՝

թիվ - numerus՝ եզակի - singularis, հոգնակի - pluralis, զույգ - dualis,

երեք դեմք - persona prima, secunda, tertia,

եղանակ - modus եւ

սեռ - genus:

Բայն ունի հետեւյալ ժամանակները՝ ներկա - Praesens, շարունակական անցյալ - Imperfectum, ապառնի - Futurum, անցյալ կատարյալ - Aorist, վաղակատար ներկա - Perfectum, վաղակատար անցյալ - Plusquamperfectum:

Հին հունարենում բայն ունի հետեւյալ եղանակները՝ սահմանական - Indicativum, հրամայական - Imperativum, պայմանական - Coniunctivum, ըղձական - Optativum եւ անորոշ - Infinitivum:

Բայն ունի երեք սեռ՝ ներգործական - Activum, կրավորական - Passivum եւ չեզոք - Medium:

PRAESENS INDICATIVI ACTIVI

ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿԻ ՆԵՐԳՈՐԾԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱ

Հունարենի սահմանական ներկան համապատասխանում է հայերենի նույն ժամանակին եւ արտահայտում է ներկայում ընթացող, կրկնվող կամ շարունակվող գործողություն: Բառարաններում բայը ներկայացվում է Սահմանական ներգործական (կամ չեզոք) ներկայի եզակի թվի առաջին դեմքով, իսկ թարգմանությունը՝ անորոշ դերբայով:

βάλλω	նետել (նետում եմ)
βαπτίζω	մկրտել (մկրտում եմ)

Հունարենում ի տարբերություն անգլերենի կամ ֆրանսերենի դիմային վերջավորությամբ բայերի հետ սովորաբար դերանուն չի դրվում, նույն այնպես ինչպես հայերենում կամ ռուսերենում:

γράφει (նա) գրում է, այս պահին է գրում կամ շարունակում է գրել:
πέμπουμεν (մենք) ուղարկում ենք, կամ շարունակում ենք ուղարկել:

Հունարենի բայի Ներկա ժամանակի դիմային վերջավորությունները հարկավոր է շատ լավ սերտել, որովհետև դրանք որոշ փոփոխություններով կրկնվելու է նաև հունարենի այլ ժամանակաձևերում:

Հունարենի ներկան կազմելու համար բայի հիմքին ավելացնում ենք հետևյալ վերջավորությունները՝

	Sing.	Plur.
1.	- ω	- ομεν
2.	- εις	- ετε
3.	- ει	- ουσι (ν)

Ներկա ժամանակի անորոշ ներգործական դերբայի վերջավորությունն է - ειν γράφειν գրել, ἄρχειν սկսել, ἰζητεլ, τρέπειν շրջել:

Խոնարհենք լύω ազատել, արձակել բայը՝

	Sing.		Plur.	
1.	λύω	ազատում եմ	λύομεν	ազատում ենք
2.	λύεις	ազատում ես	λύετε	ազատում եք
3.	λύει	ազատում է	λύουσι (ν)	ազատում են

Ա. Հոգնակի 3-րդ դեմքի փակագծում նշված (ν), որը կոչվում է *շարժական* - ν դրվում է ι - ից, կամ ε - ից հետո, եթե նրան հաջորդում է ձայնավորով սկսվող բառ, կամ, եթե այդ բառին հաջորդում է որեւէ կետադրական նշան: Շարժական ν - ն օգտագործվում է հունարեն որոշ բայաձևերում եւս, որոնց կանդրադառնանք հետագայում: Այստեղ նշենք միայն, որ Նոր Կտակարանում այն երբեմն չի գրվում: Բ. Հունարենի ներկա ժամանակի կազմությունը համեմատելի է գրաբարի կազմության հետ, ինչը նպաստում է նրա ավելի դյուրին յուրացմանը:

	Sing.		Plur.	
1.	λύω	ազատեմ (ազատում եմ)	λύομεν	ազատենք
2.	λύεις	ազատես	λύετε	ազատեք
3.	λύει	ազատէ	λύουσι (ν)	ազատեն

գ. Հունարենի բայերի եւ *լինել* բայի երկրորդ դեմքի եզակին օգտագործվում է միայն մեկ անձի գործողությունը բնութագրելու դեպքում, իսկ երկրորդ դեմքի

հոգնակին մեկից ավելի անձանց գործողությունների նկարագրության ժամանակ, ի տարբերություն արդի հայերենի, ռուսերենի կամ անգլերենի:

Բառարան

ἀγιάζω	սրբացնել. նվիրաբերել	θύω	զոհաբերել
ἄγω	առաջնորդել, գործել, անել	κράζω	բղավել
ἀκούω	լսել	κελεύω	հրամայել
		κηρύσσω	քարոզել
ἀναγινώσκω	ճանաչել, կարդալ	λέγω	խոսել
βάλλω	նետել	λαμβάνω	վերցնել, ընկալել.
βαδίζω	քայլել, գալ	λείπω	թողնել
βαπτίζω	մկրտել	μανθάνω	սովորել
γινώσκω	ճանաչել, իմանալ	πέμπω	ուղարկել
γράφω	գրել	πίνω	ըմպել
δειγματίζω	խայտառակել	πιστεύω	հավատալ
διδάσκω	ուսուցանել	πλέκω	հյուսել
ἐλπίζω	հույս ունենալ	σώζω	փրկել
ἐσθίω	ուտել	ταράσσω	զայրանալ
ἔχω	ունենալ	τρέχω	վազել
θαυμάζω	զարմանալ	φέρω	կրել, տանել, բերել
θέλω, ἔθελω	ցանկանալ	φαίνω	փայլել, լուսավորել
θεραπεύω	բժշկել		

εἶναι լինել բայի խոնարհումը

	Sing.		Plur.	
1.	εἶμι	եմ	ἐσμέν	ենք
2.	εἶ	ես	ἐστέ	եք
3.	ἐστί (ν)	է	εἰσὶ (ν)	են

Հունարենի εἶναι բայը կարող է ենթակայի կամ լրացումի մաս լինել: Եթե գոյականը հոդ ունի, ապա այն ենթական է: Եթե εἶναι բայը երկու գոյականների միջև է, ապա բային նախադաս գոյականը սովորաբար հոդ չունի եւ այն լրացում

է: Այսպէս Մարկոսի ավետարանից հետեւյալ նախադասութեան մեջ ենթական օ սίος –ն է (որդին), լրացումը՝ κύριός էστιν – (տէր է)

Մկ. Բ.28 ὥστε κύριός էστιν ὁ υἱός τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββᾶτου

ապա ուրեմն տէր է որդի մարդոյ եւ շաբաթու:

Հովհ.Ա.19 καὶ αὐτὴ ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου

եւ այս է վկայութիւնն Յովհաննու:

Հովհ.Ա.1 καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος

եւ Աստուած էր բանն:

Հայտնի այս հաստատումն օ λόγος – բանն ենթակա է, իսկ θεὸς ἦν - Աստուած էր – լրացում:

Ժխտականը

Սահմանական եղանակում ժխտական մասնիկն է ու, թերթի շնչով ձայնավորից առաջ գործածվում է ու՛կ, իսկ թանձր շնչով ձայնավորից առաջ՝ ու՛չ մասնիկը: Ժխտականը դրվում է ժխտվող բանից առաջ:

οὐ βάλλουσιν	չեն նետում
οὐκ ἠκούετε	չէիք լսում
οὐχ ὀρίζομεν	չենք սահմանում

Վարժություններ

Ա. Թարգմանք, նշք բայերի դեմքը, թիվը

γινώσκετε, λύουσι, ἄγομεν, μαθαίνεις, θεραπεύει, βάλλετε, πίνουσιν, ἔχομεν, πιστεύεις:

Բ. Թարգմանք հայերէն

1.Ե՛ւ գրա՛փււ . 2.Օ՛ւ գընո՛սքա. 3.Սո՛ւ տրէ՛լիս? 4.՝Աւ՛ւ շ՛նչ մաընոսըն. 5 Ո՛ւն օ՛ւ լէգօմըն, ա՛լլա գրա՛փօմըն. 6. Սօ՛թըն ծաճընոսըն; 7.՝Էկե՛տըն ծաճընոսըն. 8. Կալօ՛ս գրա՛փօմըն. 9.՝Էթէլըն շո՛թըն; 10. Սոլլաճըն շնչընոսըն գրա՛փօմըն, ա՛լլա օ՛ւկ աընաընոսըն. 11. Կալօ՛ս աճօւնըն; 12. Կըն կրա՛ջըն; 13. Կըն աճըն; 14. Կըն շնչըն (շնչըն); 15. Սրէքըն սրա՛քըն. 16. Կըն մալլոն շոթըն, շոթըն թըն ընչըն; 17. Օ՛ւկ աճօւնըն, օ՛ւճըն լէլըն.

9. 1. Τίς ἐστίν; Φιλόσοφος ἐστίν. 2. Λέγουσι, ὅτι φιλόσοφος ἐστίν. 3. Ἀλήθεια ἐστίν. 4. Ἐγὼ ὁ νόμος εἰμί. 5. Σὺ τίς εἶ; 6. Ἐγὼ εἰμί ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς.

Βυνηρωαὺ

εὔ	ɹaw
οὐ, οὐκ, οὐχ	nɹ, ɹt
ποῖ	n ɹp
ἀεί	uɹɹu
νῦν	awɹu
ἀλλά	ɹawɹ, uawɹu
πόθεν;	nɹuɹtɹɹɹ ɹ
ἐκεῖθεν	awɹuɹtɹɹɹɹ
καλῶς	ɹaw
κακῶς	ɹaw
πολλάκις	hawɹawɹ
τίς	n ɹ
τί	ɹ uɹ
ἐλληνίστι	hnuɹawɹtɹ
πρέπει	awɹuɹɹ t, awɹhɹawɹtɹɹ t
οὔποτε	tɹɹtɹɹ
ὅτι	ɹuɹ, nɹ, nɹnɹɹɹtɹtɹtɹ
μᾶλλον	awɹtɹɹɹ ɹaw
ἢ	ɹt, haw
οὔδε	nɹ, nɹ tɹ
ἐγώ	tɹ
σύ	ɹnɹ
ἢ ἀλήθεια	ɹɹuɹawɹuɹɹɹɹuɹ
ὁ νόμος	oɹtɹɹ

ԴԱՍ 4

Ա. - εω վերջավորությանը բայեր

VERBUM εω

εω

ՎԵՐՋԱՎՈՐՈՒԹՅԱՄԲ ԲԱՅԵՐ

Հին հունարենում բազմաթիվ բայերի հիմքը վերջանում է - ε ձայնավորով եւ բայի դիմային վերջավորությունները փոխվում են հետեւյալ կերպ՝

ε + ε	= ει
ε + ο	= ου
ε + ου	= ου
ε + ει	= ει
ε + ω	= ω

Ըստ այդմ փιλέω սիրել բայը Praesens Indicativi Activi - նւմ խոնարհվում է հետեւյալ կերպ՝

	Sing.			Plur.		
1.	φιλέω	φιλῶ	սիրում եմ	φιλόομεν	φιλοῦμεν	սիրում ենք
2.	φιλείεις	φιλεῖς	սիրում ես	φιλέετε	φιλεῖτε	սիրում եք
3.	φιλέει	φιλεῖ	սիրում է	φιλέουσι(ν)	φιλοῦσι(ν)	սիրում են

εω վերջավորությանը բայերը հունարեն բառարաններում սովորաբար ներկայացվում են եզակի թվի առաջին դեմքի ոչ թե կրճատ, այլ ամբողջական տեսքով փιλέω, αἰτέω, սակայն ՆԿ-ում այդ բայերը հանդիպում են կրճատ ձևերով λαλῶ, φιλῶ:

Մատթ. ԺԳ. 13 διαϰ τουϰτο έν παραβολαιϰς αϰτοιϰς λαλωϰ

Վասն այնորիկ առակաւք խաւսիւմ ընդ նոսա:

ՆԿ-ում առավել հաճախ գործածված εω վերջավորությանը բայեր

ἀθετέω	մերժել, հրաժարել	μαρτυρέω	վկայել, պնդել, հայտարարել, ընդունել, pass. լավ համբավ ունենալ
αἰτέω	խնդրել, պահանջել, հայցել	μετανοέω	սպաշխարել

ἀκολουθέω	հետեւել	μισέω	ատել
ἀπειθέω	չենթարկվել, չհնազանդվել	νοέω	գիտակցել, հասկանալ
ἀσθενέω	տկար, հիվանդ լինել	οἰκοδομέω	կառուցել
βλασφημέω	չարախոսել, պղծել	ὁμολογέω	համաձայնել, խոստովանել, խոստանալ
γαμέω	ամուսնանալ	παρακαλέω	խնդրել, աղերսել
δοκέω	կարծիք հայտնել, ենթադրել, կշիռ ունենալ, որոշել	πειθέω	ողբալ, լալ
δουλεύω	ենթարկել, ստրկացնել	περιπατέω	շրջել, քայլել, գտնվել արարել, գործել
δωρέω	նվիրաբերել, նվիրել	ποιέω	արարել, ստեղծել. իրագործել
ἐλεέω	կարեկցել, ողորմալ	ποιμανέω	հովվել
ἐξομολογέω	խոստովանել	προσκαρτερέω	պատրաստել
εὐλογέω	բարեխոսել, փառաբանել, օրհնել	προσκυνέω	երկրպագել, խոնարհվել
δουλέω	ստրուկ լինել, ծառայել	σωφρονέω	խոհեմ լինել
θεωρέω	տեսնել, դիտարկել, դատել	τηρέω	պահպանել, պաշտպանել, պահել
ζητέω	փնտրել, որոնել, ձգտել	ὑμνέω	երգել, հայտարարել
καλέω	կանչել, կոչել, անվանել	ὑστερέω	պակասել
κατοικέω	բնակվել, ապրել, բնակեցնել	φιλέω	սիրել
κατηγορέω	առարկել, մեղադրել	φορέω	տանել, կրել
κινέω	շարժել, հետապնդել, տիպել		
κληρονομέω	ժառանգել	φωνέω	ձայն տալ, կանչել, գոչել, երգել, անվանել

κρατέω	լինել գորեղ, իշխել, հետեւել, պահպանել	χωρέω	սեղադրել, ներս թողնել, գնալ, ուղեւորվել
λαλέω	խոսել	ώφελέω	օգնել, օգուտ տալ

Վարժություններ

Ա. Թարգմանք, նշք բայերի թիվը, դեմքը

Λαλούμεν αίτις, τηρούσιν, ποιείτε, μετανοεῖ, μαρτυροῦσιν, ζητείτε, καλῶ,
θεωροῦμεν, τηρεῖς, διακονεῖτε, δουλεῖς, μισῶ, βλασφημεῖ, εὐλογοῦσιν, φιλοῦμεν,

Բ. Փոխեք բերված բայաձևերի թիվը՝ օրինակ՝ μαρτυροῦμεν - μαρτυρέω

ԴԱՍ 5

Ա.Գոյական անուն

Բ. Երկրորդ հոլովում

Գ. Հոլովների հիմնական գործառույթները

NOMEN SUBSTANTIVUM

ԳՈՅԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆ

Հին հունարենում գոյականն ունի **սեռ, թիվ, հոլով եւ հոլովում**: Գոյականն ունի **երեք թիվ**` (numerus) եզակի (singularis), հոգնակի (pluralis), եւ զույգ (dualis): Գոյականներն ունեն **երեք սեռ**` (genus) արական (masculinum), իգական (femininum) եւ չեզոք (neutrum), **երեք հոլովում**` (declinatio), առաջին (prima), երկրորդ (secunda), երրորդ (tertia) եւ **հինգ հոլով** (casus)` ուղղական (Nominativus), սեռական (Genetivus), տրական (Dativus), հայցական (Accusativus), եւ կոչական (Vocativus):

Հին հունարենն ունի որոշակի հոդեր, որոնք դրվում են գոյականին կից եւ ցույց են տալիս գոյականի սեռը: Համեմատենք գերմաներենի հետ, որն ունի սեռային հատկանիշներ եւ հոդերի հոլովման համակարգ` արական, իգական, չեզոք` Der, Die, Das: Ռուսերենի հետ հունարենը համեմատելի է միայն սեռային հատկանիշներով, քանի որ ռուսերենը չունի հոդեր: Օրինակ комната - իգական, стол - արական, окно- չեզոք սեռի գոյականներ են: Հունարենի հոդերն են **ὁ** արական, **ἡ** իգական եւ **το** չեզոք: Հոդերը հոլովվում են հետեւյալ կերպ`

Sing.	masc.	femin.	neutr.
Nom.	ὁ	ἡ	τὸ
Gen.	τοῦ	τῆς	τοῦ
Dat.	τῷ	τῇ	τῷ
Acc.	τὸν	τήν	τὸ
Voc.	ὦ	ὦ	ὦ

Plur.	masc.	femin.	neutr.
Nom.	οἱ	αἱ	τὰ
Gen.	τῶν	τῶν	τῶν
Dat.	τοῖς	ταῖς	τοῖς
Acc.	τούς	τάς	τὰ
Voc.	ὦ	ὦ	ὦ

Նշենք, որ հունարենում կոչական հոլովի ὦ - ն ոչ թե հոդ է, այլ բացականչության նշան, ինչպես որ հայերենում է եւ ՆԿ-ում այն գրեթե չի գործածվում: Նշենք նաեւ, որ արական, իգական եւ չեզոք սեռի հոդերը եզակի տրականում ստանում են այսպես կոչված *jota subscriptum* (յոտա սուբսկրիպտում - ներքոգրյալ յոտա) ձայնավորը՝ τῶ, τῆ, որը չի արտասանվում, բայց պարտադիր դրվում է: Համեմատենք գրաբարի - արքայ բառի հետ: Բառարաններում գոյականները ներկայացված են եզակի թվի ուղղական հոլովով, հոդով եւ եզակի սեռականի վերջավորությամբ՝ ὁ ἄνθρωπος, οὐ. ἡ ὥρα, ας. τὸ δῶρον, οὐ:

DECLINATIO II

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀՈԼՈՎՈՒՄ

Հին հունարենի, ինչպես նշեցինք ունի երեք հոլովում: Հոլովական համակարգի ուսութանասիրությունը սովորաբար սկսում են Երկրորդ հոլովումից այն համարելով յուրացնելու համար ավելի դյուրին:

Երկրորդ հոլովման են պատկանում արական սեռի գոյականներ, որոնք եզակի ուղղականում ունեն օς վերջավորություն՝ ἄνθρωπος մարդ, λόγος բառ, բան, οὐρανός երկինք, ἄρτος հաց եւ չեզոք սեռի գայականներ, որոնք եզակի ուղղականում ունեն օν վերջավորություն՝ δῶρον նվեր, ընծա, δένδρον ծառ, ἱερόν տաճար, πλοῖον նավակ:

Երկրորդ հոլովման են պատկանում նաև մի խումբ իգական սեռի գոյականներ, որոնք եզակի ուղղականում ունեն օς վերջավորություն՝ παρθένος կույս, βίβλος գիրք, ὁδός ճանապարհ:

Ա. Երկրորդ հոլովման գոյականների հոլովման համար բառի հիմքին ավելացնում ենք համապատասխան վերջավորությունները: Գոյականների եզակի սեռականի առանց վերջավորության ձևը համարվում է գոյականի հիմք:

Բ. Երկրորդ հոլովման արական, իգական եւ չեզոք սեռի գոյականները եզակի սեռական հոլովում ունեն օս վերջավորություն, հոգնակի սեռականում՝ ων:

Գ. Երկրորդ հոլովման արական եւ իգական սեռի գոյականները եզակի կոչական հոլովում ունեն ε վերջավորությունը՝ համեմատենք ռուսերենի կոչական հոլովի հետ՝ Бог-Боже, Отец-Отче:

Երկրորդ հոլովման արական եւ իգական սեռի գոյականներն ունեն հետևյալ վերջավորությունները՝

Sing.		Plur.
Nom.	- օς	- օι
Gen.	- օս	- օν
Dat.	- օ	- օις
Acc.	- օν	- օսς
Voc.	- ε	- օι

Երկրորդ հոլովման արական սեռի գոյականներ

ὁ ἄνθρωπος մարդ

Sing.				Plur.		
Nom.	ὁ	ἄνθρωπος	մարդ(ը)	οἱ	ἄνθρωποι	մարդիկ
Gen.	τοῦ	ἀνθρώπου	մարդու(ց)	τῶν	ἀνθρώπων	մարդկանց
Dat.	τῷ	ἀνθρώπῳ	մարդուն, մարդու համար	τοῖς	ἀνθρώποις	մարդկանց

			մարդուն			
Acc.	τὸν	ἄνθρωπον	մարդը	τούς	ἀνθρώπους	մարդկանց
Voc.	ὦ	ἄνθρωπε	օ, մարդ	ὦ	ἄνθρωποι	մարդիկ

’Ιησοῦς անվան հոլովումը

Որոշ վերապահումով երկրորդ հոլովման է պատկանում նաև ’Ιησοῦς անունը:

Nom.	’Ιησοῦς
Gen.,Dat.ΠVΠc.	’Ιησοῦ
Acc.	’Ιησοῦν

N.B. ՆԿ-ի որոշ անձնանուններ պատկանում են երկրորդ հոլովման՝ Φίλιππος, Πέτρος, Νικόδημος, Ματθαῖος, Μᾶρκος, սակայն անձնանունների մեծ մասը չի հոլովվում. դրանց հոլովը պայմանավորված է հոդով կամ նախդիրով օրինակ՝ ἀπὸ Ναζαρέτ - Նազարեթից, τὸν Ναθαναήλ - Նաթանայելին, ἐν Κανὰ - Կանայում, εἰς Καφαρναοὺμ - ի Կափառնասում, τὴν Κανὰ - Կանա:

ՆԿ-ում առավել հաճախ գործածված երկրորդ հոլովման արական սեռի գոյականներ

ὁ ἄγγελος	հրեշտակ, լրաբեր	ὁ Κύριος	Տեր
ὁ ἄγρος	դաշտ	ὁ οἶκος	տուն
ὁ ἀδελφός	եղբայր	ὁ λαός	ժողովուրդ,ամբոխ
ὁ ἁμαρτωλός	մեղավոր	ὁ λέπρος	բորոտավոր
ὁ ἄνεμος	քամի	ὁ λίθος	քար
ὁ ἄνθρωπος	մարդ	ὁ λόγος	բառ, բան, խոսք
ὁ ἀπόστολος	առաքյալ		
ὁ ἄρτος	հաց	ὁ μίσθος	վարձք, պարգև
ὁ ἀρχιτρίκλινος	սեղանապետ	ὁ ναός	տաճար
ὁ γαμός	ամուսնություն,	ὁ νόμος	օրենք

	հարսանիք		
ὁ δῆμος	ժողովուրդ	ὁ նυμφίος	փեսա
ὁ διάβολος	չար ոգի, սատանա	ὁ οἶνος	գինի
ὁ διάκονος	սպասավոր, արկավագ	ὁ ὀφθαλμός	աչք
ὁ διδασκάλος	ուսուցիչ, վարդապետ	ὁ ὄχλος	ամբոխ
ὁ δοῦλος	ստրուկ, ծառա	ὁ παραλυτικός	անդամալույծ
ὁ ἔχθρος	թշնամի	ὁ πειρασμός	փորձություն
ὁ Θεός	Աստված	ὁ οὐρανός	երկինք
ὁ θάνατος	մահ	ὁ πρεσβύτερος	ճերմունի, ավագ
ὁ θρόνος	աթոռ, գահ	ὁ ποταμός	գետ
ὁ ἥλιος	արեւ	ὁ σταύρος	խաչ, փայտ
ὁ ἵππος	ձի	ὁ τόπος	տեղ, վայր
Ἰησοῦς	Հիսուս	ὁ υἱός	որդի, արու զավակ
Ἰάκωβος	Հակոբոս	ὁ φίλος	բարեկամ, ընկեր
ὁ καιρός	ժամանակ	ὁ φόβος	վախ, երկյուղ
ὁ καρπός	պտուղ	ὁ χαλκός	պղինձ, ցնձա
ὁ κόσμος	աշխարհ, տիեզերք	ὁ χρόνος	ժամանակ

Երկրորդ հոլովման իգական սեռի գոյականներ

Երկրորդ հոլովման իգական սեռի գոյականները հոլովվում են երկրորդ հոլովման արական սեռի գոյականների պես՝ տարբերվելով իգական սեռի հոդերով:

ή βίβλος գիրք

Sing.			Plur.	
Nom.	ἡ	βίβλος	αἱ	βίβλοι
Gen.	τῆς	βίβλου	τῶν	βίβλων
Dat.	τῇ	βίβλῳ	ταῖς	βίβλοισ
Acc.	τήν	βίβλον	τάς	βίβλους
Voc.	ὦ	βίβλε	ὦ	βίβλοι

ՆԿ-ում առավել հաճախ գործածված երկրորդ հոլովման իզական սեռի գոյականներ

ἡ ἄμπελος	խաղող, խաղողի վազ, որթատունկ
ἡ βίβλος	գիրք
ἡ διάκονος	սպասուհի
ἡ διαλέκτος	բարբառ
ἡ ἔρημος	անապատ
ἡ νῆσος	կղզի
ἡ νόσος	հիվանդություն
ἡ ὁδός	ճանապարհ
ἡ παρθένος	կույս, օրհորդ
ἡ περιχώρος	շրջակայք
ἡ τρίβος	շավիղ

Երկրորդ հոլովման չեզոք սեռի գոյականներ

Ա. Չեզոք սեռի գոյականները ուղական, հայցական եւ կոչական հոլովներում ունեն նույն վերջավորությունները:

Բ. Չեզոք սեռի գոյականները հոգնակի թվի ուղական, հայցական եւ կոչական հոլովներում ունեն *α* վերջավորությունը:

Գ. Չեզոք սեռի գոյականները սեռական եւ տրական հոլովներում եզակի եւ հոգնակի թվում հոլովվում են արական սեռի գոյականների պես:

τὸ δένδρον **δων**

	Sing.		Plur.	
Nom.	τὸ	δένδρον	τὰ	δένδρα
Gen.	τοῦ	δένδρου	τῶν	δένδρων
Dat.	τῷ	δένδρῳ	τοῖς	δένδροις
Acc.	τὸ	δένδρον	τὰ	δένδρα
Voc.	ὦ	δένδρον	ὦ	δένδρα

ՆԿ-ում առավել հաճախ գործածված երկրորդ հոլովման չեզոք սեռի գոյականներ

τὸ ἀργύριον	արծաթ, դրամ	τὸ μέτρον	չափ
τὸ βιβλίον	գիրք	τὸ μνημεῖον	գերեզման
τὸ δαιμόνιον	չար ոգի, սատանա	τὸ μυστήριον	գաղտնիք
τὸ δένδρον	δων	τὸ μύρον	մյուռոն
τὸ δεῖπνον	ընթրիք	τὸ παιδίον	մանուկ
τὸ δίκτυον	ուռկան, ցանց	τὸ πλοῖον	նավակ
τὸ δῶρον	ընծա, նվեր	τὸ ποτήριον	գավաթ
τὸ ἔλαιον	յուղ. ձիթայուղ	τὸ πρόσωπον	երես, դեմք

τὸ ἔργον	գործ	τὸ πτερύγιον	գագաթ
τὸ εὐαγγέλιον	բարի լուր, ավետարան	τὸ σάββατον	շաբաթ
τὸ θηρίον	գագան	τὸ σημεῖον	նշան, հրաշք
τὸ θυσιαστήριον	գոհասեղան	τὸ συνέδριον	սինեդրիոն, խորհուրդ
τὸ ἱερόν	տաճար	τὸ τέκνον	մանուկ
τὸ ἱμάτιον	հագուստ, թիկնոց	τὸ χρυσίον	ոսկի, ոսկեդրամ
τὸ λύτρον	փրկագին	τὸ χωρίον	Ագարակ

Հոլովների հիմնական գործառույթները

Ա. Ուղղական հոլովը պատասխանում է *ով, ինչ* հարցերին: Անկախ նախադասությունում գրաված դիրքից ենթական միշտ դրվում է ուղղական հոլովով:

Մատթ. 2.21 *ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρός σου*

Ջի ուր գանձք ձեր են

Մատթ. 2.22 *ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστὶν ὁ ὀφθαλμός*

Ճրագ մարմնոյ ակն

Բ. Սեռական հոլովը պատասխանում է *ուի, ինչի* հարցերին եւ ցույց է տալիս պատկանելիություն: Որոշ կապերով սեռական հոլովը համապատասխանում է հայերենի բացառական հոլովին:

Մարկ. Ա.1 *ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ θεοῦ*

Սկիզբն Աւետարանի Յիսուսի Քրիստոսի որդւոյ Աստուծոյ

Մարկ. Ա.11 *καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν*

Ձա՞յն եղեւ յերկնից

Գ. Տրական հոլովը պատասխանում է *ուի, ինչի, ում համար, ինչի համար, ումով, ինչով* հարցերին: Տրական հոլովով է դրվում նախադասության լրացումը, տարբեր կապերով տրական հոլովը համապատասխանում է հայերենի գործիական, ներգոյական հոլովներին, ինչին կանդրադարձաբ հետագայում:

Մատթ. 2.14 *ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις*

Ջի եթէ թողուցուք մարդկան

Մատթ. Է.3 *ἐν τῷ σῶ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς*

Էլ ի քում աղան զգերանդ ո՞չ նշմարես

Դ. Հայցական հոլովը պատասխանում է *ում*, *ինչին* հարցերին Էլ նախադասության մեջ լինում է ուղիղ խնդիր:

Մատթ. 2.24 *ἀφες ἑκεί τὸ δῶρόν σου*

թող զպատարագն քո

Յովհ. 1.18 *θεὸν οὐδείς ἑώρακεν πώποτε*

ՁԱստուած ոչ ոք ետես երբեք

Ե. Կոչական հոլովը գործածվում է անձին, առարկային ուղիղ դիմելու դեպքում:

Կոչական հոլովի *օ* բացականչական նշանը կարող է դրվել կամ սղվել: Հունարենի գոյականների մեծ մասի ուղղական Էլ կոչական հոլովների վերջավորությունները համընկնում են, այդ իսկ պատճառով դասագրքերում ուղղական Էլ կոչական հոլովները հաճախ իրար հետ են նշվում: Եթե ուղղական Էլ կոչական հոլովների ձևերը տարբերվում են, պարտադիր նշվում է սլյալ գոյականի կոչականի վերջավորությունը կամ ձևը:

Մարկ. Թ.19 *ὦ γενεὰ ἄπιστος*

Ո՞վ ազգ անհաւատ

Հունարեն *օ* յեռնն եզակի կոչականը եզակի ուղղականում ունի նույն ձևը - յեռնն :

Յովհ. Բ.4 *καὶ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς τί ἐμοὶ καὶ σοί γύναι*

Զի՞ կայ իմ ել քո կին

Հունարեն *յունն* կին եզակի կոչականը եզակի ուղղականում ունի *յունն* ձևը:

Վարժություններ

Ա. Թարգմանք հայերեն, որոշեք գոյականների թիվը, սեռը, հոլովը:

ὁδὸν κυρίου, βλέπει τὸν Ἰησοῦν, ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ, τοῦ κόσμου, διδάσκαλε, ποῦ μένεις; εὗρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναήλ, τοὺς ἀγγέλους τοῦ θεοῦ, τέκνα θεοῦ, φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρίκλινος, τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ.

Բ. Տեղադրեք հոդերը, նշեք գոյականների եզակի ուղղականի ձևերը, թարգմանեք հայերեն՝ օրինակ *άρτον* - *τὸν ἄρτον*, *ὁ ἄρτος* հաց:

... ἄνθρωποι, ...κόσμος, ...γάμον, ...σημεῖα, ...κύριε, ...σάββατον, ...λόγω, ... μνημείοις, ...ἀνθρώπων, ... πλοίου, ...ἀγγέλους.

ԴԱՍ 6

Ա. Առաջին հոլովում. իգական սեռի գոյականներ

a purum, a impurum, η

Բ. Արական սեռի գոյականներ

Գ. Նախադասության մեջ բառերի դասավորությունը

DECLINATIO I

ԱՌԱՋԻՆ ՀՈԼՈՎՈՒՄ

Առաջին հոլովման են պատկանում իգական սեռի գոյականներ, որոնք եզակի ուղղականում ունեն - *a*, - *η* վերջավորությունները՝

<i>ἀγορά</i>	հրապարակ
<i>σοφία</i>	իմաստություն
<i>δόξα</i>	փառք
<i>νίκη</i>	հաղթանակ
<i>ἀρχή</i>	սկիզբ

Եւ մի խումբ արական սեռի գոյականներ, որոնք եզակի ուղղականում ունեն -*ας*, -*ης* վերջավորությունները՝

νεανίας

երիտասարդ

πολίτης

քաղաքացի:

- *η* վերջավորություն ունեցող գոյականները պահպանում են - *η* ձայնավորը եզակի թվի բոլոր հոլովներում:

- *a* վերջավորություն ունեցող գոյականները պահպանում են *a*- ն եզակի թվի բոլոր հոլովներում այն դեպքում, եթե եզակի ուղղականում *a*- ին նախորդում են - *ε*, - *ι*, - *ρ* տառերը: Այս գոյականների *a*- ն կոչվում է «մաքուր» (*purum*)՝ *ή χώρα* երկիր, հող,

ή ἀλήθεια ճշմարտություն, *ή γενεά* սերունդ: Առաջին հոլովման բոլոր գոյականների շեշտը հոգնակի սեռականում դրվում է վերջին վանկի վրա, եւ այն միշտ երկար է:

Առաջին հոլովմանը պատկանող գոյականները հոգնակի թվի բոլոր հոլովներում պահմանում են *a* – ն:

Առաջին հոլովման իգական սեռի գոյականներ

η եւ *a purum*

ή γραφή գիր, *ή σοφία* իմաստություն

Sing.				Plur.		
Nom. Voc.	ή	γραφή	σοφία	αί	γραφαί	σοφίαι
Gen.	τῆς	γραφῆς	σοφίας	τῶν	γραφῶν	σοφῶν
Dat.	τῇ	γραφῇ	σοφίᾳ	ταῖς	γραφαῖς	σοφίαις
Acc.	τήν	γραφήν	σοφίαν	τάς	γραφάς	σοφίας

N.B. Այս խմբին պատկանող գոյականների թվում կան մի քանի բացառություններ, այսպես ἡ σπεῖρα գունη, **Gen.** σπείρης (ոչ ρε σπείρας), ἡ μάχαιρα սուր, **Gen.** μαχίρης (ոչ ρε μαχίρας):

Եթե առաջին հոլովման գոյականների շեշտը վերջին վանկի վրա է՝ ἡ ἀγάπη, ἡ διδαχή, ἡ ἀρχή ապա եզակի եւ հոգնակի սեռական եւ տրական հոլովներում այն միշտ երկար է՝ տես ἡ γραφή բառի հոլովումը:

α impurum

Առաջին հոլովման -α վերջավորությամբ այն գոյականները, որոնք հիմքում չունեն ι, ε, ρ տառերը կոչվում են α «ոչ մաքուր» (impurum)՝ ἡ τραπέζα սեղան, ἡ τράπεζα խնամք, հոգս, ἡ δόξα փառք: Այս խմբի գոյականների -α ն պահպանվում է ուղղական, հայցական եւ կոչական հոլովներում, իսկ եզակի սեռական եւ տրական հոլովներում -α -ն փոխվում է -h-ի:

ἡ δόξα փառք

Sing.			Plur.	
Nom. Voc.	ή	δόξα	αί	δόξαι
Gen.	τῆς	δόξης	τῶν	δοξῶν
Dat.	τῇ	δόξῃ	ταῖς	δόξαις
Acc.	τήν	δόξαν	τάς	δόξας

Բացառություն է կազմում Μάρθα անունը, որի եզակի սեռականն է Μάρθας (ոչ ρε Μάρθης):

Առաջին հոլովման արական սեռի գոյականներ

Առաջին հոլովման արական սեռի գոյականները հոլովվում են իգական սեռի գոյականների պես բացառությամբ եզակի սեռականի, երբ նրանք ստանում են -ου վերջավորությունը՝

ὁ νεανίας - τοῦ νεαίου
ὁ πολίτης - τοῦ πολίτου

Առաջին հոլովման արական սեռի գոյականները անկախ եզակի ուղղականում՝ -
 աս, -ης նրանց վերջավորություններից եզակի կոչականում ստանում են *a*
 վերջավորությունը՝ **Nom.** *ὁ νεανίας* - **Voc.** *νεανία*, **Nom.** *ὁ πολίτης* - **Voc.** *πολίτα*:

ὁ πολίτης քաղաքացի, *ὁ νεανίας* երիտասարդ

Sing.				Plur.		
Nom.	ὁ	<i>νεανίας</i>	<i>πολίτης</i>	οἱ	<i>πολίται</i>	<i>νεανίαί</i>
Gen.	τοῦ	<i>νεανίου</i>	<i>πολίτου</i>	τῶν	<i>πολιτῶν</i>	<i>νεανιῶν</i>
Dat.	τῷ	<i>νεανία</i>	<i>πολίτη</i>	τοῖς	<i>πολίταις</i>	<i>νεανίαις</i>
Acc.	τὸν	<i>νεανίαν</i>	<i>πολίτην</i>	τούς	<i>πολίτας</i>	<i>νεανίας</i>
Voc.	ὦ	<i>νεανία</i>	<i>πολίτα</i>	ὦ	<i>πολίται</i>	<i>νεανίαί</i>

N.B. ՆԿ-ում *ὁ νεανίας* բառից բացի երկրորդ հոլովման արական սեռի - *ας*
 վերջավորությամբ այլ գոյականներ չկան: *ὁ νεανίας* գոյականի պես են հոլովվում
 'Ανδρέας, Μεσσίας անձնական անունները:

ՆԿ-ում առավել հաճախ գործածված առաջին հոլովման իգական սեռի
 գոյականներ

η վերջավորությամբ գոյականներ	<i>a purum</i> վերջավորությամբ գոյականներ

ή <i>ἀγάπη</i>	սեր	ή <i>ἀγγελία</i>	լուր, հանձնարարական
ή <i>ἀδελφή</i>	քույր	ή <i>ἄγκυρα</i>	խարիսխ
ή <i>ἀκοή</i>	լուր, համբավ	ή <i>ἀγορά</i>	հրապարակ
ή <i>ἀνάγκη</i>	ճակատագիր	ή <i>ἀδικία</i>	անարդարություն
ή <i>ἀνατολή</i>	արեւելք	ή <i>αἰτία</i>	պատճառ, մեղադրանք
ή <i>ἀξίνη</i>	կացին	ή <i>ἀκαθαρτία</i>	անմաքրություն, արատավորություն
ή <i>ἀπογραφή</i>	ցուցակ, ցանկ	ή <i>ἀκρίβεια</i>	հստակություն, պակասություն
ή <i>ἀποστολή</i>	առաքելություն	ή <i>ἀλήθεια</i>	ճշմարտություն
ή <i>ἀπωλεΐα</i>	կործանում	ή <i>ἀμαρτία</i>	մեղք
ή <i>ἀρχή</i>	սկիզբ. իշխանություն	ή <i>ἀναλογία</i>	համաչափություն
ή <i>ἀστραπή</i>	կայծակ, փայլ, լույս	ή <i>ἀνδρεία</i>	խիզախություն

ή βοτανή	խոտ	ή άνοια	սգիտություն, հիմարություն
ή βροντή	ամպրոպ	ή άνομία	անօրինություն
ή γη (γέα)	երկիր, հող	ή άπείθεια	անհնազանդություն
ή γνωμή	կարծիք, տեսակետ	ή άπολογία	պաշտպանություն, պատասխան.
ή γραφή	գիր	ή άποτομία	խստություն
ή διδαχή	ուսմունք, վարդապետություն	ή άπουσία	բացակայություն
ή διαθηκή	կտակ, կտակարան	ή άσιτία	ծնապահություն, սով
ή δική	պատիժ, արդարություն	ή άτιμία	անարգանք, առհամարհանք.
ή δόκιμη	փորձություն, ստուգում	ή βασιλεία	արքայություն
ή δουλή	ստրկուհի	ή γενεά	սերունդ, ազգ
ή έπιστολή	նամակ	ή γερουσία	ծերակույտ
ή ειρήνη	խաղաղություն	ή γέφυρα	կամուրջ
ή έλεημοσύνη	կարեկցանք	ή γωνία	անկյուն
ή έντολή	պատվիրան	ή δειλία	վախկոտություն
ή έορτή	սոն	ή διακονία	ծառայություն
ή ζώή	կյանք	ή διασπορά	սփռում
ή ζωνή	զոտի	ή διαφθορά	ոչնչացում, կործանում
ή ήδονή	հաճույք. կիրք	ή διδασκαλία	դասավանդում, ուսուցանում.
ή κεφαλή	գլուխ, սկզբ	ή δουλεία	ստրկություն,ծառայություն.
ή κλινή	մահճակալ	ή έκκλησία	եկեղեցի, ժողով
ή λογχή	նիզակ	ή έξουσία	Իշխանություն, իրավունք
ή μαχή	մարտ, ճակատամարտ	ή δωρεά	ընծա, կտակ
ή νεφέλη	ամպ	ή ήλικία	տարիք, սերունդ
ή νυμφή	հարս, ջրահարս	ή ήσυχία	լռություն, խաղաղություն
ή όργή	ցասում, նզովք, բարկություն	ή ήμέρα	օր
ή παιδίσκη	աղջիկ	ή θύρα	դուռ
ή παραβολή	առակ	ή θυσία	զոհողություն, զոհաբերում.
ή παρακοή	անհնազանդություն	ή ιστορία	պատմություն
ή πηγή	աղբյուր	ή κακία	չարիք

ή προσευχή	աղոթք	ή καρδιά	սիրտ
ή σκηνή	վրան	ή κοινωνία	հաղորդություն
ή σπουδή	խնամք, ջանասիրություն	ή μαρτυρία	վկայություն, նահատակություն.
ή στολή	հագուստ	ή όπτασία	տեսք, տեսիլք
ή συκή	թզենի	ή όψία	երեկո
ή σχολή	դպրոց	ή πέτρα	քար, վեմ
ή συναγωγή	ժողովարան	ή πλατεία	ափ (ձեռքի), փողոց
ή τέχνη	արհեստ, արվեստ	ή σκοτία	խավար
ή τιμή	զին, պատիվ, հարգանք	ή στρατία	զորք
ή τροφή	կերակուր	ή στρατεία	մարտ, պատերազմ, ճակատամարտ
ή σιγή	լռություն	ή σωτερία	փրկություն
ή ύλη	փայտ, անտառ	ή ύδρία	դուլլ
ή φυλακή	պահակախումբ, բանտ	ή φιλία	սեր
ή φυλή	ցեղ, տոհմ	ή χάρα	ուրախություն
ή φωνή	ձայն	ή χώρα	երկիր, հող, բնակչություն
ή ψυχή	շունչ, հոգի, անձ, մարդ	ή ώρα	ժամ, ժամանակն

ՆԿ-ում առավել հաճախ գործածված առաջին հոլովման իգական սեռի *a*
impurum գոյականներ

γλῶττα	լեզու
δόξα	կարծիք, փառք
ή θάλασσα	ծով
ή μελίττα	մեղու
ή μέριμνα	խնամք, հոգս
ή μοῦσα	մուսա
ή τράπεζα	սեղան
ή ρίζα	արմատ

ՆԿ-ում առավել հաճախ գործածված առաջին հոլովման արական սեռի *as, ης*
վերջավորությամբ գոյականներ

Ἄνδρέας	Անդրեաս
ὁ βαπτιστής	մկրտիչ
ὁ δεσπότης	տեր
ὁ δικαστής	դատավոր
Ἰορδάνης	Հորդանան
Ἰωάννης	Հովհաննես
ὁ κλέπτης	գող
ὁ κριτής	դատավոր
ὁ ληστής	ավազակ
ὁ μαθητής	աշակերտ
ὁ νεανίας	երիտասարդ
ὁ Μεσσίας	Մեսիա
ὁ ὀφειλέτης	պարտապան
ὁ Ποιητής	Արարիչ
ὁ πολίτης	քաղաքացի
ὁ προφήτης	մարգարե
ὁ στρατιώτης	զինվոր, մարտիկ
ὁ τελώνης	մաքսավոր
ὁ ὑποκριτής	կեղծավոր
ὁ ψεύστης	խաբեբա

Նախադասության մեջ բառերի դասավորությունը

Հին հունարենում նախադասության մեջ բառերի դասավորությունն ազատ է: Բառերի փոփոխությունը կարող է հանգեցնել ոչ թե իմաստային, այլ տրամաբանական շեշտդրման փոփոխության: Այս իմաստով հունարենն նման է հայերենի եւ ռուսերենի:

Յովհ. Չ.48 ἔγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς - Ե՞ս եմ հացն կենաց:

Փոխելով նախադասության մեջ բառերի դասավորությունը կարող ենք ստանալ հետևյալ պատկերը^a

ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς ἔγώ εἰμι - հաց կենացն եմ ես:

ὁ τῆς ζωῆς ἄρτος ἔγώ εἰμι - կենաց հացն եմ ես:

Վարժություններ

Ա. Դուրս բերեք հունարեն բնագրին համապատասխան գրաբար համարժեքները եւ առաջին հիշվման գոյականները՝ օրինակ *ήγγικεν γαρ η βασιλεία των ουρανων, η βασιλεία - արքայություն:*

1. <i>έν τῇ σκοτίᾳ φαίνει</i>	Եւ իբրեւ մտին ի տուն
2. <i>έδωκεν αυτοῖς έξουσίαν</i>	Եւ անդ էր արբեր մի Յակովբայ
3. <i>ή τε θάλασσα άνέμου μεγάλου πνέοντος διεγείρετο</i>	ի ներքոյ թզենույն
4. <i>ού δύναται ιδεῖν τήν βασιλείαν του θεού</i>	Եւ լոյսն ի խաւարի անդ լուսաւորէր
5. <i>ήν δε εκεί πηγή του Ίακώβ</i>	Որ ընդունի զվկայութիւն
6. <i>ού δύναται εισελθειν εις τήν βασιλείαν του θεού</i>	Չայն բարբառոյ յանապատի
7. <i>ο άστηρ όν ειδον έν τῇ άνατολῇ</i>	Եւ խոստովան լինէին զմեղս իրեանց
8. <i>ού χρείαν ειχεν</i>	ն՝չ կարէ տեսանել զարքայութիւն Աստուծոյ
9. <i>και έλθόντες εις τήν οίκίαν</i>	Եւ ծովն ի սաստիկ հողմոյ շնչելոյ յուզէր
10. <i>ιδου μάγοι από άνατολών</i>	Ետ նոցա իշխանութիւն
11. <i>έξομολογούμενοι τας άμαρτίας αυτών</i>	զի ոչ էր պիտոյ
12. <i>τήν μαρτυρίαν έσφράγισεν</i>	Ահա մոգք յարեւելից եկին յԵրուսաղէմ
13. <i>φωνή βοωντος έν τῇ έρήμω</i>	ն՝չ կարէ մտանել յարքայութիւն Աստուծոյ
14. <i>υπό τήν συκῆν</i>	Եւ ահա աստղն զոր տեսին յարեւելս

Բ. Թարգմանեք բառակապակցությունները, նշեք գոյականների թիվը, հոլովը, սեռը, հիշվումը՝ օրինակ՝

τήν δόξαν του θεού - Աստծո փառքը:

τήν δόξαν - եզ. հայց. իգակ, 1- ին

του θεού - եզ. սեռ. արակ. 2- րդ

ο προφήτης εἶ σύ (դու)

ἴδε (ահա) ο άμνός του θεού

οί δύο (երկու) μαθηταί

υποκάτω (=υπο) τῆς συκῆς

Ἄνδρου καὶ Πέτρου

καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ (երրորդ)

τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν (իրենց)

συνάγει καρπὸν

εἰς ζωὴν αἰώνιον (հավիտենական)

ἐν τῷ πλοίῳ

ἢ ἀκοὴ αὐτοῦ (նրա)

Գ. Թարգմանէք հունարէն

մկրտում է ժողովրդին, ի տուն, Հոկոբոսի աղբյուրը, խավարում լուսավորում է, վկայություն, ձայն քարքառո անապատում, տեսնում է արքայությունը, ծովի քամին, իշխանություն ունես, մոզեր արեւելքից, տեսնում են արեւելքում, ես եմ:

ԴԱՍ 7

Ա. Ածականների հոլովումը
 Բ. Ածականների գործառույթները

NOMEN ADJECTIVUM

ԱՇՄԿԱՆ ԱՆՈՒՆ (Առաջին եւ երկրորդ հոլովում)

Հին հունարենում ածական անունը հոլովվում է եւ համաձայնում է գոյականի հետ թվով, հոլովով եւ սեռով: Բառարանում այն ներկայացված է եզակի թվի ուղղական հոլովով. նախ գրվում է արական սեռի ածականը , այնուհետեւ իգական եւ չեզոք սեռի ածականի վերջավորությունները՝ ἅγιος, α, ον, ἀληθινός, ή, όν: Առաջին հոլովման են պատկանում **իգական սեռի** ածականները, որոնք **Nom. sing.** ունեն **-α, η** վերջավորությունը՝ ἅγια - սուրբ, ἀγαθή - բարի, լավ, երկրորդ հոլովման են պատկանում **արական սեռի** ածականները, որոնք **Nom. sing.** ունեն **-ος** վերջավորություն՝ ἀγαθός եւ **չեզոք սեռի** ածականները, որոնք **Nom. sing.** ունեն **-ον** վերջավորությունը՝ ἀγαθόν: Առաջին հոլովման իգական սեռի ածականները, որոնք հիմքում ունեն **ε, ι, ρ,** **Nom. sing.** ստանում են **α** վերջավորությունը, իգական սեռի այլ հիմքով ածականները **Nom. sing** ստանում են **η** վերջավորությունը:

Masc.	Femin.	Neutr.	
ἅγιος	ἅγια	ἅγιον	սուրբ
πονηρός	πονηρά	πονηρόν	չար, վատ
ἀληθινός	ἀληθινή	ἀληθινόν	ճշմարիտ
καινός	καινή	καινόν	նոր

Իգական սեռի ածականները հոլովվում են առաջին, իսկ արական եւ չեզոք սեռի ածականները երկրորդ հոլովման գոյականների պես:

Sing.	Masc.	Femin.	Neutr.
Nom.	ἀγαθός	ἀγαθή	ἀγαθόν
Gen.	ἀγαθοῦ	ἀγαθῆς	ἀγαθοῦ
Dat.	ἀγαθῷ	ἀγαθῇ	ἀγαθῷ
Acc.	ἀγαθόν	ἀγαθήν	ἀγαθόν
Voc.	ἀγαθέ	ἀγαθή	ἀγαθόν
Plural.	Masc.	Femin.	Neutr.

Nom.	ἀγαθοί	ἀγαθαί	ἀγαθά
Gen.	ἀγαθῶν	ἀγαθῶν	ἀγαθῶν
Dat.	ἀγαθοῖς	ἀγαθαῖς	ἀγαθοῖς
Acc.	ἀγαθούς	ἀγαθάς	ἀγαθά
Voc.	ἀγαθοί	ἀγαθαί	ἀγαθά

Sing.	Masc.	Femin.	Neutr.
Nom.	δίκαιος	δίκαια	δίκαιον
Gen.	δικαίου	δικαίας	δικαίου
Dat.	δικαίῳ	δικαίᾳ	δικαίῳ
Acc.	δίκαιον	δίκαιαν	δίκαιον
Voc.	δίκαιε	δίκαια	δίκαιον
Plural.	Masc.	Femin.	Neutr.
Nom.	δίκαιοι	δίκαιαι	δίκαια
Gen.	δικαίων	δικαίων	δικαίων
Dat.	δικαίοις	δικαίαις	δικαίοις
Acc.	δικαίους	δίκαιας	δίκαια
Voc.	δίκαιοι	δίκαιαι	δίκαια

Որոշ ածականներ արական եւ իգական սեռում ունեն միայն օժ վերջավորություն՝ αἰώνιος (masc. femin.), αἰώνιον (neutr.) հավիտենական՝ օրինակ՝

ὁ ἄπιστος ἄνθρωπος	անհավատ մարդ
ἡ ἄπιστος παιδίσκη	անհավատ աղջիկ
τὸ ἄπιστον παιδίον	անհավատ մանուկ

ԱՇՄԱԿԱՆՆԵՐԻ ԳՈՐԾԱՌՈՒՅԹՆԵՐԸ

Ա. Ածականը որպես հատկանիշ

Հին հունարենում ածականը կարող է ունենալ հոդ կամ գործածվել առանց հոդի, այն կարող է լինել նախադաս կամ ետադաս՝

Յովհ. Բ.6 *ἦσαν δὲ ἐκεῖ λίθιναι ὑδρίαι ἐξ* - Անդ էին *թակոյկք կճեայք* վեց:

Մատթ. Գ. 10 *πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν* – ամենայն ծառ որ ոչ ամենիցե *գուտուղ բարի*:

Ինչպես տեսնում ենք գրաբարում ածականը երկու դեպքում էլ ետադաս է:

Եթե հունարենում ածականը հոդ ունի, ապա այն հանդես է գալիս որպես գոյականի հատկանիշ: Եթե այն նախադաս է, ապա գոյականի վրա հոդ չի դրվում, եթե ածականը ետադաս է, հոդը դրվում է ե՛լ գոյականի եւ՛ ածականի վրա: Ետադաս դիրքում ածականի հոդը գրաբար թարգմանության բնագրերում դրվում է ոչ թե ածականի, այլ գոյականի վրա՝

Յովհ. Ա.9 *ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν* - Էր *լոյսն ճշմարիտ*:

Մատթ. Դ.5 *τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν* - Յայնժամ առեալ ածէ զնա սատանայ *ի քաղաքն սուրբ*:

Եթե հունարենում ածականը հոդ ունի եւ նախադաս է, ապա գրաբար թարգմանության մեջ նախադաս դիրքում ածականը հոդ չի ստանում:

Յովհ. Բ.10 *πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον* τίθησιν - Ամենայն մարդ^ա *զանոյշ զհինի* յառաջագո՞յն պաշտէ.

Հռովմ. Ա.23 *καὶ ἥλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνοσ φθαρτοῦ ἀνθρώπου* - Եւ փոխեցին զփառս *անեղծին Աստուծոյ^ա* ի նմանութիւն պատկերի *եղծանելի^օ մարդոյ*

Թեք հիշովներում դրված գոյականներն ու ածականները գրաբարում նույնպես հիշովում են, հատկապես, երբ ածականները ետադաս են:

Յովհ.Բ.1 *καὶ τῆ ἡμέρα τῆ τρίτη* γάμος ἐγένετο ἐν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας - Եւ *յաւուրն երրորդի^ա* հարսանիք էին ի Կանա գալիլեացոց:

Հռովմ. Ա.2 *διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν γραφαῖς ἀγίας* - ի ձեռն մարգարեից իւրոց *գրովք սրբովք*:

Եթե գոյականն ունի դերանուն լրացում, ապա այն դրվում է ածականի եւ գոյականի միջեւ:

Հռովմ. Ե.6 *τοῦτο γινώσκοντες ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος* συνεσταυρώθη - Չայս զիտասջի^օք զի *հին մարդն մեր* խաչակի^օց եղեւ *նրա*:

Հռովմ. Ա.21 *καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία* - Եւ խաւարեցան *անմտութեամբ սիրտք նոցա*:

Մարկ.Ա.11. *καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός* - *Ղու եւ որդի իմ սիրելի*:

Հռովմ. Ձ. 12 ¹² *μὴ οὖν βασιλεύετω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι* Մի^օ այսուհետեւ թագաւորեցեն մեղք *ի մահկանացու մարմինս ձեր*:

Անձնանունների հետ նախադաս դիրքում ածականը հոդ չի ստանում, գրաբար թարգմանության մեջ որոշյալ հոդը դրվում է գոյականի վրա, քանի որ գրաբարում, եթե անձնանունն ունի նախադաս ածական կամ գոյական լրացում, ապա վերջինիս վրա դրվում է -ն որոշիչ հոդը.

Մատթ. Ա. 24 *καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν* - Եւ ել լուր նորա ընդ ամենայն երկիրն ասորաց:

Բ. Ածականների գոյականաբար գործածությունը

Հին հունարենում ածականը կարող է գործածվել գոյականի փոխարեն, սեռային հատկանիշներ եւ թիվ ցույց տվող հոդերի միջոցով կամ առանց հոդերի: Յովհ. Գ. 12 *εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν ... ἔὰν εἴπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια* - Իսկ արդ՝ եթե *գերկրաւորս* ասացի ձեզ, եւ ոչ հաւատայք. զիա՞րդ եթե *գերկնաւորսն* ասացից...: *τὰ ἐπίγεια* եւ *τὰ ἐπουράνια* ածականները նշանակում են *երկրային եւ երկնային* բաներ, իրողություններ:

Հռովմ. Բ. 16 *ἐν ἡμέρᾳ ὅτε κρίνει ὁ θεὸς τὰ κρυπτὰ* - յաւուրն յորում դատիցի Աստուած *զգաղտնիս* մարդկան:

Հռովմ. Ա.7. *πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐν Ῥώμῃ ἀγαπητοῖς θεοῦ κλητοῖς ἁγίοις* - Ամենեցուն որոց էք ի Հռովմ՝ *սիրելեաց* Աստուծոյ *կոչեցելոց սրբոց*

Հռովմ. Գ.10 *καθὼς γέγραπται ὅτι οὐκ ἔστιν δίκαιος οὐδὲ εἷς* - Որպէս եւ գրեալ, թէ ոչ գոյ *արդար* եւ ոչ մի.

3. Ածականի գործածությունը որպէս ստորոգյալի մաս

Լինել բայի հետ ածականը նախադաս կամ ետադաս դիրքով կարող է ստորոգյալի մաս կազմել: Ածականը եւ գոյականը դրվում են ուղղական հոլովով: ՆԿ-ում նման կառույցներում լինել բայը հաճախ զեղչվում է: Որպէս ստորոգյալի մաս ածականը գործածվում է առանց հոդի՝

Հռովմ. Բ.13 *οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ θεῷ* - Զի ոչ եթէ որ լսելիք արինացն են՝ *արդարացեալ* են առաջի Աստուծոյ.

Մատթ. Ե.3 *μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι* - *Երանի աղքատաց* հոգով. (Երանի են հոգով աղքատները)

Հռովմ. Դ.8 *μακάριος ἀνὴρ* - *Երանեալ* է այր

Հոով. Է.8 արիս րնր նոուս *նարտիա նեկրն* - զի առննց աւրինաց մեղրն մեռեալ էին:

ՆԿուի առավել հաճախ գործածված առաջին եւ երկրորդ հոովման ածականներ

Հոովում են ինչպես նրդոս		Հոովում են ինչպես ճիկուոս	
նրդոս, հ, ոն	բարի, լավ	նրդոս	սուրբ
նրդոս, հ, ոն	նրդոս	նրդոս, ն, ոն	արժանի
նրդոս, հ, ոն	սիրելի	ճեճոս, ն, ոն	ար
ճոսնոս, հ, ոն	նոճեղ, կարող	ճեճուրոս, ն, ոն	երկրորդ
նրոսոս, հ, ոն	ոսրարանոս	ճիկուոս, ն, ոն	արդար
նրոսոս, հ, ոն	ոնոսրյալ	նրնոս, ն, ոն	արդատ
նրոսոս, հ, ոն	մրոսոս	նրոս	ամայի
ոսոս, հ, ոն	կեռնանի, անմահ	նրոս, ն, ոն	այլ, ուրիշ
նրոս, հ, ոն	արժանի	նրոս, ն, ոն	նույն, ոսրային
նրոս, հ, ոն	նր	նրոսոս, ն, ոն	նոճեղ
նրոս, հ, ոն	ոսր, վատ	նրոս, ն, ոն	մարուր, անբիճ
նրոս, հ, ոն	գեղեղիկ	նրոս, ն, ոն	երանելի, երջանիկ
նրոս, հ, ոն	ոսրոս	նրոս, ն, ոն	մեճ
նրոս, հ, ոն	սայնոս	նրոս, ն, ոն	փոքր
նրոս, հ, ոն	մնացած	նրոս, ն, ոն	անթիվ, անհամար
նրոս, հ, ոն	մրոս	նրոս, ն, ոն	մեռյալ
նրոս, հ, ոն	մհակ	նրոս, ն, ոն	նր, երիտասարդ
նրոս, հ, ոն	փոքր, փոքրաթիվ	նրոս, ն, ոն	
նրոս, հ, ոն	նրիղ, ոսրիղ կանոս	նրոս (նրոս) ն, ոն	նույն, նման, ոսրային
նրոս, հ, ոն	հավատարիմ	նրոս, ն, ոն	սուրբ, անարատ
նրոս, հ, ոն	հոգելոս	նրոս, ն, ոն	հին
նրոս, հ, ոն	առաջին	նրոս, ն, ոն	հարուստ
նրոս, հ, ոն	արդատ	նրոս, ն, ոն	ոսր, վատ
նրոս, հ, ոն	անորանիկ	նրոս, ն, ոն	ոսր, փջացած
նրոս, հ, ոն	երրորդ	նրոս, ն, ոն	կատարյալ
նրոս, հ, ոն	ինաստուոն	նրոս, ն, ոն	բացահայտ, ակնհայտ, հայտնի
նրոս, հ, ոն	կոսր	երկու վերջավորոսյալ	

		αδελφάνητες	
χωλός, ή, όν	λαη	άπιστος, ον	անհավատ
ψυχικός ή, όν	ιγνιթական	άκάθαρτος, ον	անմաքուր
		άδικος, ον	անարդար
		αίώνιος, ον	հավիտենական
		άμαρτωλός, ον	մեղավոր
		άνθρωποκτόνος, ον	մարդասպան
		άτιμος, ον	անարգ
		βάρβαρος, ον	բարբարոսական
		έπίγειος, ον	երկրային
		έτοιμος, ον	պատրաստ

Վարժություններ

Ա. Թարգմանք, դուրս բերք αδελφանով բառակապակցությունները .

1. ό Ιησους ήν έν έρήμω τόπω συν τοίς θηρίοις. 2. ή διδαχή του προφήτου καινή έστιν. 3. έγώ είμι ή άμπελος ή άληθινή. 4. ω αγαπητοί, νυν τέκνα θεού έσμεν και όμοιοι τω θεω έσόμεθα. 5. κύριός έστιν ό Υίος του άνθρώπου και του σαββάτου. 6. άγιοί έστε έν ποιηρω κόσμω. 7. ον γαρ έστιν κρυπτόν ό ον φανηρόν γενήσεται. 8. μακάριοι οι πτωχοί τω πνεύματι. 9. ον δύναται δένδρον άγαθόν καρπούς ποιηρούς ποιείν, ονδè δένδρον σαπρόν καρπούς καλοους ποιείν. 10. ει τα έπίγεια είπον ύμιν και ον πιστεύετε, πως έαν είπω ύμιν τα έπουράνια πιστεύσετε;

Բ. Թարգմանք հունարեն՝

սուրբ օրենք, բարի մարդ, գեղեցիկ ծառեր, ճշմարիտ ուրախունկ, հին թիկնոց, հավիտենական սեր, մարդու ծովեր, անարգ մարգարե, սիրելի աշակերտներ, նոր գինի, կույր աղջիկ, երկնային թագավորություն, երկրային պատմություն:

Գ. Ավելացրեք αδελφանների վերջավորությունները՝

ό νόμος άγι... και η έντολη... άγι... και... δικαί... και... άγαθ..., τω... άσθενούντ...
 τυφλ... χωλ... ξηρ..., ζωη... αίώνι..., έργου άγαθ..., έν γραφαι... άγι...

ԴԱՍ 8

Ա. Ներգործական անցյալ անկատար

Բ. Ածանցավոր բայեր

Գ. *Լինել* բայի խոնարհումը Imperfectum ժամանակում

IMPERFECTUM INDICATIVI ACTIVI ՆԵՐԳՈՐԾԱԿԱՆ ԱՆՑՅԱԼ ԱՆԿԱՏԱՐ

Imperfectum -ը անցյալ շարունակական ժամանակ է, որը կարող է ցույց տալ նաև անցյալում կրկնվող կամ նպատակ ունեցող գործողության ժամանակ:

Imperfectum -ը կազմելու համար ներկայի հիմքին սկզբից ավելացնում ենք € աճականը և ներկայի հիմքին կից **Imperfectum**-ի վերջավորությունները.

€ աճական + հիմք + դիմային
վերջավորություններ

Imperfectum - ի դիմային վերջավորություններն են՝

Sing.	Plur.
1. օν	ομειν
2. ες	ετε
3. ε(ν)	ον

Խոնարհենք *λύω* արձակել բայը

Sing.		Plur.	
1. <i>λύον</i>	արձակում էի	1. <i>λύομεν</i>	արձակում էինք
2. <i>λύες</i>	արձակում էիր	2. <i>λύετε</i>	արձակում էիք
3. <i>λύε(ν)</i>	արձակում էր	3. <i>λύον</i>	արձակում էին

Մատթ.Ե.2 και ανοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ *έδίδασκεν* αὐτοὺς λέγων - Եւ բացեալ զբերանի իր *μιμιγῶντήν* զնոսա եւ ասէր:

Մատթ.Գ.18 οὐκ *ήθελεν* παρακληθῆναι - եւ ո՞չ *կամէր* մխիթարել:

Մարկ.Ա.13 και *ήν* μετὰ τῶν θηρίων και οἱ ἄγγελοι *διηκόνουν* αὐτῶ - Եւ էր ընդ ֆաօանս, եւ հրէշտակք *պաշտէին* զնա:

Imperfectum – ը գրաբար երբեմն թարգմանվում է նաև անցյալ կատարյալով

Մարկ.Ա. 32 *έφερον* πρὸς αὐτὸν πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας - *բերին* առ նա զամենայն հիւանդս եւ զղիւահարս:

N.B. Հոգնակի երրորդ դեմքի եւ եզակի առաջին դեմքի բայաձևերը նույնն են եւ միայն համատեքստից կարելի է դրանք տարբերել՝

οἱ φίλοι ἔλεγον - բարեկամներն ասում էին

ἐγὼ ἔγραφον - ես գրում էի:

Եզակի երրորդ դեմքի (ν)-ն սովորաբար դրվում է այն դեպքում, երբ բային հաջորդում է ձայնավորով սկսվող բառ, կամ երբ բայը նախադասության վերջում է:

Ձայնավորով սկսվող բայերում ε ածականը ավելացնելու դեպքում ձայնավորն երկարում է: Երկհնչունով սկսվող բայերի լ ձայնավորը դառնում է subscriptum, գրվում է ձայնավորի տակ եւ չի արտասանվում՝ αἶρω - ἦρα բարձրացնել, οἰκίζω - ὤκισον բնակվել:

Բառասկզբում ձայնավորները երկարում են հետեւյալ կերպ՝

α,ε, + ε	- η
ο + ε	- ω
ι + ε	- ι
υ + ε	- υ

Բացառություն են կազմում ἔχω ունենալ բայը, որը ստանում է εἶχον ձևը, ինչպես նաև θέλω, μέλλω բայերը՝ տես աղյուսակը:

Հովհ. Բ. 25 και οὐδὲν ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου

- եւ զի ոչ էր պիտոյ էթէ որ վկայեսցեն վասն մարդոյ:

Ձայնավորով սկսվող բայերի **Imperfectum** ժամանակի ձևերը

ἄγω	ἦγον	առաջնորդել
ἀκούω	ἦκουσιν	լսել
αἶρω	ἦρα	բարձրացնել, հեռացնել
ἐγείρω	ἦγειρον	բարձրացնել, հարություն տալ
θέλω	ἦθελον	ցանկանալ
μέλλω	ἦμελλον	պատրաստվել

οἰκίζω	ὄκισσον	բնակվել, բնակեցել
ὀνομάζω	ὀνόμαζον	անվանել
ἰδρύω	ἰδρυσον	կառուցել
ὑβρίζω	ὑβρισσον	վիրավորել

Ածանցավոր բայեր

Ածանցավոր բայերում ϵ ածականը դրվում է ածանցի եւ բայի միջեւ: Ձայնավորով ավարտվող ածանցներում $-\epsilon$ ածականից առաջ ձայնավորը սղվում է, բացառությամբ $\pi\rho\omicron$ եւ $\pi\epsilon\rho\iota$ ածանցների:

εἰσφέρω	εἰσέφερον	կանել, ներս բերել
καταβάλλω	κατέβαλλον	գահավիժել, ցած նետել
ἀποκτείνω	ἀπέκτεινον	սպանել
ἀπάγω	ἀπήγον	տանել, քարշ տալ
προλέγω	προέλεγον	նախապես ասել
περιτρέχω	περιέτρεχον	շուրջը վազել

Ածանցավոր բայերում շեշտը չի կարող դրվել ածանցի ձայնավորի վրա: ἀποκτείνω - ἀπέκτεινον:

εἶναι լինել բայի խոնարհումը **Imperfectum** ժամանակում

Sing.		Plur.	
1. ἦμην	էի	ἦμεν	էինք
2. ἦς	էիր	ἦτε	էիք
3. ἦν	էր	ἦσαν	էին

Հովհ. Բ. 25 αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκεν *τί ἦν* ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ὃ ἦν ἰσὺς τοῦ υἱοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ υἱοῦ:

Վարժություններ

Ա. Կազմեք հետևյալ բայերի Imperfectum ժամանակը, թարգմանեք՝

αἴρουσιν

ἀναγινώσκω

διδάσκουσιν

ἐγείρομεν

ἐκβάλλει

ὀνομάζετε

οἰκίζεις

περιπατέω

ὑπακούετε

Բ. Թարգմանեք հայերեն՝

չէինք ուզում իմանալ, վարդապետը քարոզում էր, սովորում էիք եկեղեցում (ἐν+ dat.), աշակերտները գիրք էին գրում, եղբայրներ եւ քույրեր ունեի, զարմանում էր եւ բղավում, չէիք ստանում նվերներ:

ԴԱՍ 9

FUTURUM INDICATIVI ACTIVI
ՆԵՐԳՈՐԾԱԿԱՆ ԱՊԱՌՆԻ

Ա. Ներգործական ապառնին

Բ. *Լինել* բայի խոնարհումը Futurum ժամանակում

Գ. Ցուցական դերանուններ

Հունարենի բայն ունի վեց հիմնական ձևեր (համեմատենք՝ անգլերենն ունի բայի երեք հիմնական ձևեր՝ go-went-gun): Ապառնին հունարենի բայի հիմնական ձևերի շարքում երկրորդն է՝ ներկայից հետո: Հունարեն բայի հիմնական ձևերը անհրաժեշտ է հիշել:

Հունարեն ապառնին համապատասխանում է հայերեն/գրաբար իմաստներին: Ներգործական ապառնի ժամանակը կազմվելու համար ներկայի հիմքին ավելացնում ենք σ ածանցը (որը համեմատելի է գրաբարի σ -ին *գրեմ- գրեցից*) եւ ներկա ժամանակի դիմային վերջավորությունները՝

	Sing.	Plur.
1.	λύ-σ-ω արձակելու եմ, կարձակեմ, պիտի արձակեմ	λύ-σ-ομεν արձակելու ենք
2.	λύ-σ-εις արձակելու ես	λύ-σ-ετε արձակելու եք
3.	λύ-σ-ει արձակելու է	λύ-σ-ουσι արձակելու են

Եթե բայի հիմքը վերջանում է բաղաձայնով, ապա σ ածանցը փոխվում է հետևյալ կերպ՝

1. $\gamma, \kappa, \chi, \sigma\sigma + \sigma = \xi$

ἄγω	ἄξω	առաջնորդել
ἄρχω	ἄρξω	իշխել
κηρύσσω	κηρύξω	քարոզել
πλέκω	πλέξω	հյուսել

2. $\beta, \pi, \phi + \sigma = \psi$

βλέπω	βλέψω, ὄψομαι	նայելու եմ
γράφω	γράψω	գրելու եմ

πέμπω	πέμψω	ուղարկելու են
τρίβω	τρίψω	բաժանելու են

3. δ, τ, θ, ζ + σ = σ (δ, τ, θ, ζ բաղաձայնները սղվում են)

βαπτίζω	βαπτίσω	մկրտելու են
άνυτω	άνύσω	ավարտելու են
πείθω	πείσω	համոզելու են
ψεύδω	ψεύσω	խաբելու են

4. ρ, λ, μ, ν – հիմքում ունեցող բայերը ապառնին կազմում են տարբեր կերպ

αἶρω	ἀρῶ	բարձրացնելու են
ἀγγέλλω	ἀγγεῶ	պատմել, հաղորդել
βάλλω	βαλῶ	զցելու են, նետելու են
ἐγείρω	ἐγερῶ	բարձրանալու են, արթնանալու են
κλίνω	κλινῶ	դնելու են, թեքելու են
μέλλω	μελλήσω	մտադրվել
νέμω	νεμῶ	բաշխել, բաժանել
πίνω	πίομαι	րմպել
ποιμανέω	ποιμανῶ	հովվել
σπείρω	σπερῶ	սերմանել, սփռել
-στέλλω	στελῶ	ուղարկել
φέρω	οἶσω, οἶσομαι	բերել

Այս խմբի բայերի ապառնիի կազմության որոշակի ընդհանրությունները հետևյալն են՝

ա. երկհյունով բայերը դառնում են պարզ ձայնորով, շեշտը տեղափոխելով վերջին վանկ՝

αἶρω - ἀρῶ,
ἐγείρω- ἐγερῶ

բ. հիմքի վերջին վանկում երկու բաղաձայն ունեցող որոշ բայեր կորցնում են մեկ բաղաձայնը, շեշտը դարձյալ տեղափոխելով վերջին վանկ՝

ἀγγέλλω - ἀγγεῶ
ἀποστέλλω - ἀποστελῶ

5. Հիմքում ձայնավոր ունեցող բայերի ձայնավորները օ ածանցից առաջ երկարում են հետևյալ կերպ՝

α+σ	– η
ε+σ	– η
ο+σ	– ω

Մարկ.Ա.17 και̅ ει̅πεν̅ α̅υ̅τοι̅ς̅ ο̅ Ἰη̅σου̅ς̅ δευ̅τε̅ ο̅πί̅σω̅ μου̅ και̅ ποι̅ή̅σω̅ υ̅μα̅ς̅ γεν̅ε̅σθαι̅ ἀ̅λ̅ι̅ει̅ς̅ ἀ̅ν̅θ̅ρ̅ώ̅πων̅ - Եւ աւէ ցնսա Յիսուս. Եկայք զկնի իմ եւ *արարից* զձեզ լինել որսորդս մարդկան:

Բացառություն են կազմում *καλέω*, *τελέω* բայերը, որոնց հիմքի *ε* -ն *σ* -ից առաջ չի երկարում:

κοσμέω	κοσμήσω	զարդարել
ἀγοράζω	ἀγορήσω	գնել
ἐλευθερόω	ἐλευθερώσω	ազատել
καλέω	καλέσω	կանչել, կոչել
τελέω	τελέσω	կատարել, ավարտել

ἔχω ունենալ բայի ապառնին է ἔξω: Ուշադրություն դարձնենք, որ *ἔχω* բայը ապառնիում ստանում է թանձր շունչ:

Մատթ.1.23 ἴδου̅ ἡ̅ παρ̅θέ̅νος̅ ἐ̅ν̅ γασ̅τρ̅ι̅ ἔ̅ξει̅ και̅ τέ̅ξε̅ται̅ υἱ̅όν̅ και̅ κα̅λέ̅σου̅σιν̅ τὸ̅ ὄ̅νο̅μα̅ αὐ̅τοῦ̅ Ἐ̅μ̅μ̅α̅νου̅ή̅λ̅ - Ահա կոչսն *μηացի* եւ *ծնի* որդի, եւ *կոչեցեն* զանուն նրա Էմանուել:

Հարկ է հիշել նաեւ հետևյալ անկանոն բայերի ապառնին

βαίνω	βήσομαι	գնալ
γινώσκω	γνώσομαι	ճանաչել, իմանալ
γίνομαι	γενήσομαι	լինել, դառնալ
ἔρχομαι	ἐλεύσομαι	գալ
ἐσθίω	φάγομαι	ուտել
εὑρίσκω	εὑρήσω	գտնել
ἔχω	ἔξω	ունենալ
κατακαίω	κατακαύσω	այրել

λέγω	λέξω, ἔρω	αυτι, ἡυτι
ὄραω	βλεψω, ὄψομαι	υτιυτι
τίκτω	τέξομαι	δυτι

Ματθ.β.6 ἕκ σου γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος - Γ πέν τιγτ ἡνδ ἡζῆαι:

Ματθ.β.12 καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἄλωνα αὐτοῦ καὶ συνάξει τὸν σῖτον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ -τι υρητεγτ ρηαι ἡιρ, τι δπηητεγτ ρρηηαι ἡ ρηηηαι ρηηαι, τι ρηηηαι υρηηαι ἡνδ ἡζῆαι:

εἶναι ἡηηαι ρηηαι ἡηηαι Futurum δαιηηαιηαι

	Sing.		Plur.	
1.	ἔσομαι	ἡηηαι (ἡηηαιηαι)	ἔσομεθα	ἡηηαιηαι (ἡηηαιηαιηαι)
2.	ἔσῃ	ἡηηαι	ἔσεσθε	ἡηηαιηαι
3.	ἔσται	ἡηηαι	ἔσονται	ἡηηαιηαι

Ψαρδμηρηηηαιηαι

Υ. Ψαρδμηηηαιηαι ηαιηηαιηαι

1. Ζητεῖτε καὶ εὐρήσετε. 2. Οὗτος δε βαπτίσει ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἀγίῳ 3. Καὶ ἀγαπέσεις κύριον τὸν Θεὸν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου. 4. Ἀἰμψεσθε τὰ πλοῖα ἐκ τῆς θαλάσσης. 5. Ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.

Φ. Ψαρδμηηηαιηαι ηαιηηαιηαι, ηρηηηαι ἡηηαι ρηηαι δαιηηαιηαι, ρηηηαι, ηηηηαι.

1. Ὑμεῖς ἔστε τὸ φῶς τοῦ κοσμοῦ. 2. ἐγὼ εἰμὶ ὁ ποιμὴν ὁ καλός. 3. ἦσαν γὰρ ἀλιεῖς. 4. οὐκ εἰμὶ ἰκανός τὰ ὑποδήματα βαστάσαι. 5. οὗτος ἐστὶν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός. 6. ὑμεῖς ἔστε τὸ ἅλας τῆς γῆς. 7. πολλοὶ δε πρῶτοι ἔσχατοι ἔσονται, καὶ ἔσχατοι πρῶτοι. 8. ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὁ Χριστός. 9. σύ Ἥλιος εἶ;

Դաս 10

Ա. Ներկա չեզոք-կրավորական

Բ. Անցյալ անկատար չեզոք- կրավորական

Praesens Medii-Passivi
Ներկա չեզոք-կրավորական

Հին հունարենում բայերի մեծ մասը չեզոք եւ կրավորական սեռում ունեն նույն վերջավորությունները, թեեւ դրանց իմաստը փոքր-ինչ տարբեր է: Ներկա եւ անցյալ անկատար ժամանակների չեզոք սեռի բայերը իմաստով մոտ են հայերենի անդրադարձ եւ ռուսերենի возвратные глаголы կոչվող բայերին՝ умываться, одеваться, влюбляться:

Ներկա ժամանակի կրավորականը կազմելու համար ներկայի հիմքին ավելացնում ենք համարպատասխան դիմային վերջավորությունները՝

Sing.	Plur.
1. օμαι	1.ομεθα
2. η	2.εσθε
3. εται	3.ονται

Խոնարհենք լύω բայը Praesens Medii-Passivi ժամանակում

Sing.		Plur.	
1. λύομαι	արձակվում եմ	1. λυόμεθα	արձակվում ենք
2. λύη	արձակվում ես	2. λύεσθε	արձակվում եք
3. λύεται	արձակվում է	3. λύονται	արձակվում են

Այսպիսով՝ λύομαι բայը որպես չեզոք պետք է թարգմանել *(ես ինքս) ազատվում եմ, փրկվում եմ*, իսկ որպես կրավորական պետք է թարգմանել՝ *ազատվում, փրկվում եմ քո կողմից*:

Որոշ բայեր ներգործականում ունեն մի նշանակություն, իսկ չեզոք-կրավորականում՝ այլ՝

ἄρχω	իշխել, կառավարել	ἄρχομαι	սկսել
πείθω	համոզել	πείθομαι	վստահել, հավատալ

βουλεύω	խորհրդակցել	βουλεύομαι	որոշել
---------	-------------	------------	--------

Կրավորական դարձվածքներում գործող անձը ցույց տալու համար օգտագործվում է նոմինատիվ սեռականով դրված գոյականի հետ, որը թարգմանվում է «կողմից» (ինչպես, օրինակ, անգլերենում՝ by):

καὶ ὑπο τοῦ διαβόλου πειράζεται - փորձվում է սատանայի(ց) կողմից:
 ὑπο τῶν φίλων ἐμοῦ πέμπονται αἱ βίβλοι αὐταὶ – իմ ընկերների կողմից են ուղարկվում այս գրքերը:

Imperfectum Medii-Passivi Անցյալ անկատար չեզոք- կրավորական

Այս ժամանակը կազմելու համար բայի ներկայի հիմքին ավելացնում ենք
 ε ածականը եւ համապատասխան վերջավորությունները: Դրանք են՝

Sing.	Plur.
1. ομην	1. ομεθα
2. ου	2. εσθε
3. ετο	3. οντο

Խոնարհենք λύω – բայը Imperfectum Medii-Passivi ժամանակում

Sing.		Plur.	
1. ἐλύομην	արձակվում էի	1. ἐλύομεθα	արձակվում էինք
2. ἐλύου	արձակվում էիր	2. ἐλύεσθε	արձակվում էիք
3. ἐλύετο	արձակվում էր	3. ἐλύοντο	արձակվում էին

Հին հունարենում բազմաթիվ բայեր թեև ունեն կրավորական (չեզոք) վերջավորություններ, ներգործական են, դրանք կոչվում են verba deponenta :

ἀποκρίνομαι	ἀπεκρινόμην	պատասխանել
βούλομαι	ἐβουλόμην	ցանկանալ, որոշել
γί(γ)νομαι	ἐγί(γ)νόμην	լինել, դառնալ, ծնվել
διηγέομαι	διηγούμην	պատմել, շարադրել
ἔρχομαι	ἤρχόμην	գալ
ἀπέρχομαι	ἀπηρχόμην	գնալ, դուրս գալ
εἰσέρχομαι	εἰσηρχόμην	գնալ դեպի, ներս գալ
ἐξέρχομαι	ἐξηρχόμην	դուրս գալ

κατέρχομαι	κατηρχόμην	qai, θwάνwνwι, ιρwνwι
μάχομαι	έμαχόμην	wαρwνwι, kwιwι
συνέρχομαι	συνηρχόμην	wεραδένwι
πορεύομαι	έπορευομην	qίwι
δέχομαι	έδεχόμην	ρwηwνwι, wαwιρwνwι
πυνθάνομαι	έπυνθανόμην	hawργwι
φαίνομαι	έφαινόμην	ερωι, wαρωι

θωραqάνwι, wετηwι ρωιερη hawκwνwιρwνwι

Αιγύπτιος τις δεσπότης, wς 'Ηροδοτος διήγεται έβουλέτο γινwσκειν, τίς γλώττα άρχαιότατη έστιν. 'Υπο wν δούλων αυτου δυο τέκνα έν οικία έρήμω έτρέφετο και έθεραπεύετο σιγή. "Επειτα ο δυναστής ήκε και έπυνθάνετο τί τα τέκνα λέγει. Και ο δούλος απεκρίνετο άει λέγει τα τέκνα βέκος. Πολύν χρόνον wν ο δυναστής έλευθερούς και δούλους, οι διαφόρους γλώττας έπίστανο ήρωτα τί βέκος έστιν. Τέλος Φρυγιστι μεν βέκος, 'Ελληνιστι δε άρτος όνομάζεται φαίνεται. Δια ο Αιγύπτιος ένwμιζε την Φρυγίαν γλώτταν άρχαιότατην έναι.

Ρωωωwι

τις	ήw-ηρ wεwι, wι, ηρ	έπίσταμι	qηwένwι, ήwάνwι, σηρωwιτεwι.
δεσπότης	(wάνwι)wιερ	έρωτάw	hawργwι
άρχαιός, η, ον	hήw	δια+Acc.	ηρω hawωρ, wη wawδwωwι
δια	wηwιηwι		
άρχαιότατος,η,ον	hήwqηwι	τέλος	wερωwι
πολύς, πολλή, πολύ	ρwω	ή σιγή	ρwηwι
έλεύθερος,α,ον	wqωω	έρημος	wάνwι wεη, wάνwωω
διαφόρος, ον	wωρρwι	ήkw (Imper.ήκον)	qai
τρέφω	wνwι, wωwι		
παιδεύω	ηwσηρωwι		
νομίζω	wωρδwι, ήwάνwι, hawωρwι		

ԴԱՍ 11

Ա. Անձնական դերանուններ՝ առաջին եւ երկրորդ դեմք
 Բ. Ենկլիթիկները հունարենում

Pronomina Personalia
 Անձնական դերանուններ

Դերանունները հին հունարենում ունեն նույն դերակատարումն ինչ հայերենում եւ այլ հնդեւրոպական լեզուներում: Հին հունարենում կան անձնական դերանուններ, ցուցական, ստացական դերանուններ, հարաբերական եւ այլն:

Հին հունարենում անձնական դերանուններն են՝ *էγώ* - ես, *σύ* - դու, *ήμεις* - մենք, *ύμεις* - դուք: Հունարենում, ինչպէս եւ լատիներենում երրորդ դեմքի դերանուններ չկան, դրանց փոխարինում են ցուցական դերանունները:

N.	էγώ	ես	ήμεις	մենք	σύ	դու	ύμεις	դուք
G.	έμου (μου)	իմ	ήμων	մեր	σου (σου)	քո	ύμων	ձեր
D.	έμοί (μοι)	իմձ	ήμιν	մեզ	σοί (σοι)	քեզ	ύμιν	ձեզ
A.	έμέν (με)	իմձ (զիս)	ήμας	(զ) մեզ	σέ (σε)	(զ)քեզ	ύμας	(զ) ձեզ

Ա. Անձնական դերանունների շեշտված ձևերը գործածվում են դերանվան տրամաբանական շեշտն ընդգծելու հարար:

(Յովհ. ԺԲ.26) *έσιν έμοί* τις διακονη^ν *έμοι* *ά*κολουθείτω

Եթէ որ *զիս* պաշտիցէ զկնի *իմ* եկեցէ

(Ղուկ.Ա.42) *εύ*λογημένη *σου* *έν* γυναιξίν

Օրհնեալ ես դու ի կանայս

(Յովհ. ԺԲ.30) *ού* δι' *έμε* *ή* φωνη^ν *ά*ύτη γέγονεν *ά*λλα *δι'* *ύμα*ς

Ոչ վասն իմ ինչ էկն բարբառս այս, այլ վասն ձեր:

Բ. Փակագծերում նշված ձևերի՝ *ենկլիթիկներ* (հունարենից թարգմանաբար՝ նախորդ բառին հարող) վրա շեշտը չի դրվում: Այս ձևերը համատարած են կոյնե հունարենում:

(Մկ. ԺԴ.14) πονῶ ἐστὶν τὸ κατάλυμά μου ὅπου τὸ πάσχα μεταῖ τῶν μαθητῶν μου φάγω

ո՞ւր են իջեւանքն ուր աշակերտօքս ուսիցեմ զգատիկն:

(Յովհ. ԺԲ.27) νύπν ἡ ψυχὴ μου τετάρακται καὶ τί εἶπω πᾶτερ σωπσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης

Բայց այժմ անձն *իմ* խոռվեալ է. եւ զի՞նչ ասացից, եթէ, Հայր, ապրեցո *զիս* ի ժամէ աստի յայսմանէ:

Ենկլիթիկներ

Հունարենի որոշ միավանկ եւ երկվանկ բառեր կոչվում են *ենկլիթիկներ* եւ արտասանվում են նախորդի հետ միասին: Ենկլիթիկների վրա շեշտ չի դրվում, փոխարենը՝ նախորդող բառը ստանում է լրացուցիչ շեշտ:

Ա. Եթե ենկլիթիկին նախորդող բառն ունի սուր շեշտ վերջից երրորդ վանկի վրա, ապա բառի վերջին վանկի վրա դրվում է լրացուցիչ սուր շեշտ՝

καθῶς εἶρηκέν μοι ὁ πατήρ

Բ. Եթե ենկլիթիկին նախորդող բառն ունի երկար շեշտ նախավերջին վանկի վրա, ապա վերջին վանկի վրա եւս դրվում է սուր շեշտ՝

ὕμειπς φωνειπτέ με ὁ διδάσκαλος

Իսկ եթե նախորդող բառի նախավերջին վանկի շեշտը սուր է, իսկ ենկլիթիկը միավանկ բառ է, ապա այն լրացուցիչ շեշտ չի ստանում՝

μηπ τουπς πόδας μου

1. οὐδέις ἐστὶν, οὐτός ἐστὶν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός (Մաթ.3.17) դա է որդի *իմ* սիրելի

2. Ἀμην λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ. (Մկ.14.18) Ամեն ասեմ ձեզ զի մի ոմն ի ձեւջ մատնելոց է զիս որ ուտէ իսկ ընդ իս:

3. Ἀμην λέγω σοι ὅτι σὺ σήμερον ταῦτη τῇ νυκτὶ πρὶν ἢ δις ἀλέκτορα φωνῆσαι τρίς με ἀπαρνήσῃ (Մկ. 14.30) Ամեն ասեմ քեզ թե դու իսկ յայսն զիջերի մինչեւ հաւու իսուեալ իցէ՝ երիցս ուրացիս զիս:

Երրորդ դեմքի դերանունների համար հիմնականում օգտագործվում են հետևյալ դերանունները՝

αὐτός, αὐτή, αὐτό նա (արական, իգական, չեզոք –անգ. he, she, it), նա ինքը, նույն ինքը

οὗτος, αὕτη, τοῦτο – սա, նա (արական, իգական, չեզոք), այս, սա

ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο – այն, այդ (արական, իգական, չեզոք), նա, դա

Sing.	Masculinum	Femininum	Neutrum
N.	αὐτός	αὐτή	αὐτό
G.	αὐτοῦ	αὐτῆς	αὐτοῦ
D.	αὐτῷ	αὐτῇ	αὐτῷ
A.	αὐτόν	αὐτήν	αὐτό
Plur.			
N.	αὐτοί	αὐταί	αὐτά
G.	αὐτῶν	αὐτῶν	αὐτῶν
D.	αὐτοῖς	αὐταῖς	αὐτοῖς
A.	αὐτούς	αὐτάς	αὐτά

Sing.	Masculinum	Femininum	Neutrum
N.	οὗτος	αὕτη	τοῦτο
G.	τούτου	ταύτης	τούτου
D.	τούτῳ	ταύτῃ	τούτῳ
A.	τούτον	ταύτην	τούτο
Plur.			
N.	οὗτοι	αυται	ταύτα

G.	τούτων	τούτων	τούτων
D.	τούτοις	ταύταις	τούτοις
A.	τούτους	ταύτας	ταύτα

Sing.	Masculinum	Femininum	Neutrum
N.	ἐκεῖνος	ἐκείνη	ἐκεῖνο
G.	ἐκείνου	ἐκείνης	ἐκείνου
D.	ἐκείνῳ	ἐκείνῃ	ἐκείνῳ
A.	ἐκεῖνον	ἐκείνην	ἐκεῖνο
Plur.			
N.	ἐκεῖνοι	ἐκεῖναι	ἐκεῖνα
G.	ἐκείνων	ἐκείνων	ἐκείνων
D.	ἐκείνοις	ἐκείναις	ἐκείνοις
A.	ἐκείνους	ἐκείνας	ἐκεῖνα

1. ...ἐκεῖνος κλήπτης ἐστίν (Ζηλ. 10.1) ... ἴνα γνη ε
2. σὺ μαθήτης εἶ ἐκείνου (Ζηλ. 9. 28) ... ημι ἰηζηρ αζαλετρυ ἴηρη
3. μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς (αὐτοῖς*) (Ζηλ. 11.7) ... αψα ἐν αἰνηρηλ αὐτ γῖνυα
4. οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός (Υαρ.3.17) ηα ε ηρηη ἡυῖρηηη
5. ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου (Ζηλ. 17.14) ἐν ἐννη ἴηγα ρεῖνῖν πη
6. οὗτός ἐστιν ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εἶπον (Ζηλ. 1.30) ὑα ε ἴηαῖν ηρηη ἐνῖν αὐτῆ
7. ταῦτα εἶπεν, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς (Ζηλ. 11.11) ραἰη ἡρηη αἰααγ, ἵηη αἰηρηηλ αὐτ γῖνυα
8. αὕτη ἐστίν ἡ ἐντολή ἣ ἐμή (Ζηλ. 15.12) αἰη ε αἰηαἴηη ἡῖ
9. καὶ αὐτός φωνήσας εἶπεν (Ζηλ. 16.24) ἐν ἴη αἰηηηηηηηαη ἐν αὐτ
10. κάκεινος ὑμῖν δείξει (Ζηλ. 22.12) ἐν ἴη γνηγγε δεη
11. οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν (Ζηλ. 1.7) ὑα ἐλῖν ἡ ἴηηηηηηηη

12. τίς ἐστὶν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; (Ζηλ. 12.34) **ն՞վ է այն Որդին մարդոյ**

13. ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα οὐδὲ ἐμέ

(Ζηλ. 16.4) **քանզի ոչ ծանեան զՀայր եւ ոչ զիս:**

14. Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; *σύ* μοι ἀκολούθει (Ζηλ.

21.22) **Եթե կամիմ թե կացցե դա մինչեւ ես գամ. քեզ զի՞ փոյթ է, դու եկ զկնի իմ**

15. ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστίν. (Գործք. 2.25)

16. ὅτι καὶ κύριον αὐτὸν καὶ Χριστὸν ἐποίησεν ὁ θεός, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, (Գործք. 2.36).**զի եւ Տէր զնա եւ Օծեալ ՝ Աստուած արար, զայն**

Յիսուս զոր դուքն խաչեցիք:

17. *Ἐγὼ* οὐ κρίνω αὐτόν. (Ζηλ. 12.47) **եւ ոչ դատիմ զնա** 18. πάντες ὅσοι ἦλθον πρὸ

ἐμοῦ (Ζηλ. 10.8) - **ամենքեան որ յառաջ քան զիս եկին**

19. *καγὼ* γινώσκω τὸν πατέρα (Ζηλ. 10.15) **գիտեմ եւ ես զհայր**

20. εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν (Ζηλ.

15.18) **եթե աշխարհ զձեզ ատեալ գիտասցիք զի նախ զիս ատեալ**

21. *οὗτος* δὲ τί; (Ζηλ. 21.21) **իսկ սա զի՞**

-N.B.

1. առաջին եւ երկրորդ դեմքի անձնական դերանունները ուղղական հոլովում օգտագործվում են տրամաբանական շեշտադրման համար, քանի որ բայի դիմային վերջավորությունները արդեն ցույց են տալիս դեմքը.....

ὅτι ἐγὼ τίθημι ἡ ψυχὴ μου (Ζηλ. 10.17) **զի ես դնեմ զանձն իմ**

Ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου (Ζηλ. 12.34) **մեք լվաք հորինաց.**

καὶ πῶς λέγεις σὺ (Ζηλ. 12.34) **եւ դու զիա՞րդ ասես**

2. առաջին եւ երկրորդ դեմքի դերանունները չունեն սեռ, երրորդ դեմքի

դերանուններն ունեն՝ *αὐτός*- արական, *αὕτη*- իգական, *αὐτό*- չեզոք.

3. դերանունները չունեն կոչական հոլով,

4. *με*, *μου*, *μοι*, *σε*, *σου*, *σοι* դերանունների վրա շեշտի նշան չի դրվում, քանի որ նրանք *ենկլիթիկներ* են: Այս դերանունների շեշտը փոխադրվում է նախորդ բառի վերջին վանկի վրա, որն, այսպիսով, ստանում է երկու շեշտ, քանի որ ունի նաեւ իր սեփական շեշտը...*Ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου* (Ղուկ.13.26) Կերաք առաջի քո

5. *πρός* եւ նախդիրներից հետո դերանունների վրա պարտադիր դրվում է շեշտի նշան - *λέγων* *πρός* *αὐτούς* (Ղուկ.14.7) **ասէ ցնոսա**

6. *πρός* նախդիրից հետո շեշտը կարող է նաեւ չդրվել

7. *ἐάν* *δὲ* *ἄξιον* *ἦ* *τοῦ* *κάμῃ* *πορεύεσθαι*) (Կորնթ. Ա.16.4) **Ապա թե արժան իցե եւ ինձ երթալ**

N.B. *διὰ* *παντός* թարգմանվում է «միշտ, մշտապես», ենթադրվում է *χρόνος* բառը «բոլոր ժամանակներում»: Համեմատեք ռուսերեն *всегда* բառի հետ:

Pronomina Possesiva
 Ὑποσταστικῶν ἡρωάνων

ἐμός,η, ον	ἡ
ἡμέτερος, α, ον	ἡ
σος, ση, σου	ἡ
σφέτερος, α, ον	ἡ, ἡ ὑποσταστικῶν
ὕμετερος, α, ον	ἡ

καὶ γινώσκω τὰ ἐμὰ καὶ γινώσκουσί με τὰ ἐμα Ζηλ. 10.14 ἐ δῶναξεν ρημῶν ἐ δῶναξεν ἡ

Pronomina Demonstrativa
 Στοιχειῶν ἡρωάνων

ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο	ἡ, ἡ
αὐτός, αὐτή, αὐτό	ἡ ἡ, ἡ
ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο	ἡ
ὅδε, ἧδε, τόδε	ἡ

ὅς ἢ, ὅ – ἡρωάνων ἡρωάνων ἐν ἐ ἡρωάνων ἐν ἡρωάνων ἡρωάνων

Sing.	Masculinum	Femininum	Neutrum
N.	ὁ	ἡ	ὅ
G.	οῦ	ἡς	οῦ
D.	ῶ	ἡ	ῶ
A.	ὄν	ἡν	ὄ
Plur.			
N.	οἱ	αἱ	ἅ
G.	ῶν	ῶν	ῶν

D.	οἶς	αἶς	οἶς
A.	οὔς	ἄς	ἄ

Futurum Indicativi Medii

Չեզոք ապառնի

Այս ժամանակը կազմելու համար ներգործական ապառնիի հիմքին ավելացնում են չեզոք-կրավորական ներկայի վերջավորությունները՝

	Singularis	Pluralis
1.	ομαι	ομεθα
2.	η	εσθε
3.	εται	ονται

Խոնարհենք լύω բայը Futurum Medii ժամանակում

	Singularis		Pluralis	
1.	λύσομαι	արձակվելու եմ	λυσόμεθα	արձակվելու ենք
2.	λύση	արձակվելու ես	λύσεσθε	արձակվելու եք
3.	λύσεται	արձակվելու է	λύσονται	արձակվելու են

Լինել - εἶναι – բայի խոնարհումը:

Հնդեւրոպական շատ լեզուների պես հին հունարենում -լինել- բայը անկանոն է : Այն ունի երեք ժամանակ եւ խոնարհվում է հետեւյալ կերպ՝

Praesens (Ներկա)

1.	εἰμί	եմ	ἐσμέν	ենք
2.	εἶ	ես	ἐστέ	եք
3.	ἐστί(ν)	է	εἶσι(ν)	են

Imperfectum (Անցյալ)

1.	ἤμην	էի	ἤμεν	էինք
2.	ἦς	էիր	ἦτε	էիք

3.	ἦν	ἔρ	ἦσαν	ἔρην
----	----	----	------	------

Futurum (Ապանի)

1.	ἔσομαι	կրինեմ (կդարնամ)	ἔσόμεθα	կրինեմք
2.	ἔσῃ	կրինես	ἔσεσθε	կրինεք
3.	ἔσται	կրինի	ἔσονται	կրինեն

ԵՐՐՈՐԴ ՀՈԼՈՎՈՒՄ

Երրորդ հոլովման են պատկանում արական, իգական եւ չեզոք սեռի գոյականներ, որոնք եզակի ուղղականում ունեն տարբեր վերջավորություններ: Երրորդ հոլովման գոյականները եզակի սեռականում ունեն հիմնականում **-օս-** վերջավորությունը:

Երրորդ հոլովման գոյականների հոլովման համար անհրաժեշտ է իմանալ գոյականի եզակի սեռականի ձևը, որը (առանց **- օս -** վերջավորության) համարվում է գոյականի հիմքը: Երրորդ հոլովման գոյականների հոլովման համար գոյականի հիմքին ավելացնում ենք հետևյալ վերջավորությունները `

Singularis	Pluralis
N. varia	օս, (օւս)(masc.,fem.), ա, դ (neut.)
G. օս, (օւս, օւս)	օւ
D. ւ	սւ(ւ)
A. ա, ւ	աօ, (օւս)(masc.,fem), ա, դ (neut.)

Հոլովենք հետևյալ գոյականները`

ի սարք, (սարկոս) մարմին, օ փլաք (փլակոս) պահալ, տօ օնոմա (օնօմատոս)

աւնու, օ աստիւր (աստիւրոս) աւստի

ի սարք

Singularis			Pluralis	
N.	ի	սարք	աի	սարքեօ
G.	տիօ	սարկոօ	տօւ	սարքօւ
D.	տի	սարկի	տաիօ	սարքի
A.	տիւ	սարքա	տաօ	սարքաօ

օ փլաք

Singularis			Pluralis	
N.	օ	փլաք	օի	փլաքեօ
G.	տօւ	փլակոօ	տօւ	փլաքօւ
D.	տօ	փլակի	տօիօ	փլաքի
A.	տօն	փլակա	տօօ	փլակաօ

տօ օնոմա

Singularis	Pluralis
------------	----------

N.	τὸ	ὄνομα	τὰ	ὀνόματα
G.	τοῦ	ὀνόματος	τῶν	ὀνομάτων
D.	τῷ	ὀνόματι	τοῖς	ὀνόμασι(ν)
A.	τὸ	ὄνομα	τὰ	ὀνόματα

ὁ ἀστήρ

Singularis		Pluralis		
N.	ὁ	ἀστήρ	οἱ	ἀστέρες
G.	τοῦ	ἀστέρος	τῶν	ἀστέρων
D.	τῷ	ἀστέρι	τοῖς	ἀστέρεσσι(ν)
A.	τὸν	ἀστέρα	τούς	(ἀστρασι(ν)) ἀστέρας

N.B. Ὑπερϋπερθετικῶν ἀστέρων ἀστέροι ἀπὸ γῆς ἰσχυροῦν, ἰσχυρῶν ἀστέρων ἀστέρες ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ. ἰσχυροὶ ἀστέρες ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἰσχυροῦν, ἰσχυρῶν ἀστέρων ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἀστέρες ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ.

Ἐπιρρητικῶν ἀστέρων ἀστέρες ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἰσχυροῦν, ἰσχυρῶν ἀστέρων ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἀστέρες ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ.

Ἐπιρρητικῶν ἀστέρων ἀστέρες ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἰσχυροῦν, ἰσχυρῶν ἀστέρων ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἀστέρες ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ.

γ,κ,χ + σι - ξι

β,π,φ + σι - ψι

δ,τ,θ,ν + σι - σι

οντ + σι - ουσι(ν)

αντ + σι - ασι(ν)

ὁ ἄρχων (ἄρχοντας) ἀρχοντῶν, ἀρχόντων

Singularis		Pluralis		
N.	ὁ	ἄρχων	οἱ	ἄρχοντες
G.	τοῦ	ἄρχοντος	τῶν	ἀρχόντων
D.	τῷ	ἄρχοντι	τοῖς	ἀρχουσιν(ν)
A.	τὸν	ἄρχοντα	τούς	ἀρχοντας

ὁ ἱμάς (ἱμάτιος)- ἱματίων, ἱματίων

N.	ὁ	ἱμάς	οἱ	ἱμάντες
G.	τοῦ	ἱμάτιος	τῶν	ἱμάντων
D.	τῷ	ἱμάτι	τοῖς	ἱμάσι(ν)
A.	τὸν	ἱμάντα	τούς	ἱμάντας

ὁ ποιμὴν (ποιμένος)- ποιμένων

N. G. D. A.	ὁ τοῦ τῷ τὸν	ποιμήν ποιμένος πολμένι ποιμένα	οἱ τῶν τοῖς τούς	ποιμένες ποιμένων ποιμεσι(ν) ποιμένας
----------------------	-----------------------	--	---------------------------	--

Ὑρωικῶν τι ἡρωικῶν υἱη ἡρωικῶν

ὁ αἶων	αἶωνος	ἡαυἡηηηηηηηηη, ἡαρ, αἡηηηηη, ἡηηηηη
ὁ ἀήρ	ἀέρος	ση,
ὁ ἀλέκτωρ	ἀλέκτορος	αἡηηηηη
ὁ ἄλς	ἄλός	αη
ὁ ἀνήρ	ἀνδρός, dat.pl.ανδρασι(ν)	αηηηηηη, ἡηηηηηηη
ὁ ἀμπελών	ἀμπελώνος	ἡηηηηηη ηηηη
ὁ Ἄραψ	ἄραβος	αἡηηη
ὁ βοῦς	βοός	ηη, αἡηηηη
ὁ ἄρχων	ἄρχοντος	αηηηηηηηη, ἡηηηηηη
ὁ βραχίον	βραχίονος	ἀηηηη
ἡ ἀστήρ	ἀστέρος	αηηηηη
ἡ γαστήρ	γαστρός	ἡηηηηηη, αἡηηηηη
ὁ γείτων	γείτονος	ἡηηηηη, ἡηηηηηηη
ὁ γέρον	γέροντος	δἡηηηηηη
ἡ γυνή	γυναικός, (voc.γυναί)	ἡηηη
ἡ εἰκὼν	εἰκόνοσ	αἡηηηηηη
ὁ Ἕλλην	Ἕλληνοσ	ἡηηηη
ἡ ἐλπίσ	ἐλπίδοσ	ἡηηηη
ἡ θυγάτηρ	θυγατρόσ	ἡηηηηηη
ἡ θρίξ	τριχόσ	
ὁ κήρυξ	κήρυκοσ	ἡηηηηηη
ἡ κλεῖσ	κλεῖδοσ, acc.sing.κλεῖν τι κλεῖδα, nom.pl.κλεῖσ τι κλεῖδεσ	ἡηηηηηη
ὁ κόραξ	κόρακοσ	αἡηηηηη
ὁ κύων	κυνοσ	ἡηηηη
ἡ λαμπάσ	λαμπάδοσ	δἡηηη, ἡηηηη
ὁ λέων	λέοντοσ	αἡηηηηδ
ὁ λιμήν	λιμένοσ	ἡηηηηηηηηηηηηη,

		ապաստարան
ὁ μάρτυς	μάρτυρος (dat.pl.) μαρτυσι(ν)	վկա, նահատակ
ὁ μάστιξ	μάστιγος	վերք
ὁ μήν	μηνός	ամիս
ἡ μήτηρ	μητρός, voc. μητέρ	մայր
ἡ ναῦς	ἮϜ-ու՛մ հանդիպում՛ է միայն եգ. հայց. ναῦν	նավ
ὁ νιπτήρ	νιπτήρος	լվացարան, կոնք
ὁ νοῦς	νοός	գիտակցություն, միտք
ἡ νύξ	νυκτός	գիշեր
ὁ παῖς	παιδός	տղա
ὁ πατήρ	πατρός, voc. πατέρ	հայր
ἡ πατρίς	πατρίδος	հայրենիք
ὁ πλοῦς	πλοός	ճանապարհորդություն (ծովով)
ὁ ποῦς	ποδός	ոտք
ὁ ῥητώρ	ρήτορος	հրետոր
ὁ Σωτήρ	Σωτήρος	Փրկիչ
ἡ σάλπιγξ	σάλπιγγος	փող, շեփոք
ἡ σάρξ	σαρκός	մարմին
ὁ Σίμων	Σίμωνος	Սիմոն
ἡ σπυρίς	σπυρίδος	զամբուլ, կողով
ἡ σφραγίς	σφραγίδος	կնիք
ὁ φοῖνιξ	φοίνικος	փյունիկ
ἡ χάρις	χάριτος, acc. sing. χάριν, χάριτα	շնորհ, գոհություն
ὁ χειμών	χειμώνος	ձմեռ
ἡ χεῖρ	χειρός, dat.pl. χερσί(ν)	ձեռք
ὁ χιτών	χιτῶνος	շապիկ, հագուստ
ἡ χιών	χιόνος	ձյուն
ὁ χούς	χός	փռշի

Չեզոք սեռի գոյականներ

τὸ αἷμα	αἵματος	արյուն
τὸ ἄλας	ἄλατος	աղ
τὸ ἔνδυμα	ἔδύματος	հագուստ
τὸ βάπτισμα	βαπτίσματος	մկրտություն
τὸ βῆμα	βήματος	նստարան, ասյան, բեմ
τὸ βρώμα	βρώματος	ուտելիք, կերակուր

τὸ γάλα	γάλακτος	կաթ
τὸ γέρας	γέρατος	ծերություն
τὸ γόνυ	γόνατος	ծունկ
τὸ γράμμα	γράμματος	գիր
τὸ δάκρυ	dat.pl. δάκρυσιν(ν), ὕμνι հոլովներում 2-րդ հոլովման շեղք սեռի պես	
τὸ θέλημα	θελήματος	կամք, ցանկություն
τὸ κήρυγμα	κήρυγματος	քարոզ
τὸ κρέας	κρέατος, κρέως, acc.pl. κρέα	միս
τὸ κρίμα	κρίματος	որոշում
τὸ νόσημα	νοσήματος	հիվանդություն
τὸ ὄνομα	ὄνόματος	անուն
τὸ οὖς	ὠτός	ականջ
τὸ πέρας	πέρατος	վերջ, ծայր
τὸ πλήρωμα	πληρώματος	լիություն, լրություն
τὸ πνεῦμα	πνεύματος	հոգի, շունչ
τὸ ποίημα	ποιήματος	արարչություն
τὸ πῦρ	πυρός ὕμνι հանդիպում է միայն եզ.սեռ.	կրակ
τὸ ῥήμα	ῥήματος	խոսք
τὸ σπέρμα	σπέρματος	սերմ, սկիզբ, աղբյուր
τὸ στόμα	στόματος	բերան
τὸ τέρας	τέρατος	հրաշք,
τὸ οὖς	ὠτός	ականջ
τὸ σῶμα	σώματος	մարմին
τὸ φρέαρ	φρέατος	ջրհոր
τὸ φῶς	φωτός	լույս
τὸ ὕδωρ	ὔδατος	ջուր
τὸ ὑπόδημα	ὑποδήματος	կոշիկ, սանդալ

Երրորդ հոլովման որոշ գոյականներ համարվում են անկանոն, օրինակ
 ὁ πατήρ – πατρός հայր
 ἡ μήτηρ – μητρός մայր
 ὁ θυγάτηρ- θυγατρός դուստր
 ὁ γαστήρ – γαστρός, որովայն, արգանդ
 Այս գոյականները հոլովվում են πατήρ գոյականի պես, այն է՝

N.	ὁ	βασιλεύς	οἱ	βασιλεῖς
G.	τοῦ	βασιλέως	τῶν	βασιλέων
D.	τῷ	βασιλεί	τοῖς	βασιλέσι(ν)
A.	τόν	βασιλέα	τούς	βασιλεῖς
V.	ῶ	βασιλεῦ		

Ζητηθῆναι ἐν ἱεζαϋε
 ἡ πόλις

ὁ ἰχθύς

ὁ βασιλεύς

	ὁ ἰχθύς	ὁ βασιλεύς			
ἡ ἄλυσις	ζηῖω	ὁ βότρυς	ἡσσηνη	ὁ ἀλειύς	ἀλύηρη
ἡ ἀναστάσις	ἡαρνηῖρην	ἡ ἰσχύς	νηθ	ὁ ἀρχιερεύς	ῖρηἡνἡ- ἡαϋετ
ἡ ἀναβάσις	ϋεῖρηϋ	ἡ ὀσφύς	ἡεῖρ	ὁ γονεύς	δύνη
ἡ ἀπόκρισις	ἡαηἡηἡἡἡ	ἡ ὀφρύς	νηϋ	ὁ γραμματεύς	ἡϋἡρ, οῖεἡετ
ἡ ἄφεισις	ῖρηνηῖρην	ἡ στάχυς	ἡαϋ	ὁ ἱερεύς	ῖρηἡἡ
ἡ βρώσις	νηεἡἡ	ὁ σύς	ἡη		
ἡ γνώσις	ἡηεἡἡ	ὁ μύς	ἡη		
ἡ δύναμις	νηθ				
ἡ ἔκστασις	ἡεἡηηῖρην, ἡἡἡἡἡἡ				
ἡ ζήτησις	ἡεἡ, ἡεἡ				
ἡ θλίψις	ἡη				
ἡ κατοίκησις	ῖρηἡἡῖρην				
ἡ κίνησις	ἡηῖρη				
ἡ κοίμησις	ἡἡἡἡἡ, ῖρη				
ἡ κρίσις	ἡηἡἡἡἡἡ				
ἡ κτίσις	ἡηἡἡἡ				
ἡ ὄφις	οἡ				
ὁμοίωσις	ἡἡἡἡἡἡἡ				
ἡ ὄψις	ἡηεἡ, ἡἡῖρη				
ἡ παράδοσις	ἡἡἡἡἡἡῖρη				
ἡ πίστις	ἡἡἡἡ				
ἡ ποίησις	ἡηἡῖρη, ἡηῖρη, ἡηἡῖρηῖρην				
ἡ πόσις	ῖρηἡἡἡ				
ἡ πρόθεσις	ἡἡἡἡῖρην, ἡἡῖρη, ἡἡἡἡἡ				
ἡ πρόφασις	ἡἡἡἡἡ				
ἡ πώρωσις	ἡἡἡἡἡῖρην				

ἡ ρύσις	հոսք				
ἡ συνείδησις	գիտակցություն, խիղճ				

Հունարենում Երրորդ հոլովման չեզոք սեռի մի շարք գոյականներ եզակի ուղղականում ունեն –ος վերջավորություն, իսկ հոգնակի ուղղականում ունեն ոչ թե -α-, այլ -η- վերջավորություն, օրինակ՝ τὸ γένος – nom.plur. τὰ γένη – սերունդ, ցեղ, ազգ:

Հոլովենք τὸ γένος գոյականը՝

N.	τὸ	γένος
G.	τοῦ	γένους
D.	τῷ	γένει
A.	τὸ	γένος
N.	τὰ	γένη
G.	τῶν	γένων
D.	τοῖς	γένεσι(ν)
A.	τὰ	γένη

Հոլովվում են ինչպես γένος

τὸ ἔθνος	ազգ
τὸ ἔθος	սովորույթ
τὸ ἔλεος	ողորմածություն
τὸ ἔτος	տարի
τὸ μέλος	անդամ
τὸ μέρος	մաս, կողմ
τὸ ὄρος	լեռ
τὸ πλῆθος	բազմություն
τὸ πλοῦτος	հարստություն
τὸ σκότος	խավար
τὸ στήθος	կուրծք, լանջ
τὸ τέλος	վերջ, նպատակ
τὸ ψεῦδος	սուտ

1. Ποῦ οὖν ἡ καύχησις (Հռովմ. 3.27) իսկ արդ, ո՞ւր են պարծանքն:

2. ἡ γὰρ ἀποκαρδοκία τῆς κτίσεως* τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ θεοῦ ἀπεκδέχεται (Հռովմ. 8.19) զի ակնկալութիւն արարացո՞ծ յայտնութեան որդիցն Կստծոյ սպասէ:

3. οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα (Փիլիպ. 4.17) իբր ոչ եթէ խնդրեմ գտուրսն:

4. ὁ δὲ θεὸς μου πληρώσει πᾶσαν χρεῖαν ὑμῶν κατὰ τὸ πλοῦτος αὐτοῦ ἐν δόξῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ (Φιλιπ. 4.19) ἐκ ὑποκοινῶν ἐκ τῆς ἀποστολικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς Φιλιππησίους:
5. τῷ δὲ θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν (Φιλιπ. 4.20) ὑποκοινῶν ἐκ τῆς ἀποστολικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς Φιλιππησίους:
6. δικαιοσύνη γὰρ θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται ἐκ πίστεως εἰς πίστιν (Ῥωμαί. 1.17) ἐκ τῆς ἀποστολικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς Ῥωμαίους:
7. ἐγὼ εἶμι δὲ ποιμὴν ὁ καλὸς (Ἰωάν. 10.14) ἐκ τῆς ἀποστολικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς Ῥωμαίους:
8. εἶδομεν γὰρ τὸν ἀστέρα αὐτοῦ (Ἰωάν. 2.2) ἐκ τῆς ἀποστολικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς Ῥωμαίους:
9. καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς (Ἰωάν. 2.4) ἐκ τῆς ἀποστολικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς Ῥωμαίους:
10. αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶχεν τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφίν αὐτοῦ, ἡ δὲ τροφή ἦν αὐτοῦ ἀκρίδες καὶ μέλι ἄγριον. (Ἰωάν. 3.4) ἐκ τῆς ἀποστολικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς Ῥωμαίους:
11. ...εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν ((Ἰωάν. 4.8) ἐκ τῆς ἀποστολικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς Ῥωμαίους:
12. ἐγὼ ἐβάπτισα ὑμᾶς ὕδατι (Ἰωάν. 1.8) ἐκ τῆς ἀποστολικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς Ῥωμαίους:
13. καὶ ἐπὶ ἡγεμονῶν δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν (Ἰωάν. 10.18) ἐκ τῆς ἀποστολικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς Ῥωμαίους:
14. ἡ γὰρ σὰρξ μου ἀληθῆς ἐστὶν βρωσίς, καὶ τὸ αἷμα μου ἀληθῆς ἐστὶν πόσις (Ἰωάν. 6.55) ἐκ τῆς ἀποστολικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς Ῥωμαίους:
15. Στέφανος δὲ πλήρης χάριτος καὶ δυνάμεως ἐποίει τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ (Ἰωάν. 6.8.) ἐκ τῆς ἀποστολικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς Ῥωμαίους:
16. Καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησεν πρὸς τὸν θάλασσαν, καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας (ἠκολούθησεν) καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας. (Ἰωάν. 3.7) ἐκ τῆς ἀποστολικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς Ῥωμαίους:

	Declinat.1	Declinat.2	Declinat.3
singularis			
N.	α, η (fem.)	ας, ης(masc.)	ος(fem.,masc.), ον(neut.)
G.	ας, ης	ου	ου
D.	α, η	α, η	ω
A	αν, ην	αν, ην	ον ον
			α, ιν, υν = N(neut.)

.	= N.	α (masc.)		
V.			ϵ	= N
plurals				
N.		$\alpha\iota$	$\omicron\iota$ (fem.,masc.), α (neut.)	$\epsilon\varsigma$, $\epsilon\iota\varsigma$ (f.m), α , η (n.)
G.		$\omega\nu$	$\omega\nu$	$\omega\nu$
D.		$\alpha\iota\varsigma$	$\omicron\iota\varsigma$	$\sigma\iota(\nu)$
A.		$\alpha\varsigma$	$\omicron\upsilon\varsigma$ α	$\alpha\varsigma$, $\epsilon\iota\varsigma$ α , η (n.)
V.		= N	=N	=N

NUMERALIA CARDINALIA
ՔԱՆԱԿԱԿԱՆ ԹՎԱԿԱՆՆԵՐ

Հին հունարենում թվականները համապատասխանում են այբուբենի տառերին՝

1.	α'	εἷς, μια, ἓν	11	ια'	ἐνδεκα
2.	β'	δυο	12	ιβ'	δωδεκα
3.	γ'	τρεις, τρια	13	ιγ'	δεκατρις
4.	δ'	τεσσαρες, α	14	ιδ'	δεκατεσσαρες
5.	ε'	πεντε	15	ιε'	δεκαπεντε
	ς'	ἕξ		ις'	δεκα ἕξ
6.	ζ'	ἑπτα	16	ιζ'	δεκα ἑπτα
7.	η'	ὀκτω	17	ιη'	δεκα ὀκτω
8.	θ'	ἐννεα	18	ιθ'	δεκα ἐννεα
9.	ι'	δεκα	19	κ'	εἴκοσι(ν)
10.			20		

1,2,3 եւ 4- թվականները հոլովվում են հետևյալ կերպ՝
εἷς, μία, ἓν - մեկ

	Masc.	Femin.	Neutr.
N.	εἷς	μία	ἓν
G.	ἑνος	μιας	ἑνος
D.	ἐνι	μια	ἐνι
A.	ένα	μιαν	ἓν

δυο- երկու

	Masc. Femin. Neutr.
N.	δυο
G.	δυο
D.	δυσι(ν)
A.	δυο

τρεις, τρια- երեք

	Masc. Femin	Neutr.
N.	τρεις	τρια
G.	τριων	τριων
D.	τρισι(ν)	τρισι(ν)
A.	τρεις	τρα

--	--	--

τεσσαρες, τεσσαρα – ζηρη

	Masc. Femin	Neutr.
N.	τεσσαρες	τεσσαρα
G.	τεσσαρων	τεσσαρων
D.	τεσσαρσι(ν)	τεσσαρσι(ν)
A	τεσσαρας	τεσσαρα

Ζηρη ηοινηρηθη θηουαηων ρηηηωνηηρη ηη ουδεις, ουδεμια, ουδεν ηι μηδεις, μηδεμια, μεδεν – ηη υηη, ηηηη:

21	κα'	ειη και εικοηιν(ν)	100	ρ'	εκατον
22	κβ'	δυο και εικοηιν(ν)	200	σ'	διακοηιοι, αι, α
23	κγ'	τρηιη και εικοηιν(ν)	300	τ'	τριακοηιοι, αι, α
24	κδ'	τεσσαρες και εικοηιν(ν)	400	υ'	τετρακοηιοι, αι, α
25	κε'	πεντε και εικοηιν(ν)	500	φ'	πεντακοηιοι, αι, α
			600	χ'	εξακοηιοι, αι, α
30	λ'	τριακοντα	700	ψ'	επτακοηιοι, αι, α
40	μ'	τεσσαρακοντα	800	ω'	οκτακοηιοι, αι, α
50	ν'	πεντηκοντα	900		ενακοηιοι, αι, α
60	ξ'	εξηκοντα			
70	ο'	εβδομηκοντα			
80	π'	ογδοηκοντα	1000	α	χιλιοι, αι, α
90		ενενηκοντα	2000	β	διηχιλιοι, αι, α
			3000	γ	τρηιηχιλιοι, αι, α
			4000	δ	τετρακιηχιλιοι, αι, α
			5000	ε	πεντακιηχιλιοι, αι, α
			6000	ς	εξακιηχιλιοι
			7000	ζ	επτακιηχιλιοι, αι, α
			8000	η	οκτακιηχιλιοι, αι, α
			9000	θ	ενακιηχιλιοι
			10000	ι	μυριοι, αι, α, μυριαη(μυριαδο
				κ	ς)
			20000	λ	διημυριοι
			30000	μ	τρηιημυριοι

NUMERALIA ORDINALIA

ՈՐԱԿԱԿԱՆ ԹՎԱԿԱՆՆԵՐ

1	πρωτος	առաջին	άπαξ	մեկ անգամ
2	δευτερος	երկրորդ		
3	τριτος		δεις	երկու անգամ
4	τεταρτος			
5	πεμπτος			
6	έκτος			
7	έβδομος		τρις	երեք անգամ
8	όγδοος			
9	ένατος			
10	δεκατος		τετρακις	չորս անգամ
11	ένδεκατος			
12	δωδεκατος			
14	τεσσαρεσκαιδεκατος		πεντακις	
15	πεντεκαιδεκατος			հինգ անգամ
50	πεντηκοστος		επτακις	յոթ անգամ
70				
			έβδομηκοντακις	յոթանասուներե անգամ

Մինչև 1000 թվականների նշանների համար գիրը դրվում էր տասերի աջ կողմից վերելում, իսկ 1000-ից սկսած՝ տասերի ձախ կողմից ներքելում:

Գործք 10.16, ¹⁶ τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς καὶ εὐθὺς ἀνελήμφθη τὸ σκεῦος εἰς τὸν οὐρανὸν

11.10⁵ ἐγὼ ἤμην ἐν πόλει Ἰόππη προσευχόμενος καὶ εἶδον ἐν ἑκστάσει ὄραμα καταβαῖνον σκεῦός τι ὡς ὀθόνην μεγάλην

τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιεμένην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἦλθεν ἄχρι ἐμοῦ

⁶ εἰς ἣν ἀτενίσας κατενόουν καὶ εἶδον τὰ τετράποδα τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἔρπετὰ καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ

¹¹ καὶ ἰδοὺ ἐξαυτῆς τρεῖς ἄνδρες ἐπέστησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐν ἧ ἤμεν ἀπεσταλμένοι ἀπὸ Καισαρείας πρὸς με

⁴⁴ καὶ ἀφείς αὐτοὺς πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο ἐκ τρίτου τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν πάλιν

⁴⁵ τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ

⁶ ὁ δὲ εἶπεν ἑκατὸν βάρους ἐλαίου ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ καθίσας ταχέως γράψον πενήκοντα

Ψαλμ. 26.44

Γαλιθ. 16.6

Ψαλμ. 12.45

Երկրորդ (չորրորդ) դասարան

Դաս 1

Aoristus 1 Indicativi Activi
Անցյալ կատարյալ (Թույլ/ սիզմատիկ Աորիստ)

Aorist-ը պատմական ժամանակ է եւ հայերենում չունի համապատասխան ժամանակ: Aorist-ը սովորաբար թարգմանվում է իբրեւ անցյալ կատարյալ, սակայն երբեմն էլ իբրեւ անցյալ անկատար ժամանակ:

Այդ ժամանակը կազմելու համար կան երկու եղանակ: Կանոնավոր բայերը Առաջին կամ թույլ Aorist-ը կազմում են հետեւյալ կերպ՝ **-ε աճական + ներկայի հիմք + σ ածանց + վերջավորություններ:**

Առաջին Aorist- ն ունի հետեւյալ վերջավորությունները՝

Singularis Pluralis

1. α	αμειν
2. ας	ατε
3. ε(ν)	αν

λύω (արձակել) բայի խոնարհումը

1. ἔλυσα	արձակեցի	ἔλυσαμεν	արձակեցինք
2 ἔλυσας	արձակեցիր	ἔλύσατε	արձակեցիք
3. ἔλυσα	արձակեց	ἔλυσαν	արձակեցին

Եթե բայի հիմքը վերջանում է բաղաձայնով, ապա **-σ-** ածանցի ավելացնելու դեպքում հիմքը փոխվում է այնպես, ինչպես Futurum (ապառնի) ժամանակում: Այն է՝

1.β, π, φ	+σ	= ψ	πέμπω	ἔπεμψα
2.γ,κ,χ, σσ	+σ	= ξ	πλέκω	ἔπλεξα
3.δ,τ,θ	+σ	= σ	πέϊθω	ἔπεισα

Եթե բայի հիմքը սկսվում է ձայնավորով, ապա **-ε** աճականի ավելանալու դեպքում հիմքը փոխվում է այնպես, ինչպես Imperfectum (անցյալ անկատար) ժամանակում՝

α,ε	η	ἀκούω ἐλπίζω	ἤκουσα ἤλπισα
ο	ω	ὀνομάζω	ὠνόμασα

Հիմքում ձայնավոր ունեցող բայերի ձայնավորները -σ-ածանցից առաջ երկարում են հետեւյալ կերպ՝

α +σ - η
ε +σ - η
ο +σ - ω

Բացառություն են կազմում καλέω, τελέω բառերը, որոնց հիմքի ε ձայնավորը σ – ից առաջ չի երկարում:

γαμέω	ἡγάμησα	ամուսնանալ
δουλόω	ἐδοῦλωσα	ծառայել
καλέω	ἐκάλεσα	կանչել, կոչել
κοσμέω	ἐκόσμησα	զարդարել
τελέω	ἐτέλεσα	ավարտել, վերջացնել
τιμάω	ἐτίμησα	հարգել
φιλέω	ἐφίλησα	սիրել

Aoristus I-ին պատկանող բայեր

ἀκολουθέω	ἠκολούθησα	գնալ ետեւից, ուղեկցել
ἀναβλέπω	ἀνέβλεψα	վեր նայել, (սկսել) սեսնել
ἀκούω	ἤκουσα	լսել
βαπτίζω	ἐβάπτισα	քարոզել
γεμίζω	ἐγέμισα	լցնել
γράφω	ἔγραψα	գրել
διώκω	ἐδίωξα	հետապնդել
ἐλπίζω	ἤλπισα	հույս ունենալ
ἐτοιμάζω	ἐτοίμασα	հարթել, պատրաստել
ζητέω	ἐζήτησα	ψնտրել, խնդրել

θαυμάζω	ἐθαύμασα	գարմանալ
θεραπεύω	ἐθεραπεύσα	բժշկել
κηρύσσω	ἐκήρυξα	քարոզել
κινδυνεύω	ἐκινδυνεύσα	վտանգվել
λούω	ἔλουσα	լվանալ
στρέφω	ἔστρεψα	շրջել, դարձնել
πέμπω	ἔπεμψα	ուղարկել
πιστεύω	ἐπίστεύσα	հավատալ
πλέκω	ἔπλεξα	հյուսել
σαλεύω	ἐσάλευσα	ցնցել, քանդել
σκανδαλίζω	ἐσκανδάλισα	գայթակղեցնել
σφραγίζω	ἐσφράγισα	կնքել, հաստատել
σώζω	ἔσωσα	փրկել
τρέφω	ἔθρεψα	կերակրել, սնուցել
φυλάττω	ἐφύλαξα	պաշտպանել, պահպանել

N.B. Բայեր, որոնց հիմքը վերջանում է

λ, μ, ν, ρ բաղաձայնով, ապառնին եւ Aorist I –ը կազմում են առանց - σ -
ածանցի

Praesens	Futurum	Aoristus	
αἶρω	ἀρῶ	ἤρα	բարձրացնել
σπείρω	σπερῶ	ἔσπειρα	սփռել
ἐγείρω	ἐγερῶ	ἤγειρα	բարձրացնել արթնացնել
ἀπο-κτείνω	ἀπο-κτεινῶ	ἀπ-έκτεινα	սպանել
ἀπο-στέλλω	ἀπο-στελῶ	ἀπ-έστειλα	առաքել, ուղարկել
ἀγγέλλω	ἀγγελῶ	ἠγγειλα	ավետել
μένω	μενῶ	ἔμεινα	մնալ

κρίνω	κρινώ	ἔκρινα	ηπιστεῖ
-------	-------	--------	---------

Դաս 2

Aoristus II Indicativi Activi

Երկրորդ կամ ուժեղ Aorist-ը կազմվում է հետևյալ կերպ՝

ε աճական + **բայի հիմք** + **վերջավորություններ**: Երկրորդ Aorist -ին պատկանող բայերի հիմքն ահրաժեշտ է հիշել՝ λαμβανω – λαβ, λειπω – λιπ– եւ այլն: Երկրորդ Aorist - ն ունի հետևյալ վերջավորություններ՝

Sing.	Plur.
1.ον	ομεν
2.εσ	ετε
3.ε(ν)	ον

Խոնարհենք λείπω հիմքը -λιπ ρոդնել բայը

Sing.	Plur.
1.ἔλιπον	ἐλίπομεν
2.ἔλιπες	ἐλίπετε
3.ἔλιπε(ν)	ἐλίπον

γινώσκω – ἔγνων, δάνασχει, ἰφάναι եւ –βαινω –εβην
բայել, գնալ – (հանդիպում է միայն ածանցյալ ձևերով)՝ բայերի խոնարհումը

Sing.	Plur.	Sing.	Plur.	Plur.	Plur.
1.ἔγνων	ἐγνώσαμεν	1. ἐβλήτομεν	1. ἐβλήσαμεν	1. ἐβλήσαμεν	ἐλίπομεν
2.ἔγnows	ἐγνώσατε	2. ἐβλήτετε	2. ἐβλήσατε	2. ἐβλήσατε	ἐλίπετε
3.ἔγνω	ἐγνώσαν	3. ἐβλή(ν)	3. ἐβλήσαν	3. ἐβλήσαν	ἐλίπον

Թարգմանեք հետևյալ բայաձևերը եւ կազմեք դրանց ներկա ժամանակը

εἶπετε - **ասացիք** – λέγετε ἔλαβον εὔρετε

ἦνεγκε

ἐβάλομεν

ἔλαβον

ἔπεσες

εύρετε

Aoristus II Indicativi Activi –ήν ψαυηλῶννη ρῶητηρ

Praesens	Futurum	Aoristus	
άγω	άξω	ήγαγον	αυηαζήνηηηη
όραω	όψομαι	είδον	υηηυήηη
έρχομαι	έλευσομαι	ήλθον	αυη
έχω	έξω	έσχον	νηήηηη
λεγω	έρῶ	είπον	ηυηηη
φέρω	οἶσω	ήνεγκον	ηρηηη, υηηήηη
βαλλω	βαλω	έβαλον	ήηηηη
<i>γίνομαι</i>	γενησομαι	έγενομην	ηηήηη, ηηηήηη
λαμβάνω	ληψομαι	έλαβον	υηηρηήηη, υηηήηη
πιπτω	<i>πεσομαι</i>	έπεσον	δήηηη ηρηήηη, ηηήηηηηηηη
–βαινω	βησομαι	–εβην	αυη
γινωσκω	<i>γνωσομαι</i>	<i>έγων</i>	δῶηηηηηηη, ηηήηηηη

εύρισκω	εύρησω	εύρον (ηύρον)	qunéti
λειπω	λειψω	έλιπον	ʃnɨ́ti
μανθάνω	μανθανῶ	ἔμαθον	unʋnɨti, niunéti
			ʋnɨ́ti
ἀμαρτάνω	ἀμαρτανῶ	ἤμαρτον, (ἡμάρτησα)	
τικτω	τέξεται	<i>ετεκον</i>	ðéti
<i>πίνω</i>	πίομαι	<i>ἔπιον</i>	ɾiʋti

Γραμματική 3
Aoristus Medii I

Στοιχεία Aorist I-ης λαογραφίας και Aorist I-ης ημερήσιας ζωής
Aoristus Medii I-ης φωνολογικών αντιστοιχιών

1. αμην	1. αμειθα
2. ω	2. ασθε
3. ατο	3. αντο

Ισχύοντες λύω-έλυσα - (απαλείφω) φαίρ

1. έλυσάμην 2. έλύσω	απαλείφω (ήμην) απαλείφω	έλυσάμειθα έλύσασθε	απαλείφω απαλείφω
3. έλύσατο	απαλείφω	έλύσαντο	απαλείφω

Aoristus Medii II

Στοιχεία Aorist II-ης λαογραφίας και Aorist II-ης ημερήσιας ζωής
φωνολογικών αντιστοιχιών

1. ομην	1. ομειθα
2. ου	2. εσθε
3. ετο	3. οντο

Ισχύοντες βαλλω - έβαλον (έπιτιμώ) φαίρ

1. έβαλόμην	έπιτιμώ (ήμην)	1. έβαλόμειθα	έπιτιμώ
2. έβάλου	έπιτιμώ	2. έβάλεσθε	έπιτιμώ
3. έβαλέτο	έπιτιμώ	3. έβάλοντο	έπιτιμώ

Α. Παραφραστικές προτάσεις, προτάσεις αιτιολογίας, υποτάξεις:

1. έν εκείνη τη ώρα έγινοντο μαθηται του κυριου.
2. και ειδομεν τον κυριον και ηκουσαμεν τους λογους αυτου.
3. επιστευσαμεν εις τον κυριον, οι γαρ μαθηται ηγαγον ημας προς αυτον.
4. Και ο λογος σαρξ έγινετο και εσκηνώσεν έν ημίν, και έθεασάμεθα την δόξαν αυτου.
5. 'Υμεις μεν ηρνεσασθε τον άγιον και δικαιον

Դաս 4

Aoristus Indicativi Passivi
Անցյալ կատարյալ կրավորական
Aoristus I

Այս ժամանակը կազմելու համար ներկայի հիմքին նախ ավելացնում ենք՝ - ε
աճականը՝

ε + ներկայի հիմք + համապատասխան վերջավորություններ՝

Aorist.I. Ind. Pass. վերջավորություններն են՝

Sing.	Plur.
1.θην	θημεν
2.θης	θητε
3.θη	θησαν

Խոնարհենք լսո քայլ Aoristus Indicativi Passivi ժամանակում

Sing.		Plur.	
1. ἐλύθην	արձակվեցի	ἐλύθημεν	արձակվեցինք
2. ἐλύθης	արձակվեցիր	ἐλύθητε	արձակվեցիք
3. ἐλύθη	արձակվեց	ἐλύθησαν	արձակվեցինք

Եթե բայի հիմքը ավարտվում է բաղաձայնով, ապա **θη** վերջավորությունից առաջ այն փոխվում է հետևյալ կերպ՝

β, π, φ	+ θη	φθη	πέμπω	ἐπέμφθη
γ, κ, χ	+ θη	χθη	ἄγω	ἠχθη
δ, τ, θ, ζ	+ θη	σθη	πέιθω	ἐπέισθη

Aoristus II

Հին հունարենում որոշ բայեր կազմում են Aoristus II Indicativi Passivi ժամանակը առանց θ աճանցի, Aorist-II- ի հիմքին ավելացնելով հետևյալ վերջավորությունները՝

1.	ην	ημεν
2.	ης	ητε
3.	η	ησαν

Խոնարհենք γράφω քայլ

Sing.		Plur.	
1.έγράφην	γραφῆς	έγράφημεν	γραφῆςῃς
2.έγράφης	γραφῆσθι	έγράφητε	γραφῆσθις
3.έγράφη	γραφῆ	έγράφησαν	γραφῆς

Որոշ բայեր կազմում են Aorist Indicativi Passivi -ն այլ հիմքից եւ դրանք անհրաժեշտ է անգիր անել:

λέγω	έρρήθην
ὄραω	ὠφθην

Հիշեք նաեւ հետեւյալ բայերի Aorist Indicativi Passivi –ի ձեւերը

βάλλω	έβλήθην	նետել
γίνομαι	έγενήθην	լինել, դառնալ
γινώσκω	έγνώσθην	ճանաչել, իմանալ
διδάσκω	έδίδαχθην	ուսուցանել
κηρύσσω	έκηρύχθην	քարոզել
λαμβάνω	έλήμφθην	ստանալ, վերցնել
πορεύομαι	έπορεύθην	գնալ
έγείρω	ήγέρθην	արթնանալ, հառնել
άκούω	ήκούσθην	լսել
άγω	ήχθην	ստաջնորդել
καλέω	έκλήθην	կանչել, կոչել
κρύπτω	έκρύβην	թաքցնել
άποστέλλω	άπέσταλην	ստաքել
στρέφω	έστράφην	շրջվել
φαίνομαι	έφάνην	երեւալ
άγιάζω	ήγιάσθην	սրբանալ
άκούω	ήκούσθην	լսել
εύρίσκω	εύρέθην	գտնել
-στέλλω	-εσταλην	ուղարկել
σώζω	έσώθην	փրկել

ԲԱՅԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՁԵՒԵՐԸ

Praesens	Futurum	Aorist. Act.	Perfect.Act.	Perfect.Pass.	Aorist.Pas.	
----------	---------	--------------	--------------	---------------	-------------	--

ἀγγέλλω	-ἀγγελῶ	-ἤγγειλα	-ἤγγελκα	-ἤγγελμαι	ἠγγέλην	αψίτυτι
ἀγιάζω	ἀγιάσω	ἠγίασα			- ἠγιάσθην	υρρῶναι
ἄγω	ἄξω	ἠγαγον		-ἠγμαι	ἠχθην	απωζύνητι
αἴρω	ἀρῶ	ἠρα	ἠρκα	ἠρμαι	ἠρθην	ρῶρδρωσύντι νζύζωσύντι
ἄκούω	ἀκούσω	ἠκουσα	ἀκήκοα	ἠκουσμαι	ἠκούσθην	ιυτι
ἀνοίγω	ἀνοίξω ἀνοιγήσεται	ἠνοῖξα	ἀνέωγα	ἀνέωγμαι	ἠνοίχθην	ρωσγι
-βαινω	-βησομαι	-εβην	-βεβηκα			ρῶντι, ρῶναι
βάλλω	βαλῶ	ἔβαλον	βέβληκα	βέβλημαι	ἐβλήθην	ρῶρδρωσύντι
γίνομαι	γενήσομαι	ἐγενόμην	γέγονα	γεγένημαι	ἐγενήθην	ρηῖντι, ηῶναι
γινώσκω	γνώσομαι	ἔγνων	ἔγνωκα	ἔγνωσμαι	ἐγνώσθην	ζῶνῶσγι, ρῶναι
γράφω	γράψω	ἔγραψα	γέγραφα	γέγραμμαι	ἐγράφην	ρῶντι
δέχομαι	δέξομαι	ἐδεξάμην		δέδεγμαι	-εδέχθην	ρῶναι
διώκω	διώξω	ἐδίωξα	δεδίωχα	δεδίωγμαι	ἐδιώχθην	
διδάσκω	διδάξω	ἐδίδαξα			ἐδιδάχθην	νιυτιγῶντι
δουλώω	δουλώσω	ἐδούλωσα	δεδούλωκα	δεδούλωμαι	ἐδουλώθην	δῶναι
ἐγείρω	ἐγερωβ	ἠγειρα		ἐγήγερμαι	ἠγέρθην	ρῶρδρωσύντι κῶναι, αρῶναι, ηῶναι
ἐλπίζω	ἐλπῶ	ἠλπισα	ἠλπικα	ἠλπισμαι	ἠλπίσθην	
εὐρίσκω	εὐρήσω	εὔρον	εὔρηκα		εὔρέθην	ψῶναι
Θέλω	θελήσω	ἠθέλησα				σῶναι
-θνήσκω	θάνομαι	-έθανον	τέθνηκα			ψῶναι
καλέω	καλέσω	ἐκάλεσα	κέκληκα	κέκλημαι	ἐκλήθην	κῶναι, κῶναι
κηρύσσω	κηρύξω	ἐκήρυξα	κεκήρυχα	κεκήρυγμαι	ἐκηρύχθην	ηῶναι, ρῶναι
Κράζω	κράξω	ἔκραξα	κέκραγα			ρῶναι
κρίνω	κρινῶ	ἔκρινα	κέκρινα	κέκριμαι	ἐκρίθην	ηῶναι
κρύπτω	κρύψω	ἔκρυψα			ἐκρύβην	ρῶναι
λαμβάνω	λήμψομαι	ἔλαβον	εἴληφα	εἴλημμαι	ἐλήμφθην	ψῶναι, ρῶναι

						ընդունել
πάσχω	πείσομαι	ἔπαθον	πέποιθα			
Πείθω	πείσω	ἔπεισα(επιομη- medii)	πέποιθα	πέπεισμαι	ἐπέισθην	համոզել
Πέμπω	πέμψω	ἔπεμψα	πέπομφα	πέπεμμαι	ἐπέμφθην	
Πίνω	πίομαι	ἔπιον			-επόθην	ըմպել
πίπτω	πέσομαι	ἔπεσον	πέπωκα			ընկնել. խոնարհվել.
πιστεύω	πιστεύσω	ἐπιστεύσα	πεπιστεύκα	πεπιστεύμαι		հավատալ
σπείρω	σπερῶ	ἔσπειρα		ἔσπαρμαι	ἐσπάρην	սփռել
-στέλλω στρέφω	-στελῶ στρέψω	-έστειλα ἔστρεψα	-έσταλκα	-έσταλμαι	-εστάλην ἐστράφην	ուղարկել շրջվել
Σώζω	σωσῶ	ἔσωσα	σέσωκα	σέσωσμαι	ἐσώθην	փրկել
ἔρχομαι	ἐλεύσομαι	ἦλθον	ἐλήλυθα			գալ
Ἔσθίω	φάγομαι	ἔφαγον				ուտել
ἔχω	ἔξω	ἔσχον	ἔσχηκα			ունենալ
Λέγω	ἔρῶ	εἶπον	εἶρηκα	εἴρημαι	ἐρρήθην, ἔρρεθην	խոսել, ասել
Λείπω	λείψομαι	ἔλιπον	λέλοιπα	λέλειμμαι	ἐλείφθην	
ὄράω	ὄψομαι	εἶδον	έω(ο)ρακα		ὠφθην	տեսնել
φαίνω φαίνομαι	φανῶ	ἔφηνα			ἐφάνην	լուսավորել, փայլել. երեւալ
Φέρω	οἴσω	ἦνεγκον	ἐνήνοχα		ἦνέχθην	տանել, կրել
Τίθημι	θήσω	ἔθηκα	τέθεικα	τέθειμαι	ἐτέθην	դնել, տեղադրել
δίδωμι	δώσω	ἔδωκα	δέδωκα	δέδομαι	ἐδόθην	տալ
ἴστημι	στήσω	ἔστησα, ἔστην	ἔστηκα		ἐστάθην	դնել, տեղադրել. կանգնել, գտնվել
ἀφίημι	ἀφήσω	ἄφηκα		ἀφέωνται	ἀφέθην	թողնել
ἀπόλλυμι	ἀπολέσω ἀπόλω	ἀπώλεσα				կործանել, Med.մահանալ, զոհվել

Aoristus - summary

Aor.1.Act.sing.	α ας ε(ν)	plur.	αμειν ατε αν	Aor.2.Act.sing.	ον ες ε(ν)	plur.	ομειν ετε ον (αν)
Aor.1.Med.sing	αμην ω ατο	plur.	αμεθα ασθε αντο	Aor.2.Med.sing	ομην ου ετο	plur.	ομεθα εσθε οντο
Aor.1.Pass.sing	θην θης θη	plur.	θημειν θητε θησαν	Aor.2.Pass.sing	ην ης η	plur.	ημειν ητε ησαν

Դաս 5

- μ - վերջավորությամբ բայեր

Հին հունարենում մի շարք շատ գործածական բայեր Praesens -ի 1-ին դեմքում ունեն ոչ թե - ω, այլ - μ վերջավորությունը եւ սովորաբար կոչվում են - μ վերջավորությամբ բայեր: Սրանք շատ չեն, սակայն -μ վերջավորությամբ որոշ բայեր ունեն բազմաթիվ ածանցյալ ձևեր, որոնք շատ օգտագործական են ՆԿ-ում: Այս բայերը Praesens եւ Aoristus ժամանակներում ունեն խոնարհման հատուկ ձևեր: Դրանք են՝ δίδωμι - տալ, τίθημι- դնել, ἵημι - նետել, ῥηθῆναι, ἴστημι- դնել, գտնվել (ինչ- որ տեղում), կանգնած լինել եւ դրանց ածանցյալ ձևերը:

Ներկա ժամանակում այդ բայերն ունեն հետևյալ վերջավորությունները՝

1.	μι	μεν
2.	ς	τε
3.	σι (τι)	ασι(ν)

Խոնարհենք -ἴστημι բայը Praesens եւ Imperfectum ժամանակում

	Praes. Ind.Act.	Imperf.Act.	Praes.Con.Act.	Praes.Imperat.Act.
Sing.1.	ἴστημι	ἴσθην	ἴσῶ	2. ἴσθη 3. ἴσάτω
2.	ἴσθης	ἴσθης	ἴσῆς	
3.	ἴσθισι(ν)	ἴσθη	ἴσῆ	
Plur.1.	ἴσταμεν	ἴσταμεν	ἴσῶμεν	2. ἴστατε 3. ἴσάτωσαν
2.	ἴστατε	ἴστατε	ἴσῆτε	
3.	ἴστασι(ν)	ἴστασαν	ἴσῶσι(ν)	

Infinitivus Praes. Act. ἴσθάναι

Participium Praes. Act. ἴσάς (gen.ἴσάντος) ἴσᾶσα, ἴσάν (gen.ἴσάντος)

- ἴστημι Aorist - ում խոնարհումը

	Aor. Ind.Act.	Aor.Con.Act.	Aor.Imperat.Act.
Sing.1.	ἔσθην	σῶ	2. στήθι (στα) 3. στήτω
2.	ἔσθης	σῆς	
3.	ἔσθη	σῆ	
Plur.1.	ἔστημεν	σῶμεν	2. στήτε
2.	ἔσθητε	σῆτε	
	ἔσθησαν	σῶσι(ν)	

3.			3. στήτωσαν
----	--	--	-------------

Infinitivus Aor. Act. . στήναι

Participium Aor. Act. στάς (gen. σάντος), στάσα, σάν (gen. σάντος)

	Aor. Ind.Act.	Aor.Con.Act.	Aor.Imperat.Act.
Sing.1. 2. 3.	ἔστην ἔστης ἔστη	στώ στής στή	2. στήθι (στα) 3. στήτω
Plur.1. 2. 3.	ἔστημεν ἔστητε ἔστησαν	στώμεν στήτε σώσι(ν)	2. σήτε 3. στήτωσαν

δίδωμι Praesens Ind. Activi

Praesens Ind. Medii-Passivi

1. δίδωμι	δίδομεν	1. δίδομαι	διδόμεθα
2. δίδως	δίδοτε	2. δίδοσαι	δίδοσθε
3. δίδωσι (τι)	διδόσι(ν)	3. δίδοται	δίδονται

Infinitivus Praesentis Act. δίδοναι

Participium Praesentis Act. διδούς, διδοῦσα, διδόν, Gen. sing. διδόντος, διδούσης, διδόντος:

Infinitivus Praesentis Pass. δίδοσθαι

Participium Praesentis Pass. διδόμενος,η,ον

Imperativus Act. 2.δίδου δίδοτε
3.διδότω διδότωσαν

Imperativus Pass. 2. δίδοσο δίδοσθε
3. διδόσθω διδόσθωσαν

Imperfectum Indicativi Activi

Medii-Passivi

1. ἐδίδουν	ἐδίδομεν	ἐδιδόμην	ἐδιδόμεθα
2. ἐδίδους	ἐδίδοτε	ἐδίδοσο	ἐδίδοσθε
3. ἐδίδου	ἐδίδοσαν (ἐδίδουν)	ἐδίδοτο	ἐδίδοντο

Aoristus Indicativi Activi

Aoristus Indicativi Medii

1.ἔδωκα	ἔδομεν	1.ἐδόμην	ἐδόμεθα
---------	--------	----------	---------

2.ἔδωκας	ἔδοτε	2.ἔδου	ἔδοσθε
3.ἔδωκε(ν)	ἔδοσαν	3.ἔδοτο	ἔδοντο

Aoristus Indicativi Passivi

1.ἐδόθην	ἐδόθημεν
2.ἐδόθης	ἐδόθητε
3.ἐδόθη	ἐδόθησαν

Infinitivus Aoristi Act. δοῦναι

Infinitivus Aoristi Medii δόσθαι

Infinitivus Aoristi Passivi δοθῆναι

Participium Aoristi Act. δούς, δοῦσα, δόν,

Participium Aoristi Medii δόμενος,η,ον

Participium Aoristi Pass. δοθείς, δοθείσα, δοθέν

Imperativus Act. 2. δός δότε
3. δότω δότωσαν

Imperativus Aoristi Medii -Passivi 2. δοῦ 2.δόσθε
3.δόσθω 3.δόσθωσαν

τίθημι Praesens Ind.Activi Praesens Indicativi Medii-Passivi

1. τίθημι	τίθεμεν	1. τίθεμαι	τιθέμεθα
2. τίθης	τίθετε	2. τίθεσαι	τίθεσθε
3. τίθῃσι	τιθέασι(ν)	3. τίθεται	τίθονται

Infinitivus Praesentis Act. τιθέναι

Participium Praesentis Act. τιθείς, τιθείσα τιθέν

Infinitivus Praesentis Pass. τίθεσθαι

Participium Praesentis Pass. τιθέμενος, η, ον

Imperativus Praesentis Act. 2.τίθει τίθετε
3.τιθέτω τιθέτωσαν

Imperativus Praesentis Pass. 2. τιθέσο τίθεσθε
3. τιθέσθω τιθέσθωσαν

Aoristus Indicativi Activi

Aoristus Indicativi Medii

1.ἔθηκα	ἔθεμεν	1.ἔθέμην	ἔθέμεθα
2.ἔθηκας	ἔθετε	2.ἔθου	ἔθεσθε
3.ἔθηκε(ν)	ἔθεσαν	3.ἔθετο	ἔθεντο

Aoristus Indicativi Passivi

1.ἐτέθην	ἐτίθημεν
2.ἐτέθης	ἐτίθητε

3.ἐτέθη	ἐτίθησαν
---------	----------

Infinitivus Aor. Act.	θεῖναι
Participium Aor. Act.	θείς, θεῖσα, θέν
Infinitivus Aor. Medii.	θέσθαι
Participium Aor. Medii	θέμενος, η, ον
Infinitivus Aor. Passivi	τεθῆναι
Participium Aor. Pass.	θείς, θεῖσα, θέν
Imperativus Act.	2.θέεθι θέεθε 3.θέτω θέτωσαν
Imperativus Medii-Pass.	2.θεσθού θεσθε 3. θέσθω θέσθωσαν

Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ἣ παρεδίδοτο ἔλαβεν ἄρτον. (Κορινθ. Α. 11.23) Ջի եւ ընկալալ ի Տեանէ, գոր եւ ձեզն աւանդեցի, եքէ Տէր Յիսուս ի գիշերին, յորում մատնէր, առ հաց:

παρεκάλουν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ θέατρον. (Κορινθ. 19.31) եւ աղաչէին, մի սալ գանձն ի թէատրոնն: Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου (Γαλι. 10.22)
Ամենայն ինչ տուաւ ինձ ի Հօրէ իմմէ:

οἱ πλείονες ἔθεντο βουλήν ἀναχθῆναι ἐκεῖθεν (Κορινθ. 27.12) բարումք խորհեցան գնալ անտի:

καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ρύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς. (Γαλι. 8.44) եւ նոյնժամայն եկաց բիսուսն արեան նորա:

ὡς ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφείς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ δούε τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν ἐκάστω τὸ ἔργον αὐτοῦ. (Μαρκ.13.34) Որպէս այր մի գնացեալ ի տարաշխարհ՝ թողուցի զտուն իր, եւ սայցէ ծառայից իրոց իշխանութիւն , եւ իրաքանչիր գործ իր:

περιθείς καλὰ μὴ ἐπότιζον αὐτὸν λέγων (Μαρκ.15.36) եւ հարեալ յեղեգան՝ տայր ընկել նմա, եւ աւէ

Դաս 6

Futurum Indicativi Passivi
 Կրավորական ապառնի
 Futurum I

Այս ժամանակը կազմելու համար բայի հիմքին ավելացնում ենք -θη+ ց-
 ածանցները եւ Praesens Indicativi Passivi (Ներկա Կրավորական)-ի
 վերջավորությունները:

Խոնարհենք - λύω- բայը

Sing.			Plur.		
1.	λυθήσομαι	կարձակվեմ	λυθησόμεθα	կարձակվենք	
2.	λυθήση	կարձակվես	λυθήσεσθε	կարձակվեք	
3.	λυθήσεται	կարձակվի	λυθήσονται	կարձակվեն	

Futurum II

Այս ժամանակը կազմելու համար Aoristus Passivi II – ի հիմքին ավելացնում ենք
 -η+ ց- ածանցները եւ Praesens Indicativi Passivi (Ներկա Կրավորական)-ի
 վերջավորությունները:

Խոնարհենք γραφω բայը

Sing.			Plur.		
1.	γραφήσομαι	կգրվեմ	γραφησόμεθα	կգրվենք	
2.	γραφήση	կգրվես	γραφήσεσθε	կգրվեք	
3.	γραφήσεται	կգրվի	γραφήσονται	կգրվեն	

Praesens	Aorist.Pass.	Fut. Pass.	
ἄγω	ἤχθην	ἀχθήσομαι	առաջնորդել
ἄγγέλω	ηγγέλην	ἀγγελήσομαι	ավետել
ἀγιάζω	ἡγιάσθην	ἀγιασθήσομαι	սրբանալ
αἶρω	ἤρθην	ἀρθήσομαι	բարձրացնել, ոչնչացնել
Ἄκούω	ἤκούσθην	ἀκουσθήσομαι	լսել
ἀνοίγω	ἠνοίχθην	ἐνοιχθήσομαι	բացել
-βαίνω			
Βάλλω	έβλήθην	βληθήσομαι	նետել
γίνομαι	έγενήθην	γενηθήσομαι	լինել, դառնալ
γινώσκω	έγνώσθην	γνωσθήσομαι	ճանաչել, իմանալ
Γράφω	έγράφην	γραφθήσομαι	գրել
δέχομαι	-εδέχθην		ընդունել
Διώκω	έδιώχθην	διώχθήσομαι	
διδάσκω	έδιδάχθην	διδαχθήσομαι	ուսուցանել
δουλόω	έδουλώθην		ծառայել
έγείρω	ἡγέρθην	έγερθήσομαι	բարձրացնել կառուցել, արթնացնել, հարուրթուն տալ
εύρίσκω	εύρέθην	εύρεθήσομαι	փնտրել
Θέλω			ցանկանալ
-θνήσκω			վախճանվել
καλέω	έκλήθην	κληθήσομαι	կանչել, կոչել
κηρύσσω	έκηρύχθην	κηρυχθήσομαι	հայտարարել, քարոզել
Κράζω			բղավել
κρίνω	έκρίθην	κριθήσομαι	դատել
κρύπτω	έκρύβην	κρυβήσομαι	թաքցնել
λαμβάνω	έλήμφθην	λημφθήσομαι	վերցնել, ընկալել, ընդունել
πάσχω			
Πείθω	έπείσθην	πεισθήσομαι	համոզել
Πέμπω	έπέμφθην	πεμφθήσομαι	ուղարկել
Πίνω	-επόθην	ποθήσομαι	ըմպել
πίπτω			ընկնել, խոնարհվել.

πιστεύω	ἐπιστεύθην	πιστευθήσομαι	hawhawaw
σπείρω	ἐσπάρην	σπαρήσομαι	uwuw
-στέλλω	-εστάλην	-σταλησομαι	uwuwuwuw
στρέφω	ἐστράφην	στραφήσομαι	uwuwuw
Σώζω	ἐσώθην	σωθήσομαι	uwuwuw
ἔρχομαι			uw
Ἔσθίω	ἠδέσθην	ἔδομαι, φάγομαι	uwuw
ἔχω			uwuwuw
Λέγω	ἔρρήθην, ἔρρεθην (ἐλεχθην)	λεχθήσομαι	uwuwuw, uwuw
Λείπω	ἔλιπον	-λειφθήσομαι	
ὁράω	ὠφθην	ὀφθήσομαι	uwuwuw
φαίνω	ἐφάνην	φανήσομαι	uwuwuwuwuwuw, uwuwuwuw, uwuwuwuw
φαίνομαι			
Φέρω	ἠνέχθην	ἐνεχθήσομαι	uwuwuwuw, uwuwuw
Τίθημι	ἔτέθην		uwuwuw, uwuwuwuwuwuw
δίδωμι	ἔδότην		uwuw
ἵστημι	ἑστάθην		uwuwuwuw, uwuwuwuwuwuwuw, uwuwuwuwuwuwuw
ἀφίημι	ἀφέθην		uwuwuwuwuw
ἀπόλλυμι			uwuwuwuwuwuwuw, uwuwuwuwuwuwuw

1. Ἦχθη δε ὁ Ἰησοῦς ὑπο τοῦ πνεύματος εἰς τὰ ὄρη πειρασθῆναι ὑπο τοῦ διαβόλου. 2. τὸ οὖν ὄνομα μοῦ κηρυχθήσεται ἐν πασιν τοῖς ἔθνεσιν. 3. ποιήσω γὰρ τὰ ῥήματα μοῦ ἀκουσθῆναι τοῖς ὠσιν αὐτῶν. 4. Καὶ ὁ λογος σαρεῖ ἐγενετο καὶ ἐσκηνωσεν ἐν ἡμῖν καὶ ἐθεασαμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ. 5. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος. καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω. 6. Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καφαρναοῦμ αὐτὸς καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας. 7. Τοῦτο δὲ πάλιν δεύτερον σεμεῖον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν. 8. Καὶ ἐποίησεν δωδεκα οὖς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν ἵνα ὠσιν μετ' αὐτοῦ καὶ ἵνα ἀποστέλλη αὐτοὺς κηρύσσειν. 9. Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θαλάσσαν. 10. Καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἄκανθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ συνέπιξαν (συμπνίγω Mk4.7) αὐτό, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκεν. 11. Ἀκουσας δε ὁ Ἡρωδης ἔλεγεν, Ὁν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, οὗτος ἐγέρθη. 12. καὶ ἠνεγκεν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πῖνακι καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασιῷ, καὶ τὸ κορασιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς. 13. Καὶ ἐπηρωτησεν αὐτοὺς, Τί ζητεῖτε πρὸς αὐτούς; 14. Καὶ ἀπεκριθη αὐτῷ εἰς ἐκ τοῦ ὄχλου, Διδασκάλε, ἠνεγκα τὸν υἱὸν μου πρὸς σε.

Participium Praesentis Activi
Ներկա ժամանակի ներգործական դերբայ

Այս դերբայը կազմելու համար բայի ներկայի հիմքին ավելացնում ենք հետևյալ վերջավորությունները՝ *ων* (m.), *ουσα* (f.), *ον* (neut.) – **λύων, λύουσα, λύον** - **արձակող, արձակելով**: Ներկա ժամանակի արական եւ չեզոք սեռի դերբայները հոլովվում են Երրորդ հոլովման –*οντ* - հիմքում ունեցող գայականների պէս, ինչպէս, օրինակ *γέρων, γέροντος* – **ծերունի**

Ներկա ժամանակի իգական սեռի դերբայները հոլովվում են Առաջին հոլովման *α-impurum* ունեցող գոյականների պէս, ինչպէս, օրինակ *μοῦσα- μούσης*

Sing.	արական	չեզոք	իգական
N.	λύων	λύον	λύουσα
G.	λύοντος	λύοντος	λυούσης
D.	λύοντι	λύοντι	λυούση
A.	λύοντα	λύον	λύουσαν
Plur.			
N.	λύοντες	λύοντα	λύουσαι
G.	λυόντων	λυόντων	λυουσῶν
D.	λύουσι	λύουσι	λυούσαις
A.	λύοντας	λύοντα	λυούσας

⁴ ἐγένετο Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν Մարկոս 1.4 եւ եղել՝ զի Յովհաննէս *ύληρητη* յանապատի, եւ *քարητη* նկրտութիւն ապաշխարութեան ի թողութիւն նեղաց:

καὶ εὐθὺς ἀναβαίνων ἐκ τοῦ ὕδατος εἶδεν σχιζομένους τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸ πνεῦμα ὡς περιστερὰν καταβαῖνον εἰς αὐτόν

Մարկոս 1.10 եւ նոյնժամայն *ընդ վերանալ* ի ջրոցն, ետես *ցելեալ գերկհնս*, եւ զհոգին Աստուծոյ իրրել զաղաւնի՝ զի իջանէր ի վերայ նորա:

τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιοῦντα τὸν ἄσεβῆ λογίζεται ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς δικαιοσύνην

Հովհ.4.5 Իսկ այնձ *որ ոչ*

καὶ ἔρχονται *φέροντες* πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν *αίρόμενον* ὑπὸ
 τεσσάρων Ὑαρβ. 2.3 *εἰ αὐτὸν ὡς ἄνθρωπον ἀνηγαγὼν οὐδὲν ἔλεος ἔδειξεν*
 ζρηγ:

καὶ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἡμέρας πειραζόμενος ὑπὸ
 τοῦ Σατανᾶ καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων καὶ οἱ ἄγγελοι διεκόνουσιν
 αὐτῷ Ὑαρβ.1. 13 *εἰ ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι ὡς ἄνθρωπος ἠήρησεν ὡς ἄνθρωπος*
 εἰ ἐν τῇ ἀλαθείᾳ, εἰ ἐν τῇ ἀληθείᾳ ὡς ἄνθρωπος:

φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν Ὑαρβ.1. 22 *ὡς ἄνθρωπος ὡς
 ἄνθρωπος ὡς ἄνθρωπος*

Particirium Aoristi Activi
 Aoristus I, II
 Aorist – *ի ներգործական դերբայ*

Aorist-ի դերբայները կազմվում են առանց -ε- ածականի:
 Առաջին Aorist-ի դերբայը կազմելու համար ներկայի հիմքին ավելացնում ենք
 հետևյալ վերջավորությունները՝
σας(m), σαςα(f), σαν(neutr.)
 Ներկա ժամանակի դերբայների պես Aorist-I- ի արական եւ չեզոք սեռի
 դերբայները հոլովվում են Երրորդ հոլովման գոյականների պես, իգական սեռի
 դերբայները հոլովվում են Առաջին հոլովման գոյականների պես:

N.V.	λύσας	λύσαν	λύσασα
G.	λύσαντος	λύσαντος	λύσασης
D.	λύσαντι	λύσαντι	λύσαση
A.	λύσαντα	λύσαν	λύσασαν

N.V.	λύσαντες	λύσαντα	λύσασαι
G.	λύσάντων	λύσάντων	λύσασων
D.	λύσαντας	λύσαντας	λύσασαις
A.	λύσαντας	λύσαντα	λύσασας

Երկրորդ Aorist-ի դերբայը կազմելու համար Երկրորդ Aorist-ի հիմքին
 ավելացնում ենք հետևյալ վերջավորությունները
ων(m), ουσα(f), ουν(neut.) – λειπω – λιπών, λιποῦσα, λιπόν
 Aorist-I- ի դերբայների պես Aorist-II- ի արական եւ չեզոք սեռի դերբայները
 հոլովվում են Երրորդ հոլովման գոյականների պես, իգական սեռի դերբայները
 հոլովվում են Առաջին հոլովման գոյականների պես:

ψαռωληρηβηγίν` λυάν γηηαγών. απλ γανήραγών ή βουρηηουρηου ήρηεαυγ, ει βυαυληρηβγών ανόυουηεαυήρ υήρηουρ όηγυ.

Particirium Aoristi Medii

Aoristus I, II

Aorist-ή βεηρη ηεηρηαυ

βεηρη Aorist-I-ή ηεηρηαυήρηρη λυαυήηρη ηαυήρη Aorist I-ή (αυαυήγ - ε αδωλγανή) ήρηβήν αυήηαυγύουυ ένυ ήεηηεηαυ υήρηαυηρηουήρηυήρηρη σαμενός(m.), σαμενη(f.), σαμενον(neut.)

λυσαμενός, λυσαμενη, λουσαμενον

βεηρη Aorist-II-ή ηεηρηαυήρηρη λυαυήηρη ηαυήρη Aorist II-ή (αυαυήγ - ε αδωλγανή) ήρηβήν αυήηαυγύουυ ένυ ήεηηεηαυ υήρηαυηρηουήρηυήρηρη ομενός (m.), ομενη (f.), ομενον (neut.)

λιπόμενός(m.), λιπομένη (f.), λιπόμενον(neut.)

Αυαυήν ει βρηρηρη Aorist-ή βεηρη ηεηρηαυήρηρη ήρηυήηρηυήν ει Αυαυήν ει βρηρηρη ήρηυήηρηυήν αδωλγανήρηρη υήηυ.

N.V.	λυσάμενος	λυσάμενον	λυσαμένη
G.	λυσαμένου	λυσαμένου	λυσαμένης
D.	λυσαμένω	λυσαμένω	λυσαμένη
A.	λυσάμενον	λυσάμενον	λυσαμένην
N.V.	λυσάμενοι	λυσάμενα	λυσάμεναι
G.	λυσαμένων	λυσαμένων	λυσαμένων
D.	λυσαμένοις	λυσαμένοις	λυσαμέναις
A.	λυσαμένους	λυσάμενα	λυσαμένας

N.V.	λιπόμενος	λιπόμενον	λιπομένη
G.	λιπομένου	λιπομένου	λιπομένης
D.	λιπομένω	λιπομένω	λιπομένη
A.	λιπόμενον	λιπόμενον	λιπομένην
N.V.	λιπόμενοι	λιπόμενα	λιπόμεναι
G.	λιπομένων	λιπομένων	λιπομένων
D.	λιπομένοις	λιπομένοις	λιπομέναις
A.	λιπομένους	λιπόμενα	λιπομένας

Դաս 12

Infinitivus
Անորոշ դերբայ

Հին հունարենում անորոշ դերբայն ունի ժամանակ եւ սեռ: Հին հունարենում անորոշ դերբայներն ունեն հետեւյալ ժամանակներ՝ Prasens, Aoristus (I,II) Perfectum, Futurum: Նոր Կտակարանում հիմնականում օգտագործվում են Prasens –ի եւ Aorist-ի անորոշ դերբայները:
Անորոշ դերբայները կազմելու համար բայի հիմքին ավելացնում ենք հետեւյալ վերջավորությունները՝

Praesentis	Act.	ειν	λύειν	արձակել
	Med.-Pass	εσθαι	λύεσθαι	արձակվել
Aoristi I	Act.	(σ)αι	λύσαι	
	Med.	(σ)ασθαι	λύσασθαι	վերցնել
	Pass.	θηναι	λυθῆναι	վերցվել,
Aoristi II	Act.	ειν	λαβεῖν	ընկալվել
	Med.	εσθαι	λαβέσθαι	
	Pass.	ηναι	λαβῆναι	

Ա. Praesens-ի եւ Aoristi-ի (Ներկա եւ Անցյալ կատարյալ) ժամանակների դերբայները գրեթե չեն տարբերվում իրարից ժամանակի առումով: Նրանց տարբերությունը գործողության տեւողությանն է վերաբերում: Ռուսերեն այն համապատասխանում է *совершенный и несовершенный вид*- ին՝

λυειν - *развязывать*

λυσαι - *развязать*

Բ. Aoristi-ի անորոշ դերբայները չունեն -ε- աճական

Գ. Aorist II Act. –ի շեշտը դրվում է միշտ վերջին վանկի վրա եւ այն միշտ երկար է՝ *λαβεῖν*

Դ. Անորոշ դերբայների ժխտական մասնիկը միշտ – *μη* է

Ե. Հին հունարենի անորոշ դերբայները հոլովվում են, սակայն ի տարբերություն հայերենի անորոշ դերբայների, հունարենում հոլովվում է ոչ թե դերբայն ինքը, այլ նրա հոդը: Անորոշ դերբայն ունի միայն չեզոք սեռի հոդ՝

γραφείν	գրել
N.A. τὸ γραφεῖν	գրելը
G. τοῦ γραφεῖν	գրելու
D. τῷ γραφεῖν	գրելով

1. Թարգմանեք հայերեն՝
2. οὐκ ἤλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλούς. 2. ὁ δὲ ἤρξατο διαφημίζειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι τὸν Ἰησοῦν δυνασθαι φανερώς εἰς πολιν εἰσελθεῖν.
3. ἐν δε τῷ ὑποστρεφειν τὸν Ἰησοῦν ἀπεδειξατο αὐτὸν ὁ ὄχλος.

Դաս 13

Conjunctivus

Պայմանական եղանակ

Պայմանական եղանակ ունեն միայն Praesens եւ Aorist ժամանակները: Praesens-ի Պայմանական եղանակը կազմելու համար Praesens-ի հիմքին ավելացնում ենք Praesens-ի վերջավորությունները, որոնց ձայնավորները , սակայն, փոխվում են հետեւյալ կերպ՝

ο - ω

ε - η

ει - η

ου - ω

Praesens Conjunctivi Activi

Sing.		Plur.	
1.	λύω - կարձակեի	1.	λύωμεν- կարձակեինք
2.	λύης- կարձակեիր	2.	λύητε- կարձակեիք
3.	λύη - կարձակեր	3.	λύσι(ν)- կարձակեին

Praesens Conjunctivi Medii-Passivi

Sing.		Plur.	
1.	λύομαι- կարձակվեի	1.	λύομεθα- կարձակվեինք
2.	λύη - կարձակվեիր	2.	λύσηθε- կարձակվեիք
3.	λύηται - կարձակվեր	3.	λύονται- կարձակվեին

Aoristus Conjunctivi- ի կազմությունը

ա. Aorist Conjunctiv-ին կազմվում է առանց –ε- աճականի

բ. Aorist I Conjunctiv- ին կազմվում է նրան բնորոշ –σ- աճանցին ավելացնելով Praesens Conjunctivii վերջավորությունները

գ. Aorist II Conjunctiv- ին կազմվում է Aorist II—ի հիմքին ավելացնելով Praesens Conjunctivii վերջավորությունները

դ. Aorist Conjunctivi Passivi-ն կազմվում է Aorist - ի հիմքին ավելացնելով -θη- աճանցը եւ Conjunctivus Praesentis Activi-ի վերջավորությունները

Conjunctivus Aoristi I Activi

Conjunctivus Aoristi I Medii

Sing.		Plur.		Sing.		Plur.	
1.	λύσω	λύσωμεν	1.	λύσωμαι	λυσώμεθα		
2.	λύσης	λύσητε	2.	λύση	λύσηθε		
3.	λύση	λύσι(ν)	3.	λύσηται	λύσονται		

Conjunctivus Aoristi I Passivi

1.	λυθῶ	1.	λυθῶμεν
2.	λυθῆς	2.	λυθῆτε
3.	λυθῆ	3.	λυθῶσι(ν)

Conjunctivus Aoristi II Activi

Conjunctivus Aoristi II Medii

Sing.		Plur.		Sing.		Plur.	
1.	λάβω	λάβωμεν	λάβωμαι	λάβωμεθα			
2.	λάβης	λάβητε	λάβη	λάβησθε			
3.	λάβη	λάβωσι(ν)	λάβηται	λάβωνται			

Conjunctivus Aoristi II Passivi

λαμβάνω- ἐλέμφθην -

Sing.		Plur.	
1.	λεμφθῶ	λεμφθῶμεν	
2.	λεμφθῆς	λεμφθῆτε	
3.	λεμφθῆ	λεμφθῶσι(ν)	

Լինել բայի խոնարհումը Conjunctivus-ում

Sing.		Plur.	
1.	ῶ	ῶεν	
2.	ῆς	ῆε	
3.	ῆ	ῶσι(ν)	

Conjunctivus-ը օգտագործվում է երկրորդական նախադասություններում – *ίνα, ὅταν, ἄν, ἔάν* կապերից հետո՝

Կորնթ.Ս.10 *παρκακῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελφοί διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε* πάντες καὶ *μὴ ᾗ* ἐν ὑμῖν *σχίσματα*- Աղաչել զձեզ եղբայր անուամբն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի. զի *զնոյն բան ունիցիք* ամենեքեան, եւ *մի՛ հցեն* ի ձեզ հերձուածք.

Conjunctivus-ով նախադասություններում օգտագործվում է *μὴ* ժխտականը
Կորնթ.Բ.5 *ίνα ἡ πίστις ὑμῶν μὴ ᾗ* ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων- *զի հաւատք ձեր մի՛ հցեն* իմաստութեամբ մարդկան.

Կորնթ.Դ.3 *ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ* - Այլ ինձ եւ այս անարգանք են, եթէ ի ձեզ դատեցայց.

Υπρρηύρ.Γ.5 *έως άν έλθθ* ό κύριος- *υήύετι τέτευγε* Στε

Υπρρηύρ.Γ.4 *όταν γάρ λέγη* τις - *θρηθωύ αυένη* ή άέύε

Υπρρηύρ.Γ.15 *έάν γάρ μυρίους παιδαγωγούς έχητε* έν Χριστώ - *θτεψητε τε*
ρετε ηαυυτηαυαυαυ *νιύηγ/η* ή *Ρρηυυηυ*

N.	ἄφρων(m. f.)	ἄφρον (n.)	ἄφρονες	ἄφρονα
G.	ἄφρονος	ἄφρονος	ἄφρόνων	ἄφρόνων
D.	ἄφροσι	ἄφροσι	ἄφροσι(ν)	ἄφροσι(ν)
A.	ἄφρονα	ἄφρον	ἄφρονας	ἄφρονα

Singularis

Pluralis

N.	ἄρσην(m. f.)	ἄρσεν(m. f.)	ἄρσενες	ἄρσена
G.	ἄρσενος	ἄρσενος	ἄρσένων	ἄρσένων
D.	ἄρσει	ἄρσει	ἄρσει(ν)	ἄρσει(ν)
A.	ἄρσена	ἄρσεν	ἄρσενας	ἄρσена

Singularis

Pluralis

N.	ἀληθής	ἀληθές	ἀληθεῖς	ἀληθῆ
G.	ἀληθοῦς	ἀληθοῦς	ἀληθῶν	ἀληθῶν
D.	ἀληθεῖ	ἀληθεῖ	ἀληθέσι	ἀληθέσι
A.	ἀληθῆ	ἀληθές	ἀληθεῖς	ἀληθῆ
V.	ἀληθές	ἀληθές	ἀληθεῖς	ἀληθῆ

ἀληθής, ες – αἰσθητῶν καὶ ἐν ἡλικίᾳ ἡγεμονικῶν αἰσθητῶν
ἀσθενής, ες- ἡλικία, ἡλικία, ἡλικία
ἀκριβής, ες – ἡλικία, ἡλικία, ἡλικία
εὐγενής, ες- ἡλικία, ἡλικία
θεοσεβής, ες - ἡλικία, ἡλικία
μονογενής, ες – ἡλικία, ἡλικία
συγγενής, ες (dat. pl. συγγενέσι(ν)) ἡλικία, ἡλικία
ὑγιής, ες (acc. sing. ὑγιά)- ἡλικία, ἡλικία
ψευδής, ες- ἡλικία, ἡλικία
πλήρης, ες- ἡλικία (ἡλικία, ἡλικία, ἡλικία καὶ ἡλικία)
εὐκλής, ες - ἡλικία
εὐκλήτης, ες – ἡλικία, ἡλικία

δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλεν (Μαρκ. 1.34) ἐν ἡλικίᾳ
μετὰ δὲ πολὺν χρόνον (Μαρκ. 25.19) ἡλικία
καὶ συνήχθησαν πολλοὶ (Μαρκ. 2.2) ἐν ἡλικίᾳ
οὗτος φέρει καρπὸν πολὺν (Ζηκ. 15.5) ἡλικία
ἀπὸ παντὸς ἔθνους (Φρδρ. 2.5) ἡλικία
ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας (Φρδρ. 8.1) ἐν ἡλικίᾳ
ἡλικία
ἄνδρα πλήρης πίστεως (Φρδρ. 6.5) ἡλικία

Ածականի համեմատական աստիճանները

Հռոնարենում ածականներն ունեն համեմատության երեք աստիճան՝ դրական, համեմատական եւ գերադրական: Ըստ այդմ ածականները բաժանվում են երկու խմբի: Առաջին խմբի ածականները համեմատական աստիճանում ունեն *τερος, α, ον* վերջավորությունները, գերադրական աստիճանում՝ *τατος, α, ον* վերջավորությունները եւ հոլովվում են առաջին եւ երկրորդ հոլովման գոյականների պես: Երկրորդ խմբի ածականները համեմատական աստիճանում ունեն *ων(α, f.), ιον (α.)* վերջավորությունը, իսկ գերադրական աստիճանում *ιστος, η, ον* վերջավորությունը եւ հոլովվում են առաջին, երկրորդ եւ երրորդ հոլովման (*ων, ιον*) գոյականների պես: *ος* -վերջավորություն ունեցող ածականների *-ο-* ձայնավորը համեմատական եւ գերադրական աստիճաններում վերածվում է *-ω-* ի, եթե նրան նախորդում է կարճ ձայնավոր:

Դրական աստ.	Համեմատական աստ.	Գերադրական աստ.
<i>δίκαιος, α, ον</i> արդար	<i>δικαιότερος, α, ον</i> ավելի արդար	<i>δικαιότατος, η, ον</i> ամենարդար
<i>καλός, η, ον</i> գեղեցիկ	<i>καλλίων, ον</i> ավելի գեղեցիկ	<i>κάλλιστος, η, ον</i> ամենագեղեցիկ
<i>σοφός, η, ον</i>	<i>σοφώτερος, α, ον</i>	<i>σοφώτατος, η, ον</i>

Մի շարք ածականներ համեմատության աստիճաններ են կազմում այլ արմատներից:

Դրական աստ.	Համեմատական աստ.	Գերադրական աստ.
<i>ἀγαθός, η, ον</i> լավ, արժանապատիվ, ազնիվ, գորեղ, քաջ	<i>ἀμείνων, ον, κρείσσων (κρείττων), ον, βελτίων, ον</i> (ավելի) լավ, արժանապատիվ, ազնիվ, գորեղ, քաջ	<i>ἄριστος, η, ον</i> <i>κράτιστος, βέλτιστος</i> (ամենա)արժանապատիվ, փառավոր, գորեղ, ազնիվ
<i>κακός</i> վատ, անպիտան	<i>κακίων, ἥσσω(ἥττων), χείρων, ον</i> ավելի վատ, անպիտան	<i>κάκιστος, η, ον</i> <i>χείριστος,</i> ամենավատ
<i>μέγας</i> մեծ, հսկա	<i>μείζων, ον</i> ավելի մեծ	<i>μέγιστος, η, ον</i> ամենամեծ
<i>μικρός</i> փոքր, աննշան	<i>μικρότερος, α, ον, ἐλάττ(σσω)ων, ον, ἥττων, ον</i>	<i>μικρότατος, η, ον, ἐλάχιστος, η, ον</i>
<i>ὀλίγος, η, ον</i>	<i>μείων, ον, ἐλάττων, ον, ὀλιγώτερος</i>	<i>ὀλιγιστος, η, ον, ἐλάχιστος, η, ον</i>

Համեմատվող գոյականը կամ դերանունը դրվում է սեռական հոլովով *μείζων αὐτοῦ* - նրանից մեծը:

Ζωαίτινίωιρηθωίη ηωίωιρ ηωιρη η οαηωαηηρδύηη ηωίηη -ή-ρωίη- υωωίηηηρ:
μεγίστος ἔστιν ἢ ἀδελφός αὐτοῦ - ζωηη ωψηηη υέδ η, ρωίη ηρ ηηρωηηρ: Ζηηηη ηωίηη
μᾶλλον, -ωψηηη, μάλιστα - ωωίηηη :

Υωηρ. 10.15 ¹⁵ ἀμηπν λέγω ὑμιπν ἀνεκτότερον ἔσται γηπ Σοδόμων καιπ
Γομόρρων ἐν ἡμέρα κρίσεωσ ἡπ τηπ πόλει ἐκείνη

Υωηρ. 27.64. ⁶⁴ κέλευσον ούπν ἀσφαλισθηπναι τὸν τάφον ἕωσ τηπσ τρίτησ ἡμέρασ
μήποτε ἐλθόντεσ οἱ μαθηταιπ αὐτουπ κλέψωσιν αὐτὸν καιπ εἴπωσιν τωπ λαωπ
ἡγέρθη ἀπὸ τωπν νεκρωπν καιπ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χεῖρων τηπσ πρώτησ

Υωηρ.2.6 καιπ σύ Βηθλέεμ γηπ Ἰούδα οὐδαμωπσ ἐλαχίστη εἶπ ἐν τοιπσ ἡγεμόσιν
Ἰούδα

Υη. 9.42 καιπ ὅπσ ἀπν σκανδαλίση ἕνα τωπν μικρωπν τούτων τωπν πιστευόντων εἰς
ἐμέ καλόν ἔστιν αὐτωπ μαπλλον εἰ περῖκειται μύλοσ ὄνικὸσ περῖ τὸν τράχηλον
αὐτουπ καιπ βέβληται εἰς τηπν θάλασσαν

Υη.12.31 δευτέρα αὐτη ἀγαπήσεισ τὸν πλησίον σου ὡσ σεαυτὸν μεῖζων τούτων ἄλλη
ἐντοληπ οὐκ ἔστιν

Υη. 7.36 καιπ διεστείλατο αὐτοιπσ ἵνα μηδενιπ λέγωσιν ὅσον δεπ αὐτοιπσ διεστέλλετο,
αὐτοιπ μαπλλον περισσότερον ἐκήρυσσον

Υη. 16.8 καιπ ἐπήνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τηπσ ἀδικίας ὅτι φρονίμωσ ἐποίησεν ὅτι
οἱ υἱοιπ τουπ αἰώπνοσ τούτου φρονιμώτεροι ὑπεπρ τουπσ υἱουπσ τουπ φωτὸσ εἰς
τηπν γενεαπν τηπν ἐαυτωπν εἰσιν

Ξη. 3.19 αὐτη δέ ἔστιν ἡ κρίσισ ὅτι τὸ φωπσ ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον καιπ ἡγάπησαν οἱ
ἄνθρωποι μαπλλον τὸ σκότοσ ἡπ τὸ φωπσ

Perfectum
Վաղակատար ներկա

Այս ժամանակը արտահայտում է անցյալում կատարված գործողություն, որի արդյունքը տեսում է մինչև ներկա ժամանակը:

Perfectum I Activi

Այս ժամանակի հիմնական հատկանիշն է արմատի (արմատի առաջին բաղաձայն + ε) կրկնությունը, որին ավելանում է - κ- ածանցը եւ համապատասխան վերջավորությունները:

արմատի կրկնություն + κ + վերջավորություններ՝

1.	α	αμεν
2.	ας	ατε
3.	ε	ασι(ν)

Խոնարհենք -λω- բայը Perfectum I Activi ժամանակում

1.	λέλυκα	արձակել եմ	λελύκαμεν	արձակել ենք
2.	λέλυκας	արձակել ես	λελύκατε	արձակել եք
3.	λέλυκε(ν)	արձակել է	λελύκασι(ν)	արձակել են

Ա. Չայնավորով վերջացող բայերի ձայնավորը κ-ածանցից առաջ երկարում է՝
μαρτυρέω - μεμαρτύρηκα, δηλόω - δεδήλωκα- ցույց տալ, բացահայտել, τιμάω-
τετίμηκα- հարգել:

Բ. Չայնավորով կամ երկհնչյունով սկսվող բայերում արմատի կրկնության
փոխարեն երկարում է երկհնչյունի առաջին ձայնավորը, իսկ - i-ն դառնում է
subscriptum՝ αἰτέω - ἤτηκα- խնդրել, պահանջել:

Գ. δ, τ, θ, ζ բաղաձայները - κ- ածանցից առաջ սղվում են՝ ἐλπίζω- ἤλπικα

Ե. Երկու կամ ավելի բաղաձայնով, ինչպես նաև ζ, φ, ξ- բաղաձայնով սկսվող
բայերում արմատի կրկնությանը փոխարինում է -ε-աձականը
γινώσκω - ἔγνωκα, ζητέω- ἐζήτηκα - փնտրել, հարցնել:

Զ. բաղաձայնով սկսվող բայերը արմատի կրկնության պարագայում փոխվում են
հետևյալ կերպ՝

φ- π, θ -τ, χ- κ , φιλέω- πεφίλεκα.

Բացառություն է կազմում γράφω- բայը՝ γράφω- γέγραφα:

Perfectum I-ի դերբայը կազմելու համար արմատի կրկնությանը ավելացնում ենք հետևյալ վերջավորությունները՝

κως (m.), κυια(f.), κος(n.): Participium Perf. Activi - λευκώς (m.), λευκυῖα (f.), λευκός.

Արական եւ չեզոք սեռի դերբայները հորվվում են 3-րդ հորվման գոյականների պես, արσղին հորվման դերբայները հորվվում են 1-ն հորվման իգական սեռի գոյականների պես:

Singularis

Partic. Perf. Act.

N.	λευκώς	λευκυῖα	λευκός
G.	λευκότος	λευκυίας	λευκότος
D.	λευκότι	λευκυία	λευκότι
A.	λευκότα	λευκυίαν	λευκός

Pluralis

N.	λευκότες	λευκυῖαι	λευκότα
G.	λευκότων	λευκυῶν	λευκότων
D.	λευκόσι(ν)	λευκυίαις	λευκόσι(ν)
A.	λευκότας	λευκυίας	λευκότα

Infinitivus λευκέναι

Perfectum II Activi

Perfectum II-ը կազմվում է արսղնց -κ-արսղնցի: Այս խմբին պատկանող որոշ բայերի հիմքը փոխվում է, օրինակ՝

ἄγω	ἤχα	արսղնրդել
ἀκούω	ἀκήκοα	լսել
βάλλω	βέβληκα	նետել
γράφω	γέγραφα	գրել
διώκω	δεδίωχα	հետապնդել
έρχομαι	έληλυθα	գալ
καλέω	κέκληκα	կանչել
κράζω	κέκραγα	բղավել

κρίνω	κέκρικα	դատել
λαμβάνω	έλληφα	վերցնել
λείπω	λέλοιπα	թողնել
πάσχω	πέποιθα	ստառապել
πείθω	πέποιθα	համոզել
πέμπω	πέπομφα	ուղարկել
πίνω	πέπωκα	ըմպել
δράω	έώρακα	տեսնել
-στέλλω	-εσταλκα	առաքել
φέρω	ένήνοχα	տանել, կրել

Perfectum II-ին պատկանող բայերի ձևերն անհրաժեշտ է հիշել անգիր:
 Perfectum II- ի դերբայները կազմվում են Perfectum I-ի դերբայների պես:
 Infinitivus – γεγραφέναι
 Participium Perf. Act. γεγραφώς(m), γεγραφῦα(f.), γεγραφός(n.).

Perfectum Medii-Passivi

Այս ժամանակը կազմելու համար Perfect -ի հիմքին ավելացնում ենք հետևյալ վերջավորությունները

singularis

pluralis

1.μαι	1. μεθα
2.σαι	2. σθε
3.ται	3. νται

Խոնարհենք -λύω բայը Perfectum Medii-Passivi ժամանակում

1.λέλυμαι	արձակվել եմ	1. λελύμεθα	արձակվել ենք
2.λέλυσαι	արձակվել ես	2. λέλυσθε	արձակվել եք
3.λέλυται	արձակվել է	3. λέλυνται	արձակվել են

Infinitivus λέλυσθαι

Participium λελύμενος, η, ον

Ա. Հիմքում ձայնավոր ունեցող բայերում ձայնավորը վերջավորություններից առաջ երկարում է:

τιμάω - τετίμημαι, δουλῶ - δεδούλωμαι, μαρτυρέω - μεμαρτύρημαι

Բ. Բաղաձայնով վերջացող բայերի վերջավորությունները Perfectum Medii-Passivi ժամանակում փոխվում են հետևյալ կերպ՝

δ, τ, θ	+ μαι	σμαι	πείθω - πεπεισμαι
β, π, φ	+ μαι	μμαι	γράφω - γεγραμμαι
γ, κ, χ	+ μαι	γμαι	διώκω - δεδίωγμαι
δ, τ, θ	+ ται	σται	πείθω - πέπεισται
β, π, φ	+ ται	πται	γράφω - γέγραπται
γ, κ, χ	+ ται	κται	διώκω - δεδίωκται

Imperativus

Հրամայական եղանակ

Հին հունարենում հրամայական եղանակ ունեն միայն Praesens, Aorist եւ Perfect ժամանակները: Perfect-ի ներգործական հրամայականը ՆԿ-ում չի հանդիպում, իսկ կրավորականը հանդիպում է միայն մեկ անգամ՝

(Մկ. 4.39)՝ Σιώπα, *πεφίμωσο* - դադարեա, *ληρηκεω* (πεφίμωσο-ն φιμόω բայի Perfect - ի կրավորական հրամայականն է):

Praesens-ի եւ Aorist -ի հրամայականների միջեւ տարբերությունը գործողության տեւողության մեջ է: Ներկայի հրամայականը ենթադրում է երկարատեւ, կրկնվող գործողություն, իսկ Անցյալ կատարյալ ժամանակի հրամայականը՝ անմիջական գործողություն, հրաման:

Հրամայական եղանակն օգտագործվում է երկրորդ եւ երրորդ դեմքերում: Առաջին դեմքի հրամայականի համար օգտագործվում է պայմանական եղանակը (Conjunctivus):

Imperativus Praesentis Activi

Ներկա ժամանակի հրամայական

(Ներգործաձեւ)

Singularis

Pluralis

2. λύε	αἰνῶμαι	2.	λύετε	αἰνῶμεν
3. λυέτω	(ῥητὴ ἴσα) αἰνῶμαι	3.	λυέτωσαν	(ῥητὴ ἴσα) αἰνῶμεν

1. οὕτως περιπατεῖτω (Ψηλ. 7.17.) αἰνῶμαι *qúawgʻ*:

2. ὃ θέλει ποιεῖτω, οὐχ ἁμαρτάνει, γαμείτωσαν * (Ψηλ. 7.36) αἰνῶμαι
αἰνῶμαι, ἢ ἄλλωθεν, αἰνῶμαι: (αἰνῶμαι) *

Imperativus Praesentis Passivi
Ἑνὴν ἀντιπροσώπων ἡρωσώπων
(Ἑνὴν ἀντιπροσώπων)

Singularis

Pluralis

2. λύου	αἰνῶμαι	2.	λύσθε	αἰνῶμεν
3. λυέσθω	(ῥητὴ ἴσα) αἰνῶμαι	3.	λυέσθωσαν	(ῥητὴ ἴσα) αἰνῶμεν

1. τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν (Ἰβ. 11.3) ἄλλωθεν
αἰνῶμαι αἰνῶμαι ὑπὲρ ἄλλωθεν αἰνῶμαι:

Imperativus Aoristi I Activi
Aoristi I--ἡ ἡρωσώπων
(Ἑνὴν ἀντιπροσώπων)

Singularis

Pluralis

2. λύσον	αἰνῶμαι	2.	λύσατε	αἰνῶμεν
3. λυσάτω	(ῥητὴ ἴσα) αἰνῶμαι	3.	λυσάτωσαν	(ῥητὴ ἴσα) αἰνῶμεν

1. πᾶτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα (Ζηλ. 12.28) αἰνῶμαι, *ψηλ. αἰνῶμαι qúawmí pn*:

2. γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος (Ζηλ. 2.7) *ἄλλωθεν* αἰνῶμαι αἰνῶμαι:

Imperativus Aoristi I Medii
Aoristi I--ἡ ἡρωσώπων
(Ἑνὴν ἀντιπροσώπων)

Singularis

Pluralis

2. λύσαι	αἰνῶμαι	2.	λύσασθε	αἰνῶμεν
3. λυσάσθω	(ῥητὴ ἴσα) αἰνῶμαι	3.	λυσάσθωσαν	(ῥητὴ ἴσα) αἰνῶμεν

1. καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν Στέφανον ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα, Κύριε Ἰησοῦ
δέξαι τὸ πνεῦμά μου. (Ἐφ. 7.59) αἰνῶμαι αἰνῶμαι αἰνῶμαι, ἢ ἄλλωθεν
αἰνῶμαι, ἢ ἄλλωθεν, αἰνῶμαι αἰνῶμαι:

Imperativus Aoristi I Passivi

Aoristi I-ի հրամայական
(Կրավորական)

Singularis		Pluralis		
2. λύθητι	արձակվիր	2.	λύθητε	արձակվեք
3. λυθήτω	(թող նա)արձակվի	3.	λυθήτωσαν	(թող նրանք) արձակվեն

1. Ἐκριζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσῃ (Ղկ.17.6) իլե՛աց եւ անկե՛աց ի ծովու:

N.B Aorist-ի հրամայականը կազմվում է առանց —ε ածականի: Aorist I —ի կրավորականի - τι վերջավորությունը եզակի 2-րդ դեմքում օգտագործվում է Aorist I —ի կրավորականի բուն՝ -θι վերջավորության փոխարեն՝ կրկնությունից խուսափելու համար, այն է՝
λύθητι - λύθηθι-ի փոխարեն:

Imperativus Aoristi II Activi
Aoristi II-ի հրամայական
(Ներգործաձեւ)

Singularis		Pluralis		
2. λίπε	թող	2.	λίπετε	թողեք
3. λιπέτω	(թող նա) թողնի	3.	λιπέτωσαν	(թող նրանք) թողնեն

1. ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου (Մատթ.6.10) Եկեցէ՛ արքայութիւն քոյ:

N.B. Aorist II-ի հրամայականի վերջավորությունները նույնն են ինչ Praesens-ինը եւ ավելացվում են Aorist II -ի հիմքին:

Imperativus Aoristi II Medii
Aoristi II-ի հրամայական
(Չեզոք)

Singularis		Pluralis		
2. λίπου	թողնվիր	2.	λίπεσθε	թողնվեք
3. λιπέσθω	(թող նա) թողնվի	3.	λιπέσθωσαν	(թող նրանք) թողնվեն

1. μὴ γίνεσθε ὡς οἱ ὑποκριταὶ (Մատթ.6.16) մի՛ լինիք իբրեւ զկեղծավորսն:

Imperativus Aoristi II Passivi
Aoristi II--ի հրամայական
(Ներգործաձեւ)

Singularis		Pluralis	
2. λίπηθι	թողնվիր	2. λίπητε	թողնվեք
3. λιπήτω	(թող նա) թողնվի	3. λιπήτωσαν	(թող նրանք) թողնվեն

N.B. Այն բայերը, որոնք Aorist II- ի կրավորականում ունեն -θη ածանցը հրամայականի 2-րդ դեմք եզակիում ստանում են --τι եւ ոչ թե -θι վերջավորությունը: Օրինակ՝
βάλλω – ἐβλήθην – βλήθητι
λαμβάνω – ἐλήμφθην – λήμφθητι

είναι -լինել բայի հրամայականը

Singularis		Pluralis	
2. ἴσθι	եղիր	2. ἔσθε	եղեք
3. ἔστω	(թող նա) լինի	3. ἔστωσαν	(թող նրանք) լինեն

βαίνω եւ γινώσκω բայերի Aorist-ի հրամայականը

Singularis		Pluralis	
2.-βήθι (βάθι)	գնա	- βάτε	գնացեք
3. -βάτω	(թող նա) գնա	- βάτωσαν	(թող նրանք) գնան

Singularis		Pluralis	
2.-γνώθι	ճանաչիր	- γνώτε	ճանաչեք
3. -γνώτω	(թող նա) ճանաչի	- γνώτωσαν	(թող նրանք) ճանաչեն

Հրամայականի օգտագործման օրինակներ.

1. λέγει αὐτοῖς, Ἐρχεσθε (Հովհ. 1.39) Ասէ գնա, *Եկայք*:
2. ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, *νεκρούς ἐγείρετε*, λεπρούς καθαρίζετε, δαιμονία ἐκβάλλετε, δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε (Մատթ.10.8) Չհիւանդս բժշկեցէք, զբարոսս *սրբեցէք*, զղեւս *հանէք*, ձրի *սոկէք* եւ *ձրի սոսր*:
3. τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον (Մատթ.6.11) Չհաց վեր հանապազորդ *սոսր* վեգ այսօր:
4. ...βαλέτω λίθον (Հովհ. 8.7) *ընկեցէք* քար:

5. προσέχετε δὲ τὴν δικαιοσύνην ὑμῶν (Ματθ.6.1) Զգոյյ լերուք ողորմութեան ձերում:

6. Ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν, μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου οἶκος ἐμπορίου (Ζηվհ. 2.16) Առէք զայդ աստի եւ մի արնէք զտուն չօր իմոյ զզտուն վաճարի:

7. Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον (Ζηվհ. 2.19) Քանդեցէք զտաճարդ զայդ:

8. Ἐξέλθε ἐκ τῆς γῆς σου (Գրծ. 7.3) Էլ յերկրէ քումմէ:

Imperativus Prohibitionis Արգելական հրամայականը

Արգելական հրամայականը կազմելու համար Ներկա ժամանակում օգտագործվում է արգելական - մի մասնիկը: Aorist-ում - մի արգելական մասնիկը օգտագործվում է միայն պայմանական (Conjunctivus) եղանակում:

μὴ κρίνετε (Ματθ.7.1) Մի՛ դատիրք

μὴ κωλύετε αὐτά (Դուկ.18.16) ոչ տասն սքա

καὶ μὴ εἰσενέγκης ἡμᾶς εἰς πείρασμον (Ματθ.6.13) եւ մի տանիր զմեզ ի փորձութիւն

Դաս 14
 ՄԱՐՄԻ ՄԱՍԵՐ
 Գոյներ

Կենդանիներ

ձ արկոս ի ավոքի	արջ արվէս
ձ էլեփոս, էլեփոնտոս	փիղ
ձ րոկոս	նարարարար
ձ րոկոս	րար
ձ րրոս	ձի
ո կնոն, կնոն	շոն
ոնրոս	կարոն
ոնոս	էշ
ձ ամոնոս	րար
տո րրոնոն	րրար
ձ կոնրոս	րրար
ձ կրոկոնրոն	կրկրկրկր
ձ րոն, րոնոն	արոն
ձ րրոն	վար
ձ րոնոն, սոն	րոն
ձ րոն, րոն	կրվ
ձ րոն	մոն
ձ րոնոն	արնէս
ի օրոն	ոձ
ձ րոն	րոն

Բնրրոն

ձ րոնոն	րէս
ձ րոնոն, ի րոնոն	ոնվ
ձ անոն	րարի
ձ ասրոն	արար
ձ իրոն	արր
ձ օրոն	երկրն
ի րոն	երկր
սելոն	րոն

ή πρωια	առավոտ
ή ήμερα	ցերեկ, օր
ή έσπερα	երեկո
ή νυξ, νυκτος	գիշեր
ό χειμων, χειμονος	ձմեռ
το έαρ, εαρος	գարուն
ή όπωρα	աշուն
ό θερος	ամառ
χθές	երեկ
αύριον	հաջորդ օրը, վաղը, շուտով

ՄԱՐՄԻ ՄԱՍԵՐ

ό γαστήρ	γαστρος	որովայն
τò γόνυ	γόνατος	ծունկ
ό δάκτυλος	-ου	մատ
το ήπαρ	ήπατος	լյարդ
ή θρίξ	τρίχος	մազ
ή κάρδια	-ας	սիրտ
ή κεφαλη	-ης	գլուխ
ή κόμη	-ης	մազ, վարս
τò μέτωπον	-ου	ճակատ
ό όδούς	όδόντος	ստամ
ό δνυξ	δνυχος	եղունգ, ճանկ
τò οὖς	ώτός	ականջ
ό όφθαλμός	-ου	աչք
ή παλάμη	-ης	Ափ, ձեռք

ὁ πνεύμων	πνεύμονος	թոք
ὁ πούς	ποδός	սուք
ἡ ῥίς	ῥινός	քիթ
τὸ στόμα	στόματος	բերան
τὸ σῶμα	σώματος	մարմին
ἡ χεὶρ	χειρός	ձեռք

Գույներ

λευκός, η, ον	սպիտակ
μέλας, μέλαινα, μέλαν	սև
έρυθρός, α, ον	կարմիր
γλαυκός	երկնագույն, փայլուն
πρασινός, η, ον	վառ կանաչ
κυανός, η, ον	կապույտ
ξανθός	ոսկեգույն, խարտյաշ
χλωρός	կանաչ
χρυσός	ոսկեգույն
πορφύρεος	ալ-կարմիր
ὠχρός, η, ον	դեղին

Υετιηάιηίηετ

ή άλωπηξ	աղվես
ό άρκτος	արջ
ό έλεφας, έλεφαντος	փիղ
ό λαγως	նապաստակ
ό λυκος	գայլ
ό ίππος	ծի
ο κύων, κυνός	շուն
αίλουρος	կատու
όνος	էջ
ό άμνος	գառ
τò προβατον	ոչխար
ό καμηλος	ուխտ
ό κροκοδειλος	կռկորդիլոս
ό λεων, λεοντος	առյուծ
ό τιγρις	վագր
ό χοιρος, συς	խոզ
ό βους, βοος	կով
ό μυσ	մուկ
ό μυοξος	առնետ
ή όφισ	օձ
ό ταυρος	ցուլ

Բնութիւն

ό ποταμος	գետ
ό ποντος, ή θαλασσα	ծով
ό άνεμος	քամի
ό άστηρ	աստղ
ό ήλιος	արեւ
ό ούρανος	երկինք
ή γεα	երկիր
σεληνη	լուսին
ή πρωια	առավոտ
ή ήμερα	ցերեկ, օր
ή έσπερα	երեկո
ή νυξ, νυκτος	գիշեր

ὀχειμων, χειμονος	δῖπῆ
το ἔαρ, εαρος	qարուի
ἡ ὄπωρα	աշուն
ὁ θερος	ամառ
χθές	երեկ
αὔριον	հաջորդ օրը, վաղը, շուտով

ՄԱՌԻՅԹՆԵՐ ԿՆԿՄԱՐԱՆԻՑ

<p>Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι. Τὸ ἄλας τῆς γῆς. Σοῦ δὲ ποιούντος ἐλεημοσύνην μὴ γνῶτω ἡ ἀριστερὰ σοῦ τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου. Μη βαλήτε τους μαργαρίτας ὑμῶν ἐμπρόσθεν τῶν χοιρῶν. Ζητεῖτε και εὐρήσετε. Οὐ βάλουσιν οἶνον νεον εἰς ἀσκους παλαίους. Γινεσθε οὖν φρονιμοι ὡς οἱ ὄφεις και ἀκεραιοι ὡς αἱ περιστεραι. Ὁ ἔχων ὦτα ἀκουειν ἀκουετω. Οὐκ ἔστι προφητης ἀτιμος εἰ μη ἐν πατριδι αὐτου. Τα σημεια των καιρων. Εὐ κολωτερον ἐστι καμηλον δια τρυπηματος ραφιδος διελθειν ἢ πλουσιον εἰς την βασιλειαν του θεου εἰσελθειν. Οὐ μη ἀφεθη ὡδε λιθος ἐπι λιθου. Οἱ λαβοντες μαχαιραν ἐν μαχαιρᾷ ἀποθαινουται. Ἰάτρε, θεραπευσὸν σεαυτόν.</p>	<p>Ἀποδοτε τα Καισαρος Καισαρι και τα του θεου τῷ θεῷ. Πατερ, εἰ βουλει παρενεγκειν τουτο το ποτηριον ἀπὶ ἐμου. Εἰρηνη ὑμιν. Το φως ἐν τη σκοτια φαινει. Ἡ φωνη βοωντος ἐν τη ἔρημῳ. Το πνευμα ὅπου θελει πνει. Ποῦ ὑπαγεις. Τι ἐστιν ἀληθεια; Ἴδου ἀνθρωπος Ἐγω εἰμι το Α (αλφα) και το Ω (ω μεγα) λεγει Κυριος ὁ θεος. Γινῶθι σεαυτόν –Arst. Εἰδέναι τοτ’ οἰόμεθα ἕκαστον, ὅταν τί ἐστι γινόμεν Arst. Παθῶν ἔγνω Plat. Πᾶς, ὁ γιγνώσκων Plat.</p>
--	--

<p>Οὐ γὰρ ἔστιν κρυπτόν ὃ οὐ φαινερὸν γενήσεται.</p> <p>Φάγε, πίε, εὐφραίνου.</p> <p>Γεινηθήτω φως.</p>	
---	--

Ψαρδουρησιάνη

Declinatio I

Declinatio II

Passivum

ὅταν γὰρ ἐν νεκρῶν ἀναστῶσιν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται, ἀλλ' εἰσὶν ὡς ἄγγελοι ἐν τοῖς οὐρανοῖς (Ὑψηλ. 12.25)

Imperfectum

ἤρξαντο λυπεῖσθαι καὶ λέγειν αὐτῷ εἰς κατὰ εἰς Μήτη ἐγώ;

Participium

Aoristus

Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἃ οὐκ ἔστιν γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ (Ζηλιῆν. 20.30) *Ἔφαγον ἐτι ἀπὸ τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου καὶ ἔκρασαν τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ ἔψαλλον τῷ κυρίῳ λέγοντες ἡμεῖς οὐκ ἔπισταν ὅτι σὺ εἶ ὁ κύριος ἡμῶν ἵνα ἐλάλῃς ἡμῖν ταῦτα.*

Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν γῆν καὶ ἐκεῖ διέτριβεν μετ' αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν (Ζηλιῆν. 3.22) *Ἐβίβαντο οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὕδωρ ἐν ἑσπέρῃ καὶ ἐβίβαντο καὶ ἔκρασαν τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ ἔψαλλον τῷ κυρίῳ λέγοντες ἡμεῖς οὐκ ἔπισταν ὅτι σὺ εἶ ὁ κύριος ἡμῶν ἵνα ἐλάλῃς ἡμῖν ταῦτα.*

Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῖς. ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν κύριον. (Ζηλιῆν. 20.20) *Ἐβίβαντο οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὕδωρ ἐν ἑσπέρῃ καὶ ἐβίβαντο καὶ ἔκρασαν τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ ἔψαλλον τῷ κυρίῳ λέγοντες ἡμεῖς οὐκ ἔπισταν ὅτι σὺ εἶ ὁ κύριος ἡμῶν ἵνα ἐλάλῃς ἡμῖν ταῦτα.*

Κράξαντες δὲ φωνῇ μεγάλῃ συνέσχον τὰ ὦτα αὐτῶν καὶ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτὸν (Φηρδ. 7. 57) *Ἐβίβαντο οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὕδωρ ἐν ἑσπέρῃ καὶ ἐβίβαντο καὶ ἔκρασαν τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ ἔψαλλον τῷ κυρίῳ λέγοντες ἡμεῖς οὐκ ἔπισταν ὅτι σὺ εἶ ὁ κύριος ἡμῶν ἵνα ἐλάλῃς ἡμῖν ταῦτα.*

Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διῆλθον εὐαγγελιζόμενοι τὸν λόγον (Φηρδ. 8. 4) *Ἐβίβαντο οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὕδωρ ἐν ἑσπέρῃ καὶ ἐβίβαντο καὶ ἔκρασαν τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ ἔψαλλον τῷ κυρίῳ λέγοντες ἡμεῖς οὐκ ἔπισταν ὅτι σὺ εἶ ὁ κύριος ἡμῶν ἵνα ἐλάλῃς ἡμῖν ταῦτα.*

τότε ἐγγίσας ὁ χιλιάρχος ἐπελάβετο αὐτοῦ καὶ ἐκέλευσεν δεθῆναι ἀλύσει δις, καὶ ἐπυθάνετο τίς εἴη καὶ τί ἐστὶν πεποιηκώς (Φηρδρ. 21.33) Յանժամ մատուցեալ հազարապետն կալաւ զնա, եւ հրամայեաց կապել կրկին շրթայիք

Οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα ἔδοξαν ὅτι φάντασμα ἐστὶν, καὶ ἀνέκραξαν
idonte

Praepositiones
Նախդիրներ/Կապեր

Հին հունարենը հարուստ էր նախդիրներով, որոնք բազմապիսի կիրառում ունեին: Նախդիրները կարող էին օգտագործվել մեկ, երկուս կամ երեք հոլովների հետ: Անգամ նույն հոլովի հետ նախդիրը կարող էր տարբեր իմաստներ արտահայտել, այդ իսկ պատճառով ներկայացնում ենք նախդիրների ամենաընդհանուր նշանակությունը, քանի որ նախդիրի ճիշտ թարգմանությունը կախված է տեքստում կոնկրետ նախադասությունից, նրանում օգտագործվող բայերից, գոյականներից եւ այլն:

ἀπο (απ', ἀφ')	+Gen.	-ից	ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες (Mt. 28.4)	եւ յահէ անտի նորա խռովեցան պահապանքն
εἰς	+Acc.	դեպի, մեջ, ընթացքում (գրաբար -ի)	καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον (Mk. 1.12). ἐξῆλθεν οὖν οὗτος ὁ λόγος εἰς τοὺς ἀδελφούς, ὅτι ὁ μαθητῆς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει	եւ նոյնժամայն հոգին հանէ զնա յանապատ
ἐκ	+Gen	-ից	καὶ εὐθὺς ἀναβαίνων ἐκ τοῦ ὕδατος εἶδεν σχιζομένους τοὺς	եւ նոյնժամայն ի վերանալ ի ջրոցն ետես

			οὐρανοῦς(Mk. 1.10)	գելեալ երկինս
ἐν	+Dat	--νιւ, վրա, վեջ	καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἦλθεν Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐβαπτίσθη εἰς τὸν Ἰορδάνην ὑπὸ Ἰωάννου(Mk. 9)	եւ եղեւ յառաջին եկն Յիսուս ի Նազարէթ Գալիլէացոց եւ վերստացաւ ի Յորդանան
σύν	+Dat.	միասին		
ἔξω	+ Gen	-ից, դուրս		
πρό	+Gen.	առաջ, մինչ, նախեւառաջ	πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα (Jn.13.1)	
μέχρι	+Gen.	ընդհուպ, մինչ		
διά, δι	+Gen	շնորհիվ, միջոցով, միջով ընթացքով	διὰ τῆς Σαμαρίας: διὰ ὅλης νυκτός.	
διά,	+Acc.	պատճառով, հանուն	ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν, Οὐ δι' ἐμὲ ἡ φωνὴ αὕτη γέγονεν ἀλλὰ δι' ὑμᾶς(Jn. 12.30)	պատասխանի եւ Յիսուս եւ ասէ. Ոչ վասն իմ ինչ եկն բարբառս այս, այլ վասն ձեր:
κατά '(κατ' καθ')	+ Gen	ցած, ներքեւ, դեմ	ὅς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστίν.	եւ ով մեր դեմ չէ, մեզ հետ է:
κατά	+Acc.	ըստ, մեջ, միջով, մոտ, հանուն, համար	ἦσαν δὲ ἐκεῖ λίθιναι ὑδρῖαι ἕξ κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων κείμεναι. (Jn.2.6)	
Μετὰ (μετ', μεθὰ, μεθ')	+ Gen	հետ, միջեւ	μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν;	
μετά	+ Acc.	հետ	μετὰ δὲ	

			τοῦτο. ἦν δὲ τὸ πάσχα μετὰ δύο ἡμέρας.	
περί	+ Gen	ἡμερῶν	καὶ εὐθὺς λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς(Mk 1.29)	
περί	+ Acc.	ζώνης	καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφίν αὐτοῦ (Mk 1.6)	
ὑπέρ	+ Gen	ἡμῶν, ἡμετέρων, ἡμεῶν, ἡμετέρων, ἡμῶν	τὴν ψυχὴν μου ὑπὲρ σοῦ θήσω (Jn. 13.36)	
ὑπέρ	+ Acc.	ἡμῶν, ἡμετέρων, ἡμῶν		
ὑπό	+Acc.	ἡμῶν, ἡμῶν, ἡμῶν	Πρὸ τοῦ σε φωνῆσαι Φίλιπον ὄντα ὑπὸ τὴν σукκῆν εἶδόν σε. (Jn.1.48)	
ὑπό	+Gen	ἡμῶν, ἡμῶν		
Ἐπί, ἐπὶ ἀναμνηστικῶν ἡμερῶν	+ Gen	ἡμῶν, ἡμῶν, ἡμετέρων	καὶ ἐπὶ γῆς. Μετὰ ταῦτα ἐφάνερωσεν ἑαυτὸν πάλιν ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος...(Jn 21.1)	
ἐπί	+ Acc.	ἡμῶν, ἡμετέρων, ἡμῶν(куда)	πνεῦμα ἅγιον επελεύσεται ἐπὶ σε(Mk. 1.35) ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ἀπειθείας	
ἐπί	+Dat	ἡμῶν, ἡμῶν, (где)	καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ	

			(Mk. 1.21)	
παρά	+ Gen	ἦg, ἡνηῦἦg	ὅταν ἔλθῃ ὁ παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρά τοῦ πατρός (Jn. 15.26) ἐξῆλθον παρά τοῦ πατρός καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον (Jn 16.28)	
παρά	+ Acc.	ἡεψῆ, ὕνου	καὶ παράγων παρά τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν Σίμωνα(Mk 1.16)	
παρά	+Dat.	ὕνου, ἡνηρῆ	καὶ νῦν δοξασόν με σύ, πάτερ, παρά σεαυτῷ τῇ δόξῃ ἣ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρά σοί (Jn 17.5) ²⁴ ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη ἀδελφοί ἐν τούτῳ μενέτω παραθεω (Korint.) ²⁴ Ἡρωρωῦχῆρ ἡνῶ ἡνηνιῦ ἡνηεῖγαι ἡηρωῶρῃ ἡ ἡνῆῶ ἡηγγε ἡηωῃ ἡηηηδῆ	
πρός	+ Gen	ἡωνῶρ, ἡωνιῦ		
πρός	+Dat.	ὕνου, ἡνηρῆ	...καὶ περιεζωσμένον πρὸς τοῖς μαστοῖς ζώνην	

U. Praesens-ի եւ Aoristi-ի ժամանակների անորոշ դերբայները գրեթե չեն տարբերվում իրարից ժամանակի առումով: Նրանց տարբերությունը գործողության որակին է վերաբերում: Aorist-ը համեմատելի է ռուսերենի բայի совершенный и несовершенный вид-ին:

λύειν - развязывать

λύσαι - развязать

F. Aorist- ի անորոշ դերբայները չունեն ε ածական:

Φ. Aorist II Act. անորոշ դերբայներում շեշտը դրվում է վերջին վանկի վրա եւ այն միշտ երկար է՝ λαβείν:

Γ. Անորոշ դերբայների ժխտական մասնիկը µη է:

Ε. Հին հունարենի անորոշ դերբայները հոլովվում են, սակայն ի տարբերություն հայերենի անորոշ դերբայների հոլովակարգի հունարենում հոլովվում է միայն հոդը: Անորոշ դերբայի հետ դրվում է չեզոք սեռի հոդը:

γραφείν	գրել	
Nom.	τὸ γραφεῖν	գրելը
Gen.	τοῦ γραφεῖν	գրելու
Dat.	τῷ γραφεῖν	գրելով

Թարգմանք հայերեն՝

1. οὐκ ἤλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλούς. 2. ὁ δὲ ἤρξατο διαφημίζειν (տարածել) τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι τὸν Ἰησοῦν δυνασθαι φανερώς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν. 3. ἐν δε τῷ ὑποστρεφειν τὸν Ἰησοῦν ἀπεδείξατο αὐτὸν ὁ ὄχλος.

Դաս 25

Ա.Լծորդով բայերի խոնարհումը
Բ.Վաղակատար ներկան

Contract verbs

Լծորդով բայերի խոնարհումը

Հին հունարենում բայերն ավարտվում են բաղաձայնով կամ ձայնավորով՝ *γράφω, καλέω, ἀγαπάω, ἐλευθερόω*: Ինչպես որ *εω* վերջավորությամբ բայերի *ε-ը* փոխվում է այլ ձայնավորներից առաջ, այդպես էլ փոխվում են *α* եւ *ο* լծորդով բայերի վերջավորությունները՝ ներգործաձեւ թե կրավորաձեւ խոնարհման ժամանակ:

αω բայեր

<i>α + ε - α</i>	<i>α + ει - α</i>	<i>α + ο - ω</i>
<i>α + η - α</i>	<i>α + η - α</i>	<i>α + ου - ω</i>
		<i>α + ω - ω</i>

α լծորդով բայերի համար պետք է հիշել հետեւյալը *α-ն* չի փոխվում եթե նրան հաջորդում են նույն հնչունային շարքի ձայնավորներ՝ *ε, η*, այդ ձայնավորներով երկհնչյունների *ι-ն* դառնում է subscriptum, *α-ն* *ο, ου, ω* ձայնավորներից առաջ փոխվում է *ω -ի*:

Խոնարհենք *ἀγαπάω* բայը

Sing.		Plur.
1.	<i>ὄρω</i>	<i>ὄρωμεν</i>
2.	<i>ὄρᾶς</i>	<i>ὄρᾶτε</i>
3.	<i>ὄρᾷ</i>	<i>ὄρωσι(ν)</i>

αω բայերի անորոշ դերբայի վերջավորությունն է *αν*, առանց ներքոգրյալ *ι-ի*՝ *ἀγαπᾶν* – սիրել:

οω բայեր

ο + ε - ου	ο+ η - ω	ο + ει -οι
ο + ο - ου	ο+ ω - ω	ο + η -οι
ο + ου - ου		

ο լծորդով բայերի համար պետք է հիշել հետևյալը՝ ο – ն երկհնչյունների հետ դառնում է երկհնչյուն՝ οι, երկար ձայնավորներից առաջ փոխվում է ω – ի, մյուս ձայնավորներից առաջ փոխվում է ου -ի

Խոնարհենք πληρώω բայը

Sing.		Plur.
1.	πληρώ	πληρώμεν
2.	πληροῖς	πληροῦτε
3.	πληροῖ	πληροῦσι(ν)

ω բայերի անորոշ դերբայի վերջավորությունն է՝ οἶϛ πληροῖν - լցնել

Ա. Նոր Կտակարանում լծորդով բայերը հանդիպում են միայն փոփոխված վերջավորություններով՝

Բ. Լծորդով բայերը ունեն միեւնույն դիմային վերջավորությունները սոսանանական եւ պայմանական եղանակներում, դրանք կարելի է տարբերակել միայն համատեքստում:

Գ. Լծորդով բայերի խոնարհման ժամանակ ձայնավորների փոփոխությունը պահպանվում է նաեւ Անցյալ անկատար ժամանակում:

αω

- ἀγαλλιάω
- ἀγαπάω
- ἀπαντάω
- βοάω
- γελάω
- γεννάω
- δαπανάω
- δειλιάω
- διψάω
- ἐμφυσάω
- ἐπερωτάω
- ἐπιτιμάω
- ἐρωτάω
- ζάω
- θυλιάω
- κατακλάω

κοιμάω
κοπιάω
πεινάω
πλανάω
τιμάω
όράω
σιωπάω
σκιρτάω
τολμάω
ψηλαφάω

Ω

άξιόω
βεβαιόω
έκρζόω
έλευθερόω
κεφαλιόω
κοινόω
κραταιόω
κυκλόω
λυτρόω
μεσόω

όμοιόω
παλαιόω
πληρόω
σπαργανόω
σιωπάω
σταυρόω
ταπεινόω
υψόω
χαριτόω